

1 Corinthians

Pipe nhenhe arrekwenye aneme Paul-elarle intelhe-ilemeke Corinth-arenye areyeke

¹⁻² Atyewe Jesus-kenhe areye-aye, ayeye nhenhe atyenge-ngentyele, Paul-enge, the arrekatherre intelhe-ileme apmere yanhe Corinth-elarle anepanemeke. Yerneke-arle angkentye-akerte ayenge aneme, Jesus Christ-ele-arle ayenge yerneke Ngkartele-arle ayenge akngakerlenge angkentye ikwerenhe tyerrtye atningkeke ilettyeke. Kele atyewenhenge ilerne, artwe Sosthenes ilerne, Jesus apententye akngerre atherre. Ilerne pipe nhenhe arrekatherre yerneme.

Ngkartele arrenhantherrenhe akngakeke arrpenhe areye-ngentyele arrantherre Jesus-nge anyente-irreke ikwerenhe areye anetyeke. Alakenhe anteyenge Ngkartele tyerrtye areye apmere arrpenhe-arenye areyenge akngakeke ikwere atyewe-irreke itne-arle nhenge ayeye Jesus-akerte awekenge itne itirrewarremele ayeye renhe arratyte anerlenge renhe apentewarreke. Itne Jesus Christ tnakewarreme Alartetye ularre-atheke, alakenhe ikwenge arratyete re anemenge Alartetye itnekenhe, anwerne-kenhe-arlke.

³ Alakenhe ikwenge anteme anwerne Ngkarte Akngeye-arle anwerne-kenheke akwetethe angkeme Alartetye Jesus Christ-eke-arlke nhenge ratherre-arle arrekatherrenhe mwerre anetyeke arrantherre anteme nterte anetyenhenge.

Paul Ngkarteke akangkemele angkeme

⁴ Ayenge kwenhe arrekantherre akwetethe itirrerle-aneme utepe-arlke-irretyakenhele akangkemele Ngkarte utyernemele tnakeme rarle arrenhantherrenhe apurtelhe-ilekenge Jesus Christ-nge rarle mpwareke arne mwerre akngerre areye arrekantherre, arrantherre-arle nhenge Jesus Christ-nge apurte-irrekenge. ⁵ Ngkartele arne arrpe-anenhe anteme akangkemele antheme arrantherre-arle nhenge ahentye-anerrirremeke arrantherre-arle Christ-enge apurte anemenge. Kele, arrantherre mwantyele itelarerrirretyenhenge Rarle arrenhantherrenhe akaltye-anthiemeke, arrantherre imerte angkentye ikwere-akerte atnerrele arratyete ilettyenhenge. ⁶ Alakenhenge Ngkartele arrekantherre angkentye yanhe renhe imerneme anwerne-arle arrekantherre ilekenge Christ-akerte arratyete aneme.

⁷ Utmenge Akngerrele arrenhantherrenhe arne areye anthurre antheke arrantherre-arle nhenge ahentye-anerrirremeke warrke Ngkarte-kenhe mpwaretyeke. Nhenhe ikwerele ureke the itelareme arrantherre-arle atheke-irreme Alartetye Jesus Christ-eke anwerne-kenhe arrantherre-arle itelareme rarle ahelhe nhenhe-werne apetyalptyenhenge. ⁸ Jesus Christ-ele arrenhantherrenhe atnyenetyenhe renhe arratyete akwete apentetyenhenge rarle nhenge ahelhe nhenhe-werne arlte rarle apetyalptye-atwetye. Alakenhe ikwenge anteme arlte ikwenge nhenge re apetyerlengge arrpenhele arrenhantherrenhe uyarne ilperneme, apeke urrernemele arrantherre-arle akurne anemenge. ⁹ Arratyete apelaye, Ngkartele-arle arrenhantherrenhe akwetethe lterrke atnyenetyenhe alakenhenge anteme rarle nhenge mpwaretyeke-arle alhileke, re akenhe alhileke-arle-iperre re akwetethenhe mpwarerle-anetyenhe iwenhe re apeke re angkemele-arle. Re

arrenhantherrenhe akngakeke alere ikwerenhenge anyentelhe-ilemele, nhenge Ngkarte anwerneke-artweyenge, arrantherre akangkentye ikwerenge anerrirretyeke, apurte akwete ikwerenge.

Paul-ele atyewe Jesus-kenhe areye apayuthneme, ayenelhe-ilettyeke itne-arrpe akngakelhentye akngerre

¹⁰ Kele anteme, atyewe Jesus-kenhe areye, ayenge ahentye-aneme arrantherre awerrirretyeke nthakenhe-arle ayenge angketyenhe Jesus Christ Alartetye anwerneke-artweyele-arle ayenge yerneke ngangkere ikwerenhe-akerte angketyeke. The arrenhantherrenhe arnterre apayuthneme arrantherre nhenhe renhe mpwaretyeke. Ahele angkerretyale anerrirraye arrpenhenge ipeltye-irremele anaye. Arrpenhe-ngentyele akalke-irretyale, kele arrpenheke anyente-irreraye angkerremele nhenge arrantherre angkentye anyente akwete itelaretyenhenge. ¹¹ The arrenhantherrenhe alkngetherre ileme atyewe Jesus-kenhe urrpetye-arle arelhe Chloe-ke-artweyele-arle atyenge arrekantherre-akerte ileke. Itne atyenge ileke arrantherre-arle akwele arrantherre-arrpe ahele-ahele akerreme. ¹² Itne atyenge ileke nhenge tyerrtye arrpenheme-arle akwele angkemenge, “The apenteme arne areye Paul-elarle nhenge akaltyele-anthemenge.” Kenhe arrpenhe akenhe angkerlengge, “The Apollos apenteme.” Arrpenhe angkeme, “The Peter apenteme.” Kenhe arrpenhe akenhe angkeme, “The Christ apenteme.”

¹³ Nhenge arrantherre apurte areye akalkelhe-ileme alakenhe, nhenge alakenhe-arteke anteme aneme arrantherre-arle Christ ngkweltye-ileke-arteke akalkelhe-ilemengen. Ayenge-arle arrekantherre arne

arntarlkwenge ilwetyakenhele aneke, re-ante kwenhe arrekantherre ilweke, arrenhantherrenhe itetheke mpwaretyeke. Arrpenhele arrenhantherrenhe kwatyele arlkngetyakenhe baptise-eme-iletyeke arrantherre-arle ayenge apenterlenghe, arrangkwe. ¹⁴ The kwenhe tyerrtye atherre-ante ware kwatyele arlkngeke baptise-eme-iletyeke, Crispus uthene Gaius uthene. Ayenge akangkentye aneme tharle tyerrtye arrpenhe areye kwatyele arlkngetyakenhe anekenge. ¹⁵ The apeke-arle atningke arrenhantherrenhe kwatyele arlkngeke arrantherre apeke atyenge-akerte alakenhe angkemetye, “Paul-ele ayenge kwatyele arlkngeke baptise-eme-ileke the anteme renhe ware anteme apenteme rarle akaltyele-anthene renhe.” Yanhe mwerre anetyakenhe.

¹⁶ Ayekaye, akarelhaye, the itelareme tharle nhenge kwatyele arlkngeke Stephanas tyerrtye areye-arlike apmere ikwerenhele-arle aneme areye-arlike. The akenhe itelaretyakenhele tharle tyerrtye awethe kwatyele arlkngeke baptise-eme-ilemele. ¹⁷ Kenhe ayenge akangkeme tharle tyerrtye atningke kwatyele arlkngetyakenhe aneke urrpetye ware-arle, Christ-ele-arle ayenge tyerrtye kwatyele arlkngerle-anetyeke yernetyakenhenge, nhenge angkentye mwerre ikwere-akerte ilerle-apetyeke ware. Rarle ayenge yernetyakenhe angkentye akngerre anthurre irrpelthele ilerle-apetyeke nhenge tyerrtyele-arle ware itirremele ileke. Alakenhe renhe apeke the mpwareke, tyerrtye areyele ayenge arratyete itelareme ayenge-arle irrpelthe angkemenge. Itne anteme itelaretyakenhe anthurre aneme Christ arne arntarlkweke-arleke ilwekeke, angkentye nhenhe arratyete ngangkere akngerre-akerte aneme.

¹⁸ Nhenge tyerrtye areyele awemele ayeye nhenge Christ-arle arne arntarlkwele-arlenghe ilweke,

arrpenheme itirreme nhenge ayeye nhenhe akurne aneme. Tyerrtye angwenhe apeke rarle alakenhe itirremele aneme itne ure atetherre-werne alhetyenhe. Kenhe Ngkartele akenhe anwernenhe ngangkerele itethe atnyenetyeke anwerne-arle angkentye arratyte itelaremenge, Jesus-arle ilweke-akerte arne arntarlkweke-arleke, itethe-irritnemele. ¹⁹ Angkentye Ngkarte-kenhe arrule anthurre pipe-ke-arleke intelhe-ileke-arle. Re alakenhe angkeke:

“Tyerrtye arrpenheme itirreme itne-arle akwele akaltye anthurre aneme.

Kenhe tharle akenhe imernetyenhe nhenge itne-arle akaltye anetyakenhe anemeke, itne-arle akweke ware-arle akaltye aneme.

The arrekatherre imernetyenhe, ayenge anyente-ante akaltye anthurre aneme.” *Isaiah 29:14.*

²⁰ Anwerne tnakewarremele anetyale artwe yanhe areye-akerte-arle akaltye anthurre itirreke akwele, artwe arrpenhe nhenge areye-arle akwele ilyernpenye atywerrenge Jew areye-kenheke, arrpenhe areye angkentye akngerre angkerremele utepe-utepe-irreme nhenge itnarle akaperte altywere aneme-arteke akwele. Anwerne itnenhe awetyale anetyeke, nhenge Ngkartele-arle itnenhe aremenge re angkeme itne-arle akutne. ²¹ Tyerrtye angwenhe-akweyele-arle itelareme arne ahelhe nhenhe-arenye areyeke, uyarne akaltye-irreme nhenge Ngkarteke. Itnarle nhenge Ngkarte-akerte akaltye-irreme ware ayeye awemele warele nhenge Christ-arle arne arntarlkweke-arleke ilweke-akerte. Alakenhe anteme Ngkartele tyerrtye areye itetheke mpwareke nhenge akurne mpwarerlenge itnarle Christ arratyte itelarekenge. Kenhe tyerrtye arrpenhemele awemele renhe ipmentyele iweme. Kenhe tyerrtye

arrpenhe areyele awemele arratyte itelareme Ngkartele anteme itnenhe itetheke mpwareme.

²² Jew arrpenheme alakenhe angkeme, “Anwerneke imernaye nhenge arrantherre-arle ngangkere akngerrele mpwareme anwerne imerte itelaretyenhenge ayeye ar-rekantherrenhe renhe.” Kenhe tyerrtye arrpenhe areye Jew anetyakenhe alakenhe-arle angkerlenge, “Anwerne kwenhe ahentye-aneme tyerrtye iwenhe apeke re ily-ernpenye angkemeke, yanhe-ngentyele anteme anwerne arratyte itelaretyenhenge.” ²³ Arrangkwe, anwerne-arle alakenhe mpwaretyakenhele, anwerne-arle Jesus-akerte ware ileme rarle arne arntarlkwenge ilwekenge akurne ingkirreke urrparetyeke tyerrtye areyele mpwarekenge-arle. Kenhe Jew arrpenheme akenhe irrirnkelheme nhenge itne awemele ayeye nhenhe renhe. Kenhe tyerrtye arrpenhe areye itirreme, “Ayeye nhenhe-arle arratyte akwele anetyakenhele, nhenge warele akwele mpwareke-arle nhenge akurne apeke,” itne ikerlte akngerre aneme itelaretyakenhe-anteye.

²⁴ Kenhe Ngkartele akenhe tyerrtye arrpenheme akngakeke-arle ikwerenhe-arrpe anetyeke. Arrpenheme Jew areye aneme, arrpenheme Greek areye. Nhenge tyerrtye nhenhe areyele awemele arratyte itelaremele ayeye Christ-akerte, Ngkartele ngangkere-akertele itnenhe itetheke mpwareme. Itne itelareme anteye nhenge Christ-arle itneke piwelhemele ilweke, nhenhele imerneme nhenge iwerre Ngkarte-kenhe ilyernpenye anthurre. ²⁵ Kenhe tyerrtye arrpenheme akenhe itirrewarrrelenge ayeye nhenhe renhe-arle anwerne ileme Christ-akerte arne arntarlkwele-arle ilweme-akerte ayeye arerte-arerte akwele. Kenhe iwerre Ngkarte-kenhe-arle itirrentye tyerrtye areye-kenhenge mwerre-ulkere. Nhenge Jesus arne arntarlkwele-arlenghe ilweke

Ngkarteke renhe ngangkereke akemelhe-ileke ilweke-arle ikwerenge-ntyete anteme anwernenhe-arlike itetheke mpwareke. Kele anwerne itelareme nhenhe-ngentyete Ngkarte arratyete ngangkere akngerre-akerte aneme, re tyerrtye areyenge akaperte altywere anthurre-ulkere.

²⁶ Atyewe Jesus-kenhe areye, itelarerrirraye nhenge arrantherre-arle anetyarte-arteke nhenge Ngkarteke arrenhantherrenhe akngakeke Christ apentetyeke, arrantherre akutne anekenge, re akenhe arrenhantherrenhe akngakeke tyerrtye ikwerenhe areye anerlte-anetyeke. Tyerrtye ahelhe nhenhe-arenye areye itirrewarreke nhenge tyerrtye urrpetye ware-arle akwele akaltye anthurre anekenge. Urrpetye ware-arle arrekanttherrenge alartetye aneke. Urrpetye ware artweyete atnyeneke akngerre-arle anekeke.

²⁷ Kele alakenhe anteme Ngkarteke ularele akngakeke tyerrtye areye-arle ahelhe nhenhe-ngentyete itirremenge akutne aneke. Re nhenhe renhe mpwareke nhenge tyerrtye akaltye anthurre areye ahelhe nhenhe-arenye apure awelhetyenhenge nhenge Ngkarteke-arle itnenhe akngaketyakenhe anekenge itnarle akaltye anthurre anekenge. Tyerrtye areye-arle arne ahelhe nhenhe-arenye areyeke itirrewarreme, itneke-akerte akengentye angkemele, "Itne urreme-urreme areye, itne akunye areye." Kenhe nhenhe areye apele Ngkarteke-arle akngakeke. ²⁸ Ngkarteke akngakeke tyerrtye itneke-artweye-arle akngerre anetyakenhele. Re tyerrtye nhenge areye akngakeke arppenhe areye ahelhe nhenhele-arle aneme areye itirreme arerte-arerte tyerrtye akurne areye anemenge. Re nhenhe renhe mpwareke imernetyenhenge nhenge arne yanhe areye iwenhe-akweye tyerrtye ahelhe nhenhe-arenye areye itirremeke atyeperrele akwele anemeke kenhe

akurnele aneme. Ngkarte akwenpele aneke nthakenhe-
 arle tyerrtye ahelhe nhenhe-arenye areye itirrewarreke
 itnekenhe itirrentye Ikwerenhenge arrpenhe anthurre-
 anteyele aneme. ²⁹ Ngkartele aretyarte itnenhe
 tnakelherlenge itneke-arrpe-akerte nhenge itne-arle
 akaltye-arteke aneke, re itneke ingkirrekeke akangkentye
 anetyakenhe. Alakenhe ikwerenge anteme re arerte-
 arerte areye akngakeke.

³⁰ Arrantherre-arle Christ Jesus-nge apurte aneme
 Ngkartele-arle mpwarekenge ware. Jesus-nge apurte-
 irreke iperrele re anwernenhe akaltyele-antheme
 arne iwenhe-ante-iwenhe renhe anwerne iwerre
 arratyete-ante anetyenhenge Ngkartenge. Ngkartele-
 ante ware kwenhe anwernenhe akalkelhe-ileke arratyete
 anetyeke nhenge anwerne tyerrtye Ikwerenhenge areye
 anetyenhenge. Re akurne ingkirreke anwernenge
 arlknge anwerne ikwere arratyete anetyenhenge.
³¹ Alakenhenge anteme anwerne tnakelhetye-kwenye
 anetyeke, arrule itne-arle nhenhe-arteke renhe pipe-ke
 intelhe-ilekenge: “Nhenge tyerrtye areye tnakelhetye-
 kwenye anetyeke, itne tnakewarreme arne iwenheke
 apeke nhenge Ngkartele-arle mpwareke-akerte.”
Jeremiah 9:24.

2

Paul-ele ayeye anyente-ante ware akwete ileme

¹ Atyewe Jesus-kenhe areye, the atyenge-arrpe-
 akerte ileme arrantherre itelarerrirretyenhenge. Ayenge
 arrekantherre-werne apetyeke ayeye mwerre Ngkarte-
 ngentyele ilettyeke atyenge akethelhe-ilekenge. Ayeye
 nhenge alengkiwentye anetyarte. Nhenge the ayeye
 nhenhe ileme ayenge-arle irrpelthe-irretyakenhele.
 Ayenge ilyernpenye-irretyakenhe aneke. ² Urreke ayenge

arrekantherre-werne apetyetyenhenge alakenhe ayenge itirreke, “Ayenge kwenhe Jesus-akerte ware angketyeke, nhenge re-ante ware kwenhe anwerneke arne arntarlkwele-arlenge piwelhemele ilweke anwernenhe arne akurne-ketyenge itetheke mpwaretyeke. The apele ayeye arrpenhe iletakenhe.”³ Ayenge arrekantherrenge apmere Corinth-ele anemele ayenge alyepe-alyepe anthurre tneke arrwemele ayenge-arle atere-irrekenge.

⁴ Nhenge arrekantherrenge arrwekele-arle tnemele angkentye Ngkarte-kenhe ilemele, ayenge tnakelhetyakenhe aneke, the arrenhantherrenhe uternetyakenhe aneke nhenge ayenge itelaretyeke. Arrantherre-arle nhenge itelarerrirreke Utmenge Akngerrele-arle ngangkere akngerre ikwernenhe arrenhantherrenhe akaltyele-anthemenge.⁵ Ayenge ahentye-anetyakenhe aneke arrantherre angkentye nhenge itelarerrirretyeke tharle arrekantherre iletayame, arrantherre-arle angkentye atyinheke ahentye-anekege ilyernpenye angketyamenge. Ayenge kwenhe ahentye-aneme arrantherre angkentye renhe itelarerrirretyeke ngangkere Ngkarte-kenhele-arle arrenhantherrenhe akaltyele-anthemenge.

⁶ Kele the ayeye akngerre ileme atyewe Jesus-kenhe areyeke-ante, nhenge areyele renhe awerrirreke akaperte altywere-irremele. Ayeye nhenge ahelhe nhenhe-arenye anetyakenhele, arrentye-kenhe anetyakenhe. Kenhe arrentye areye lyeteke ware arne areye ahelhe nhenheke pwathe aneme, itne lyete ware uyerretyenhe.⁷ Kenhe angkentye tharle ilemele akenhe Ngkarte-ngentyele-arle, arrantherre itelareme ayeye nhenge Ngkartele-arle alengke-iwemele atnyeneke arlengge-arlentye. Nhenge urreke re ahelhe nhenhe mpwaretyenhenge re itirretyame ayeye nhenhe renhe imernetyeke nhenge an-

werne Ikwerenge apurte anetyenhenge akangkemele mwerre anetyenhenge. ⁸ Alartetye ahelhe nhenhe-arenye areyele itelaretyakenhe aneke ayeye nhenhe ikwere nhenge itne anteme Ngkarte Anwerneke-artweye arne arntarlkweke-arleke arlpare arrerneke, alartetye mwerre yanhe renhe alkere-arenye. Nhenge itne apeke-arle ayeye nhenhe renhe itelarerrirremere, itne apeke-arle irrerlkngge atwetyakenhele aneke. ⁹ Nthakenhe-arle-irreke nhenge pweke Ngkarte-kenhenge intelhe-ileke-akerte. Alakenhe anteme angkeme:

“Ngkartele anwerneke arne mwerre anthurre areye akwete-ante mpwaretyeke anwerne-arle ikwere ahentye anthurre anemenge.

Arne yanhe areye mwerre akngerre anthurre.

Ngkartele-arle mwerre anthurre mpwareke arrpenhe areyele arrekwelenge mpwaretyakenhe.

Arrpenhe areyele arrekwelenge aretyakenhe-arle, awetyakenhele arne mwerre akngerre yanhe areye-akerte.

Kenhe Ngkarte anyentele ware itneke itirremele mpwaretyeke.” *Isaiah 64:4.*

¹⁰ Kele lyete anteme anwerne itelareme arne nhenhe areye-akerte Ngkartele-arle angkentye yanhe anwerneke imerneke Utnenge Mwerrele. Kenhe Utnenge Akngerre re Utnenge Ngkarte-kenhe, re arne ingkirreke anthurre itelareme nhenge Ngkarte-arle itirreke-arteke. ¹¹ Unte-ante-arle kwenhe akaltye aneme itirrentye ngkwinheke-arrpe-ante, utnenge tyerrtye-kenhe ware kwenhe itelareme itirrentye ikwerenheke-arrpe. Alakenhe-anteye anteme aneme Utnenge Ngkarte-kenhele-ante itelareme iwenhe-akweye itirrentye Ngkarte-kenheke.

¹² Ngkartele Utnenge anwernenhe antheke akaltyele-

anthetyeke itirrentye ikwerenhe. Anwerne-arle akaltye-irretyakenhe aneke itirrentye Ngkarte-kenheke, nhenge itirremele-anteye tyerrtye apmere ahelhe nhenhe-arenye-arle itirreme-arteke. Re anwernenhe Utnenge ikwerenhe antheke nhenge anwernenhe arne mwerre-akerte ilettyeke rarle nhenge akangkemele anwernenhe ingkirreke antheke.

¹³ Yanhe arratye anthurre aneme. Anwerne-arle anteme ileme arne nhenhe areye tyerrtye arrpenhe areyeke. Kenhe anwerne akenhe arne yanhe areye renhe-ante ileme nhenge Utnenge Akngerrele-arle anwerne akaltyele-anthekeke-arle. Iwenhe renhe apeke anwerne awerleng Utnenge Akngerrele-arle anwernenhe ilemeke yanhe renhe-arle anwerne angkeme. Anwerne-arle ilyernpenye-irremele angketyakenhe nhenge tyerrtye yanhe areyele-arle akaltyele-anthemake, arrangkwe. Anwerne-arle angkentye Utnenge Akngerre-ngentyele arratye-arratye ileme arne areye Utnengele-arle anwerneke ileme. ¹⁴ Alakenhe ikwerenge anteme tyerrtye ware-arle nhenge Utnenge Ngkarte-kenhe arratye atnyeneme itelaretyenhenge iwenhe apeke renhe Ngkartele mpwareke. Kenhe angwenhele apeke rarle Utnenge Akngerre atnyenetyakenhe itelaretyakenhe arne areye-akerte Utnenge Ngkarte-kenhele-arle imerneke tyerrtye areyeke. Itnarle itirreme arne yanhe areye akwele angkentye tyerrtye arerte areye-kenhe akwele.

¹⁵ Nhenge tyerrtyele Utnenge Ngkarte-kenhe-akerte kwene ikwerenge itelareme arne ingkirreke anthurre Utnengele-arle akaltyele-anthemenge. Kenhe tyerrtyele nhenge Utnenge atnyenetyakenhe itelaretyakenhele itirrentye tyerrtye-kenhe Utnenge Mwerre renhe-arle atnyenemenge-akerte. ¹⁶ Iwenhe renhe-arle ayenge angkeke-arle aneme arratye anthurre alakenhenge

Isaiah-ele arrule anthurre intelhe-ileke pweke Ngkarkenheke:

“Angwenhele apeke itelareme iwenhe-akweye Ngkarte apeke itirreme-akerte?”

Kenhe arrpenhele renhe akaltyele-anthetyakenhe nthakenhe itirretyeke arne areye-akerte.” *Isaiah 40:13.*

Kenhe anwerne itelareme nthakenhe-arle Christ itirremeke anwerne-arle atnyenemenge Utmenge Akngerre kwene anwerne-kenhe-nge.

3

Tyerrtye areye apentetyalaye, Christ-ante ware apentewaraye

¹ Atyewe Jesus-kenhe areye-aye, nhenge ayenge-arle apmere Corinth-ele aneke, ayenge arrekatherre angketyakenhe aneke nhenge ayenge-arle tyerrtye areyeke angkeme nhenge kele-arle Utmenge Mwerre atnyeneme-akerte imernemele-arlke itnenhe iwerre arratyele anetyeke. Kele ayenge arrekatherre-ante ware angketyeke ahentye-aneke nhenge ayenge-arle tyerrtye ahelhe nhenhe-arenye areyeke angkeme-arteke iwenhe-akweye arne ahelhe nhenhe-arenye areyeke-ante ware itirrerlte-anemeke. Arrantherre arratye itelaretyakenhe akwete aneke, arrantherre-arle ampe akweke Ngkarte-kenhe-arteke akwete. ² Ikwenge anteme the arrekatherre ayeye akngerre iletakenhe, arrantherre-arle ampe akweke akwete anekenge, arrantherre itelareme nthakenhe-arle tyerrtyele werlatye anthetyarte antywetyeke kere kwenye. Lyete anteye arrantherre rante-rante akwete aneme uyarne itelareme ayeye akngerre nhenhe.

³ Ayenge alakenhe angkeme arrantherre-arle arne ahelhe nhenhe-arenye areyeke-ante akwete itirreme. Nhenhe arratyē aneme arrekāntherre-akerte alakenhenge arrantherre-arle alknge uthnemenge arrpenhe areyeke, ahele-ahele akwete akerrerrlte-aneme. Nhenge arrantherre arne nhenhe areye renhe mpwarerlte-aneme nhenhele imerneme arrantherre-arle Ngkarteke akutne aneme areye-arteke. ⁴ Tharle nhenhe itelareme nhenge tyerrtye arrpenhe areye-arle angkemenge, “The apenteme Paul rarle akaltyele-anthēmeke angkentye Ngkarte-akerte.” Kenhe tyerrtye arrpenhe areye akenhe angkeme, “The apenteme Apollos rarle akaltyele-anthēmeke angkentye Ngkarte-akerte.” Nhenge arrantherre alakenhe angkeme arrantherre-arle tyerrtye yanhe areye-arteke-arle itirreme arne ahelhe nhenhe-arenye areyeke-ante ware-arle.

⁵ Kenhe arrantherre kwenhe anyente Jesus Christenge-ante ware anerrirretyeke, Apollos uthene atyengenge uthene kwenye. Ilerne tyerrtye arrantherre-arteke-anteye aneme, ilerne apurte Ngkarteke urrkapeme ayeye ikwerenhe ilemele, yanhe-ngentyele anteme arrantherre itelarerrirreme ayeye nhenge Christ-akerte arratyē anemenge. Kenhe Ngkartele kwenhe anwernenhe warrke arrpenhe arrpe-anenhe anthēke ikwere urrkapemele mpwaretyeke. ⁶ Arrantherre nhenge itelarerrirretyenhenge tharle arrwekele ayeye Ngkarte-kenhe ileke. Ikwere iperre anteme Apollos apetyeke re akwetethenhe akaltyele-anthetyarte arrenhantherrenhe ayeye nhenge awerrirremele lterrke anthurre anetyenhenge. Arrantherre itelareme nthakenhe-arle artwe arrekwele nhakwe apetyeme ahelhe atyete-ilemele tnyetyeke annge areye ngkerneme anteme re, kenhe arrpenhele kwatyēle anheme annge re

akenhe lyaperlenge. Kenhe Ngkartele-ante ware kwenhe annge nhenge areye lyapelhe-iletayeke.

⁷ Nhenge angwenhele-arle apeke arrwekele ayeye ilemele rarle akngerre anetyakenhele ante arrpenhe angwenhe intertele-arle apetyeme akaltyele-anthetyeke rarle akngerre anteye anetyakenhele. Ngkarte anyente-ante ware kwenhe arratye akngerre anthurre aneme, Re anyentele ware kwenhe tyerrtye areye lterrke-iletayeke.

⁸ Arrantherre itelareme artwe nhenge atherre, nhenge anyentele annge ngkerneke, arrpenhele-arle kwatyele anheke, ratherre apurte urrkaperle-anerreke nhenge anyente arrpenhenge akngerre-ulkere kwenye. Ratherre urrkaperle-anerreke-iperre mane inemele. Alakenhe anteme artwe arrwekele-arle apetyeke ayeye ilemele. Kele imerte arrpenhe apetyeke-arle akaltyele-anthemele, ratherre apurte urrkaperle-anerreme, nhenge anyente arrpenhenge akngerre-ulkere kwenye. Ratherre alartetye anyenteke urrkaperle-anerreme. ⁹ Alakenhe rarle, Apollos uthene ayenge uthene Ngkartekte apurte urrkaperle-annerretyeke. Arrantherre kartene Ngkartekenhe-arteke.

Arrantherre ilthe akngerre-arteke

Arrantherre ilthe akngerre-arteke Ngkartele-arle rearrpe arteme. ¹⁰ Kenhe Ngkartele-arle ayenge urrkapetyeke antheke arrwekele-arle arrekanttherre ayeye mwerre iletayeke. Arrantherre itelarerrirreme nhenge tyerrtyele warle artetyeke, artwe arrpenhele ahelhe impeltye mpwareme, apwerte athirnte arrernemele apmere tnetyeke. Kenhe arrpenhele anteme apmere arterlenge apwerte athirnteke. Alakenhe renhe ilerne urrkaperle-anerreke. Kenhe arrantherre akaltyele-anthetyeke Ngkarte mwantyele awerrirretyeke nhenge

arrantherre ikwere arraty urkapetyenhenge, arrantherre itelareme nthakenhe-arle artwe mwantyele itirreme nhenge re apmere arraty artetyenhenge, alakenhe renhe. ¹¹ Alakenhe anteme, Jesus Christ apwerte athirnte-arteke. Kenhe apwerte athirnteke-ante anwerne apmere artetyeke, ayeye anyente-ante ware anwerne tyerrtye areyeke ilettyeke, ayeye nhenge Jesus Christ-akerte.

¹² Nhenge Jesus-kenhe areye warrke mwerre mpwaremele nhenge Ngkartele-arle itneke anthekenge, itne tyerrtye nhenge areye-arteke apmere mwerre-arle artekeke apwerte athirnteke arne lterrengentyele nhenge arlenge-arlentye tnetyenhenge, apwerte mwerre-ngentyele apeke metal-ngentyele apeke. Kenhe Jesus-kenhe areyele apeke warrke renhe mwerre mpwartyakenhe nhenge Ngkartele-arle anthekenge itne apeke urrttyirrentye ayeye ilemeketye, itnarle nhenge tyerrtye areye-arteke apmere awerrke-awerrke arteme arne-ngentyele apeke, arne walye-ngentyele apeke, arne aywerte-ngentyele apeke, urele anteme iparrpe ampemele akurne-ileme.

¹³ Arlte ingkernenge anteme Ngkartele imernetyenhe mpwarentye ingkirreke anwerne mpwarekenge, warrke akurne-arle mpwarekeke, mwerre-arle mpwarekeke apeke. Warrke anwerne-arle mpwarekeke urele arrkernetyeke, akurne anwerne-arle mpwareke ure arlpmenyeke ampetyenhe. Kenhe urele ampetyakenhele anetyenhe mpwarentye mwerre akngerre anwerne-arle mpwareke, re tnetyenhe arlenge-arlentye anthurre.

¹⁴ Nhenge atyewe Jesus-kenhe apeke mpwarentye ikwerenhe arraty mwerre mpwareme, nhenge renhe Ngkartele arlenge re akangkemele angkeme tyerrtye nhenheke mpwarentye mwerre-arle mpwarekeke, re renhe arne mwerre anthurre anthetyenhe. ¹⁵ Kenhe

nhenge atyewe Jesus-kenhele mpwarenty mwerre ikwerenhe mpwaretyakenhe, nhenge renhe Ngkartele arerlenge, re ikwere angketyakenhe rarle mwerre mpwareke. Artwe yanhe renhe itethe atnyenetyenhe, kenhe Ngkartele renhe arne mwerre anthetyakenhele.

¹⁶ Ingkerreke nhenhe awerrirraye, arrantherre itelaretyeke arrantherre-arle nhenge apmere-arteke nthenhele-arle Ngkarte-arle anemenge. Kele, Utmenge Ngkarte-kenhe arrekatherre kwenenge-arle aneme.

¹⁷ Arrantherre-arle tyatye ikwerenhe-arteke-arle aneme. Yewe, angwenhele apeke arrenhantherrenhe akurne-ilerlenge, Ngkartele anteme alakenhe anteye renhe mpwareme. Tyatye Ngkarte-kenhe atyeperre anthurre, akngakeke-arle Ngkarteke ikwere-arrpe, alakenhe-arteke anteme arrantherre aneme. Ngkartele arrenhantherrenhe akngakeke Ikwere-arrpe.

¹⁸ Awerrirraye. Arrantherre apeke-arle itirremenge alakenhe, “Anwerne kwenhe ilyernpenye anthurre aneme yanhe areye-arteke angwenhe-akweye ahelhe-arenye areyeke-arle ware itirrerlte-aneme.” Kele alakenhe itirretyalaye, arne ahelhe-arenye areyeke ipmentye-iwaye. Irlpe artepele itnenhe awerrirraye angkentye Ngkarte-kenhe yanhe ware awemele anaye. Arrantherre-ante ware anteme akaperte altywere anthurre iwerre Ngkarte-kenhele. ¹⁹ Tyerrtye arrpenhe areye-arle itirreme itnarle akaperte altywere akwele aneme, kenhe Ngkartele akenhe itnenhe ingkirreke arerlenge, itnarle akaperte altywere anetyakenhe areye-arteke. Anwerne kwenhe itelareme yanhele arraty anthurre anemeke yanhele-arle pweke Ngkarte-kenheke arrule anthurre intelhe-ilekenge. Alakenhe kwenhe angkeme;

“Nhenge tyerrtye ilelhemenge itne-arle akaperte altywere aneme itirremele iwenhe renhe mpwaretyeke, Ngkartele itnenhe aremele-arle itirreme, ‘Arrangkwe, itnarle apalele itirreme. Arne areye itnarle mpwaretyeke ahentye-aneme irretyakenhe anetyenhe, arrangkwe-arle.’” *Job 5:13.*

²⁰ Pipe nhenhenge-anteye arrule-arle intelhe-ileke alak-enhe awethe angkeme;

“Nhenge tyerrtye areye itirrewarreme itne-arle akwele akaperte altywere anemeke, Ngkartele-arle itnenhene aremele itirreme, ‘Arrangkwe itirrentye arrekanttherrenhe akurne-arle.’” *Psalms 94:11.*

²¹ Tnakewarretyale akaltyele-anthenhe-anthenhe anyente akwele-arle arrpenhenge ilyernpenye-ulkere anemeke arrantherre-arle akaltyele-anthentye anyente-ante apenterlthe-anemenge arrpenhe kwenye. Alakenhe itirretyale anaye, Ngkartele-arle akaltyele-anthenhe-anthenhe ingkirreke arrenhantherrenhe anthekenge. Arne ingkirreke anteme arrekanttherrenhe. ²² Ngkartele ayenge yerneke the arrenhantherrenhe ayeye nhenge ilettyeke, Apollos-arlke, Peter-arlke arrpenhe areye-arlke-akerte. Re arrenhantherrenhe arne arrpenhe atningke antheke nhenge arrantherre mwerre anetyenhenge. Re arrenhantherrenhe itethe atnyeneme. Arrantherre nhenge ilwemele re arrenhantherrenhe atnyenetyenhe. Lyete anthurre re arrenhantherrenhe arntarnte-areme, urreke re arrenhantherrenhe akwetethenhe arntarntaretyenhe impetyakenhe-arle. Arraty kwenhe re arne mwerre akngerre anthurre arrenhantherrenhe antheke. ²³ Arrantherre ingkirreke kwenhe Christ-kenhe, Christ Ngkarte-kenhe aneme.

4

Akalyele-anthenhe-anthenhe areye-arlke, alartetye tyaty-arenye areye-arlke, Jesus Christ-eke warrke-irreme

¹ Arrantherre apeke apale itirreme anwerne-arle pipe-arenye alartetye areye akwele anemeke. Arrangkwe, anwerne-arle warrkene Christ-kenhe areye ware-arle. Arrantherre Apollos ilerne-akerteke itirretyeke urrkapentye akngerre nhenge Ngkartele-arle yerneke ayeye arratyete iletetyeke nhenge rarle imernetyakenhe tyerrtye areyete arrule anthurre-arle anetyarteke.

² Arrantherre itelareme nhenge alartetyele-arle tyerrtye warrke antheme mpwaretyeke, itne kwenhe nhenge mpwaretyeke alartetye-arle itneke ahentye-anemeke mpwaretyeke.

³ Arrantherre apeke kwenhe ayenge areme akwetethe anthurre ipmentyele iwemele warrke renhe tharle mpwareme. Atyeperre anetyakenhele-arle atyenge tyerrtye arrpenhe apeke atyenge nthakenhe itirretyeke. Ayenge-arle itirretyakenhele warrke atyinheke-arrpe, mwerre apeke akurne apeke aneme. ⁴ Kele the apeke-arle apale mpwareke apekaye! Ngkarte Anwerneke-artweye-ante ware kwenhe akalye aneme. Ngkarte Anwerneke-artweye-ante ware kwenhe, arrantherre kwenye apeke ayenge kwenye apeke, tyerrtye arrpenhe kwenye apeke, itelareme nthakenhe-arle the mpwaremeke re angketyenhe the apeke-arle warrke atyinhe mpwarekeke-arle arrangkwe apeke.

⁵ Nhenge alakenhenge anteme arrantherre tyerrtye arrpenhe aremele angketyale anaye, “Mpwarentyete akngerre nhenhele kwenhe mwerre anthurre warrke mpwareme, kenhe warrke mpwarentyete akngerre yanhe akenhe arrangkwe-arle.” Nhenge Ngkarte

Anwerneke-artweye apetye-alpetyenhe, re anyentele-arle anwernenhe iletienhe nthakenhe-arle anwerne warrke mwerre apeke mpwareke akurne apeke. Re ingkirrekeke akethelhe-iletienhe iwenhe apeke-arle tyerrtye ingkirrekele apeke mpwareke. Yanhe ikwerele anteme Ngkarte akangketyenhe anthurre nhenge tyerrtye yanhe areye ikwere warrke arraty-arle mpwarekeke re itnenhe utyernetyenhe.

⁶ Yewe, atyewe Jesus-kenhe areyaye, the kwenhe arne nhenhe areye Apollos ilerne-akerte iletiname arrenhantherrenhe akaltyele-anthemele, kele akaltye-irrekenge-iperre arrantherre angkentye Ngkarte-kenheke ware akangkwe-irretyenhenge. Ayenge kwenhe nhenhe angkeme nhenge arrpenhe apeke re angkeketye akaltyele-anthenhe-anthenhe arrantherre-arle apentemeke akwele akaltyele-anthenhe-anthenhe arrpenhenge mwerre-ulkere. ⁷ Arraty anthurre kwenhe aneme arrantherre-arle alartetye anetyakenhe-arle tyerrtye arrpenhe areyeke itirretyeke nthakenhe itnenhe mpwaretyeke, arrpenhele-arle arrenhantherrenhe atyperre mpwaretyakenhenge arrpenhe areyenge akngerre-ulkere. Awerrirraye, Ngkartele-ante kwenhe anwernenhe mpwareke ingkirreke anthurre anthemele anwerne-arle atnyenekenge. Kele anwerne tnakelhetyale anetyeke, Ngkarte ware utyernemele tnaketyeke rarle anwernenhe ingkirreke anthurre antheke.

⁸ Arrantherre apale itirreme alakenhe, "Anwerne kwenhe ayeye Ngkarte-kenheke akaltye anthurre aneme, Utmenge Akngerrele-arle anwernenhe arne ingkirreke akaltyele-antherlenge, anwerne ahentye-anetyakenhe arrpenhele apeke anwernenhe akaltyele-anthetyeke." Kenhe arrantherre akenhe apale itirreme alakenhe-arle arrantherre-arle akwele alartetye anemeke-

athene. Nhenge arrantherre-arle apeke alartetye aneke, kele anwerne arrekatherrenge anyente-irreme alartetye anteye-irreme, arrantherre akenhe alartetye anetyakenhele. ⁹ Ayenge-arle itirreme alakenhe apeke Ngkartele-arle anwernenhe akngakeke ayeye antekelhe-ilentye akngerre Christ-kenhe anetyeke, kutyentye areye-arteke-arle anetyeke. Anwerne kwenhe tyerrytye areye-arteke aneme alartetyele-arle nhenge ahelhe akethe-werne akngeme irrerlkng atwemele nhenge tyerrytye ingkirrekele itnenhe aretyenhenge ilwerleng. Ayenge alakenhe angkeme ingkirrekele alkere-arenye areyele-arlke anwernenhe aremenge anwerneke nthakenhe-arle irretyenhe.

¹⁰ Atningke itirreme anwerne-arle nhenge arerte akwele anwerne-arle Christ-eke warrke irremenge. Kenhe arrantherre-arle akenhe tnakelheme arrantherre-arle akwele arne ingkirrekeke akaltye anemele arrantherre-arle Christ-nge anyente-irrekenge. Atningke itirreme nhenge anwerne-arle akwele tyerrytye alyepe-alyepe aneme ngangkereke arrangkwe arne-arlke mpwaretyeke. Kenhe arrantherre tnakelheme arrantherre-arle akwele ngangkere Ngkartengentyele atnyeneme, arrantherre ahentye-aneme arpenhe areyele arrenhantherrenhe utyernetyeke. Arrantherre tnakelheme, itne akenhe anwernenhe utyernetyakenhele. ¹¹ Kenhe anwerne akenhe angayakwe, angkethakwe akwetethe aneme. Anwerne mantere ingkweyeke irrpeme alterrelhekeke-arlke. Kenhe tyerrytye arpenhe areyele anwernenhe atweme. Anwerne untherlte-anemele apmere mwerre atnyenyetyakenhe anetyeke. ¹² Anwerne iltye anwerne-arrpe-akartele arnterre mpwaretyeke apwerte ngkweltye inetyeke nhenge iwenhe apeke ikwere anwerne ahentye-

anemeke itethe anetyenhenge.

Angwenhe apeke anwerneke ahele arlkeme, anwerne ahele arlkirtnetyale anetyeke; alakenhe-tetye anwerne angkeme, “Ngkarte arrekatherre mwerre anaye.” Tyerrtye arrpenhe areyele akurne anwerneke mpwareme, anwerne-arle ipmentye impemele mpwaretyeke itnenhe atwirtnetyakenhe.

¹³ Nhenge tyerrtye areye anwernenhe ilterlenge, anwerne angkentye mwerre itneke-akerte angketyeke. Tyerrtye areye akwetethe anwerneke itirreme anwerne-arle akwele akurne anemenge, arne akurne-arteke itne iweme. Alakenhe rarle arrwekele aneke, alakenhe akwete anteme lyete aneme.

¹⁴ Arrantherre apeke apale itirreme-ketye tharle nhenhe intelhe-ilemeke arrenhantherrenhe apurele-anthemele. Kele arrangwe-arle. Arrantherre-arle ampe atyinhe areye-arteke-arle aneme, the apele nhenhe intelhe-ileme arrenhantherrenhe akaltyele-anthetyenhenge arrenhantherrenhe atnyenetyeke akwetethe apale itirreme-ketye. ¹⁵ Tyerrtye arrpenhe areyele apeke arrenhantherrenhe akaltyele-antheke mwerrentye Jesus apentetyeke, kenhe ayenge-ante kwenhe arrekatherre akngeye-arteke aneme theke-amparre arrekatherre ayeye nhenge Jesus-akerte ilekenge. ¹⁶ Alakenhe ikwerenge anteme the arrenhantherrenhe apayuthneme ayenge angwaretyeke tharle Jesus apenteme-arteke.

¹⁷ The anteme nhenhe Timothy yerneme arrekatherre ingkirreke-werne, nhenge yanheke irremele re arrenhantherrenhe akaltyele-anthetyenhe Jesus apentetyeke the-arteke. Nhenge Timothy rarle alere-arteke-arle atyenge aneme, mwerre anthurre re Jesus Alartetye akwetethe aywerrkele awerle-aneme mpwarenty

1 Corinthians 4:18 21 Corinthians 4:21

ikwerenhe mpwaremele aneme. Re arrenhantherrenhe irlpangkelhe-ileme nthakenhe-arle the akaltyele-anthemeke nthakenhe-arle ayenge aneme apententye akngerre Christ Jesus-kenhe-arteke.

¹⁸ Kenhe arrpenheme apmere Corinth-ele irraweye anthurre unthemele arrantherre-arle akwele akngerre anemeke. Arrantherre-arle apale-arle itirreme nhenge ayenge-arle akwele apetyalpetyakenhe anetyenhe apmere Corinth-werne awethe. ¹⁹ Arrangkwe, urreke antemele ayenge arrekantherre ingkirreke-werne apetyalpetyenhe nhenge Jesus Alartetyele ayenge yernerlenge. Nhenge ayenge apetyemele akaltye-irretyenhe iwenhe-arle irraweye areyele mpwaremeke. Ayenge akaltye-irretyenhe nhenge itne apeke-arle ngangkere Ngkarte-ngentyele atnyeneme, itne apeke ware angkerlte-aneme, angkerlte-anemele arnele arraty anetyakenhe. ²⁰ Nhenge anwerne tyerrtye Ngkarte-kenhe areye-irremele re anwernenhe ngangkere antheme iwerre ikwerenhe apentetyeke, warrke ikwerenhe mpwaretyeke. Anwerne apeke Ngkarte-akerte ware angkerle-anerlenge nhenge iwerre ikwerenhe apentetyakenhele warrke ikwerenhe mpwaretyakenhele, nhenhe areyele imernetyakenhe anwerne-arle tyerrtye ikwerenhe areye anemele.

²¹ Iwenheke-ame arrantherre ahentye-anerrirreme the mpwaretyeke? Arrantherre-ame atyenge ahentye-aneme arrekantherre mwantye angketyeke apeke, ahele angketyeke apeke? Arrantherre apeke akurne-ketye untyeme-irretyakenhe akurne akwete-arle mpwarerlte-anemele. Kele the arrenhantherrenhe alkngetherre ileme lterrke anthurrele. Nhenge arrantherre apeke-arle untyeme-irreke akurne mpwareme-ketye kele

ayenge apetyemele arrekatherrenge mwantye angkeme imernemele tharle arrenhantherrenhe arntarnte-areme.

5

Paul-ele alknagarre-ileme atyewe Jesus-kenhe areye anewe artwe arrpenhe-kenhenge intetyale

¹ Tyerrtye arrpenhe areyele atyenge ayeye akurne anthurre arrekatherre-akerte ileke. Itne atyenge ileke artwe angwenhe apeke re arrekatherre-ngentyele apalele anewe-akeke anewe anyikwe-kenhe, meye arrpenhe ikwerenhe. Alakenhe kwenhe akurne anthurre. Kenhe tyerrtye areye Jesus-eke akutne aneme alakenhe apeke-arle akurne nhenhe renhe mpwartyakenhele. Kele nhenhe apele atyewe Jesus-kenhele akengentyele anewe inerekenge. ² Iwengenge-arle arrantherre tnakelhemele anerlte-aneme nhenge atyewe Jesus-kenhe areyele alakenhe renhe mpwarerleng? Arrantherre kwenhe alhwarrpe anthurre awelhetyeke arrantherre-arle apure-irrerirremenge nhenge anyente apurte arrekatherrenhe-ngentyele akurne alakenhe mpwaremunge. Arrantherre anteme artwe yanhe renhe ayaketyeke arrekatherrenge apurte-irretyale angkerremele anetyale. ³ Ayenge kwenhe apure anthurre awelheme artwe yanheke itirremele, ikwere-akerte aweke-arle arleng-ngentyele. Ayenge arrekatherre nhenhe angkeme, Jesus-ke-arle warrke-irremeke, ikwere ahele angkerraye. Ayenge-arle arrekatherrenge anetyakenhe apmere yanhe Corinth-ele, kele mwerre anteye-arle. Ayenge-arle arrekatherrenge angkemele-arteke aneme ayenge-arle arrekatherre akwetethe-arle itirremenge.

⁴⁻⁵ Nhenge arrantherre apurte-irrererleng pipe nhenhe read-eme-ilettyeke, ayenge ahentye-aneme

arrantherre arne ingkirreke mpwaretyeke nhenge ayenge-arle arrekantherrenge aneme-arteke. Ngkarte Anwerneke-artweyele arrenhantherrenhe ngangkere anthetyenhe mpwaretyeke iwenhe apeke ikwere re ahentye-anerlenge. The arrenhantherrenhe ileme artwe nhenhe arrentye Satan iltye anthaye: renhe ilaye re arrekantherrenge awethe anyente-irretyakenhe anetyeke. Alakenhe renhe mpwaraye nhenge arrentye Satan-ele tyerrtye ikwerenhe rlkerte mpwaretyenhenge. Ikwerenge-ntyale anteme re itirreme apeke nhenge urreke ilwetyenhenge re utepe-irritnetyeke apeke akurne impemele, Ngkartele anteme kwerrene ikwerenhe arlte ingkernenge itetheke mpwarirtnetyenhenge.

⁶ Arrantherre-arrpe tnakelhetyalaye! Itelarerrirraye artwe akurne anyente nhenge arrekantherrenge-arle aneke, arrantherre apeke re-arteke irreketyenge akurne akngarte-iwelheme-ketye. Arrantherre itelareme nhenge tyerrtyele merne arlware-ilentye akngerre akweke arrerneme ulpmerre akngerreke-arleke anyentelhe-ilemele. Kele nhenge re anteme arlware-ilentye akngerre akwekele ingkirreke arlware-ilettyeke mpwareme. Alakenhe re-arteke aneme. Tyerrtye akurne anyentele ingkirreke akurne-ileme.

⁷ Kele alakenhe irreketye, artwe akurne yanhe renhe yernaye. Arrantherre itelaremele nhenge nthakenhe-arle Jew areyele-arle merne arlkweme nhenge arrawe-irrentye akngerre Passover arrule, * itne merne arlware-ilentye akngerre ingkirreke ineme apmere itnekenhengentyele aketheke iwemele. Alakenhe ikwerenge anteme artwe akurne yanhe yernetyeke mwerre anerlte-

* [5:7 Exodus 12 read-eme-ilaye](#)

anaye arrantherre akurne-irreketyenge. Itne merne arlware-ilentye akngerre kwenye-ante arlkweme. Itne imerte yepe-yepe akwerrke irrerlkngge atweme, apmere itnekenhele alhwe apernerlte-apeme, alere ingkirreke itnekenhe itethe aneke alhwe yepe-yepe-kenhenge. Kele yanhe-arteke Christ aneme yepe-yepe anwerne-kenhe, re ilweke anwernenhe itetheke mpwaremele nhenge Ngkartele anwernenhe akayake-ileme anwerne-arle arne akurne areye mpwaremenge. ⁸ Alakenhe ikwenge anteme anwerne-arle irlpangketyeke nhenge anwerne Ngkarte-kenhe areye anemenge. Anwerne kwenhe arne akurne areye impetyeke, urrtiyirremele angketyale, Jesus arratye apentetyeke.

⁹ Arrantherre itelareme the pipe arrpenhe arrekantherre apmwerre-ulkere ware yerneke. The arrekantherre ileke alakenhe, "Atyewe-irretyale anaye tyerrtye mpwekare-mpwekare areyeke." ¹⁰⁻¹¹ Nhenge yanhe renhe intelhe-ilemele, ayenge-arle tyerrtye areyeke angketyakenhele Jesus-kenhe anetyakenhe areyeke. Arrantherre itelareme apmere arrpe-anenhenge-arle tyerrtye areye aneme arne ahelhe nhenhe-arenye areyeke-ante ware itirrerlte-aneme, Ngkarte-kenhe atyewe anetyakenhe areye. Tyerrtye nhenge mpwekare-mpwekare areye, nhenge ntyelhe akngerre areye, nhenge anyelkngalthe areye, nhenge yanhe areyele-arle ngkarte-apartetye arrpenhe areye apenteme. Kele the arrenhantherrenhe iletakenhele akngakelhemele anetyeke tyerrtye yanhe areye-ketye. Arrantherre-arle akngakelheme anetyakenhele tyerrtye akurne nhenhe areye-artekenge, nhenhe areye-arteke apmere arrpe-anenhele aneme. Kenhe ayenge ahentye-aneme arrantherre ayenge awetyeke. The arrenhantherrenhe ileme arlungeke-arlunge

anetyeke yanhe areye-ngentyele itne angkeme itne-arle atyewe Jesus-kenhe areye akwele itnekenge apurte-irretyakenhele. Arrantherre itelareme nhenge atyewe Jesus-kenhe areye mpwekare-irreme tyerryenge itnekenhe anewe anetyakenhele, nhenge itne apeke ntyelhe akngerrele aneme, nhenge alakenhe apeke itne nhenge ngkarte urrtyirrentye arrpenhe apentemele, nhenge itne apeke-arle angkentye akenge angkeme tyerrye arrpenhe areyeke, nhenge itne ngkwarle antyeweke-arle-iperrele arerte-irremele, anyelkngel ineme apeke, nhenhe areye-ngentyele anteme itnekenge apurte-irretyale anaye. Nhenge arrantherre apurte-irremele Ngkarte utyernemele tnaketyeke tyerrye akurne yanhe areyenge apurte-irretyale, itnekenge apurtele arlkwetyale anetyeke.

¹²⁻¹³ Ngkarte anyentele-ante ware kwenhe mwantyele aretyenhe tyerrye areye atyewe Jesus-kenhe-arle anetyakenheke, itnenhe arraty-iletienhe. Yanhe warke anwerne-kenhe kwenye. Kenhe warrke anwerne-kenhe mwantyele-arle aretyeke atyewe Jesus-kenhe areye itnenhe arraty-iletienhenge. The arrenhantherre ileme mpwaretyeke iwenhe arrule anthurre pwekenge Ngkarte-kenhe intelhe-ileke, re alakenhe angkeme, “Artwe akurne yanhe arrekantherre-ngentyele aywepaye.” *Deuteronomy 17:7.*

6

Atyewe Jesus-kenhe areye-ante ware arraty-ilaye

¹ Awerrirraye. Iwenheke-ame arrantherre atyewe arrpenhe Jesus-kenheke ahele-irreme, kele imerte renhe court-werne akngetyenhenge, artwe Ngkarteke-arle akaltye anetyakenheke-werne, renhe imerte

apayuthnemele arrenhantherrenhe akngakelhe-ilerretyeke. Kenhe arrangwe, atyewe Jesus-kenhe areyente ware arraty-ilerretyeke. ²⁻³ Arrantherre kwenhe itelarentye anthurre anetyeke nhenge Jesus ahelhe nhenhe-werne apetyalpetyenhe, tyerrtye Ngkarte-kenhe areye ahelhe nhenhe-arenye areyekenhe itirretyenhe nthakenhe itneke irretyeke. Tyerrtye Ngkarte-kenhe areye itirretyenhe alkere-arenye Ngkarte-kenhe arey-arlke, nthakenhe-arle itne warrke mwerrentye itnekenhe mpwareke Ngkarteke! Urrkapentye nhenhe kwenhe akngerre anthurre. Kenhe lyete-ulkere arrantherre arrpenhe areye akalkelhe-ilerretyeke kwenye aneme, itne ahele angkerremenge.

⁴ Alakenhe ikwerenge anteme nhenge anyente apeke arrekantherre-arleke arrpenhenge ahele angkerreme, alhetyalaye angwenhe apeke renhe apayuthnetyeke, akurne-arle anemeke, atyewe Jesus-kenhe-arle anetyakenheke, ratherre akngakelhe-ilerretyeke. ⁵ Arrantherre itelaretyeke akaperte altywere areye aneme arrekantherrenge, nhenge mpwele ahele angkerreme itne-arle mpweleke aperremele angketyeke, akngakelhe-ilerretyeke. The nhenhe intelhe-ileke, arrenhantherrenhe apureleanthetyeke. ⁶ Kele arelhewarraye nthakenhe-arle arrantherre mpwaremekaye. Nhenge arrantherre ahele angkerremele kele imerte arrpenhe-werne alhemele, Ngkarte-arle itelaretyakenheke nhenge re mpwele aperremele angketyeke tyerrtye arrpenhe areyenge alkngetherre Ngkarte-arle itelaretyakenheke. Alakenhe akurne anthurre.

⁷ Apure kwenhe awelheme nhenge arrpenhe atyewe Jesus-kenhe arrekantherrenge ahele-irrelenge, kenhe arrantherre renhe court-werne akngeme. The arrenhantherre ileme nhenge arrpenhele apeke arrekantherre

akurne mpwarerlenge, unte renhe impetyeke. Angwenhele apeke arne arrekatherrenhenge anyelkngele ineme renhe impaye itirretyale renhe akurne ilirtnetyale. ⁸ Kenhe arrpenheme akurne mpwareke-arle arne areye anyelkngele inerreke arrpenhe areye-ngentyele. Alakenhe renhe-arle arrantherre mpwareke apure awetheulkere arrantherre-arle mpwarekenge atyewe arrpenhe Jesus-kenheke.

⁹ The arrekatherre irlpangelhe-ileme nhenge tyerrtyele alakenhe akurne mpwarerlenge, itne anetyakenhe anetyenhe nthenhele-arle Ngkartele alartetye aneme. Arrantherre itelareme tyerrtye nhenge atnaperte areye, tyerrtye areye-arle anewe arrpenhe areye-kenhenge inerlte-apentye akngerre-arlke, tyerrtye areyele ngkarte-apartetye-arle utyernerlte-apemeke, artwe areye arelthe-arteke-arle anemeke, artwe nhenge areye intemele-arle artwe arrpenhenge. ¹⁰ Tyerrtye nhenge anyelkngalthe areye-arlke, tyerrtye nhenge ntyelhe akngerre areye-arlke, tyerrtye nhenge ngkwarle antywenhe-antyywenhe areye-arlke, tyerrtye arrpenhe areye-akerte angkentye akurne angkeme arrpenhe areyeke-arlke, tyerrtye areyele-arle arne areye arrpenhengentyele ahe-akngerrele rakemele. The arrekatherre ileme tyerrtye arne nhenhe areye mpwaremenge itne Ngkarte-kenhe anetyakenhe anetyenhe urreke nhenge nthenhele-arle re alartetye aneme.

¹¹ Ayenge awerrirraye, nhenge urreke arrantherre Christ itelarerrirretyenhenge nhenge arrpenhemele-arle arne akurne alakenhe mpwareke. Kenhe lyete akenhe arrantherre arne yanhe areye mpwaretyakenhe antemele Ngkartele-arle arrenhantherrenhe kwenele arlkngerlenge, re arrenhantherrenhe ikwerenge-arrpe arratyelhe-ileke. Ngkartele alakenhe mpwareke

arrenhantherrenhe anyentelhe-ilemele Jesus Christ Alartetyenge. Ngkarte anwerne-kenhele mpwareke ngangkere ikwerenhele Utnenge Akngerrele nhenhe renhe arrekatherre mpwaretyeke.

Akngwelye-arteke irretyalaye!

¹² Arrpenheme alakenhe apeke angkeme-ketye, “Kele ayenge-arle Christ-kenhe anteme anemenge kele mwerre-arle the arne iwenhe apeke renhe mpwaretyeke.” Kele mwerre-arle, atyewe Ngkarte-kenhe areyele mpwaretyeke iwenhe apeke ikwere re ahentye-aneme. Kenhe unte arne iwenhe apeke ikwere ahentye-aneme mpwaremele mwerre anetyakenhele, arne arrpenhemele-arle ngenhe help-eme-iletakenhenge Jesus apentetyeke. The apeke arne arrpenheme mpwaretyeke, arne nhenge areyeke tharle mpwaretyeke ahentye-anemeke-ante, kele ayenge ahentye anthurre anemele apeke itnenhe akwete mpwaretyeke antime. Kele imerte yanhe areye atyenge-arle alartetye irretyenhe. Yanhe-arle mwerre anetyakenhe-arle.

¹³ Kenhe arrpenheme apeke angkeme, “Ngkartele kere uthene merne uthene atnerteke mpwareke, re atnerte anwerne-kenhe mpwareke kere uthene merne utheneke ware.” Yewe, arraty apelaye. Kenhe urreke, arlte ingkernenge kere uthene merne uthene, atnerte-arlike uyerretyenhe, Ngkarte ilengare apeke angkemenge. Kenhe nhenhe alakenhe anetyakenhele tyerrtyeke. Ngkartele tyerrtye anwerne-kenhe mpwaretyakenhe aneke nhenge anwerne akwele anyelknge-anyelknge interlte-apetyenhenge tyerrtye arrpenhe areyenge. Arrangkwe, anwerne-arle tyerrtye anwerne-kenhe atnyenetyeke Jesus-arle ahentye-anemeke nthakenhe anwerne mpwaretyeke, rarle Alartetye anwerne-kenhe

anerlenge, anwernenhe mwerre arntarnte-areme. ¹⁴ Ngkartele ngangkere akngerre-akertele Jesus itethe-ilirtneke nhenge rarle ilweke-iperrele. Alakenhe anteye anteme aneme, nhenge anwerne-arle ilweme ipenhe, Ngkartele anwernenhe itethe-ilirtnetyenhe ngangkere ikwerenhele.

¹⁵ Awerrirraye, nhenge arrantherre Christ-enge anyente-irremele, tyerrtye arrekantherrenhe ikweringe-arlike anyente-irreme. The tyerrtye Christ-kenhe akngemele arelhe mpwekare-mpwekarengenge anyentelhe-ileye? Arrangkwe-arle! ¹⁶ Arrantherre itelaretyeke nhenge artwe anyelknge-anyelknge intetyeke arelhe mpwekare-mpwekarengenge nhenge ratherre anyente-irreke. Ayenge alakenhe angkeme nhenge pweke Ngkarte-kenhe alakenhe angkemenge: "Nhenge arelhe uthene artwe uthene anewe-akerrerlenge ratherre tyerrtye anyente-irreme." *Genesis 2:24.*

¹⁷ Anwerneke alakenhe-anteye aneme nhenge anwerne anyente-irrerlenge Jesus Alartetye anwerne-kenhe-nge utnenge anwerne-kenhe anyente-irreme utnenge ikw-erenhenge.

¹⁸ Alakenhe ikweringe the arrekantherre ileme anewe ngkwinhenge-arrpe anetyeke. Arrantherre nhenge arelhe arrpenhe aremele renhe mpwenyele apentetyale anaye. Kenhe arelhe arrpenhele apeke ngenhe mpwenyele apentetyeke ikwere-ketye alwirraye unte akurne-ilelheme-ketye. Nhenge unte arne akurne arrpenhe areye mpwarerlenge unte-arle tyerrtye arrpenhe areye-arle akurne-ileme. Kenhe unte akenhe anyelknge-anyelknge arelhe arrpenhenge interlenge, unte akurne-ilelheme. ¹⁹ Arrantherre-ame itelaretyakenhe? Tyerrtye arrekantherrenhe aneme apmere-arteke Utmenge Akngerre anentye akngerre.

Ngkartele arrenhantherrenhe Utmenge Akngerre antheke nhenge re irrpetyenhenge arrekantherre-arleke apmere mpwaretyenhenge yanhe ikwere. Kele arrantherre-arrpe alartetye anetyakenhe, Ngkartele-arle alartetye arrekantherrenhe. ²⁰ Ngkartele arrenhantherrenhe itetheke mpwareke. Jesus Christ arrekantherre ilweke arrantherre-arle ikwerenhe anerlte-anetyenhenge. Alakenhe ikwerenge anteme arrantherre arratyete anetyeke imernetyeke nhenge Ngkartele-arle alartetye aneme tyerrtye arrekantherrenhe nhenge tyerrtye arrpenhe areyele arrenhantherrenhe arerlte-anemele nhenge itne-arlike anteme Ngkartele utyernemele tnaketyenhe.

7

Paul anewarte areye-akerte angkeme

¹ Arrantherre atyenge pipe yerneke, arne atningke-akerte apayuthnemele. Kele nhenhe anteme ayenge arne nhenge areye-akerte angkeme.

Itelareme, arrantherre-arle nhenge alakenhe apayuthneke, “Mwerre-ame nhenge atyewe Jesus-kenhe areyele anewe-aketyeke apeke, itne anewe-akerretyale apeke anetyeke?” Kenhe ayenge akenhe alakenhe-arle arrekantherre angkeme, kele mwerre-arle artwe anewe-kwenye anetyeke. ² Kenhe artwe nhenge anewe-kwenye-arle anemele, re apeke-arle anyelkngge-anyelkngge intemele angwenhenge apeke re, nhenge tyerrtye anewe-akerretyakenhe areyele mpwareme-arteke-anteye. Alakenhe-irreketyenge, ayenge anteme angkeme artwe arrpe-anenhele anewe aketyeke anewe ikwerenhe-arrpe arntarnte-aretyeke. Marle arrpe-anenhele anewe aketyeke, anewe ikwerenhe-arrpe ikwerenge akwete anetyeke. ³ Kele artwe anewikwenge

intetyeke arelhe re ahentye-anerlenge-ante. Alakenhe anteye, arelhe anewikwenge intetyeke artwe re ahentye-anerlenge-ante.

⁴ Arelhe nhenge anewartele aneme re tyerrtye ikw-erenheke pwathe anetyakenhe, artwe anewikwe-arle ak-enhe pwathe ikwerenhe aneme. Alakenhe arteke-anteye artwe nhenge anewartele aneme re tyerrtye ikwerenheke pwathe anetyakenhe, arelhe anewikwe-arle ikwerenhe pwathe aneme. ⁵ Nhenge artwe anewe ikwerenhenge ahentye-aneme intetyeke arelhe re ikwere aywerrke-irretyeke ikwere-ketye ayene-irretyakenhele. Alakenhe-arle, nhenge arelhe ahentye-aneme anewe ikwerenhenge intetyeke artwe re ikwere aywerrke-irretyeke ikwere-ketye ayene-irretyakenhele. Nhenge arrwekele apeke-arle ratherre yewe angkerreke interretyale anetyeke nhenge Ngkarteke angketyeke kele mwerre-arle. Kenhe nhenge ikwere-iperrele, yanhe atherre kwenhe apurte in-terretyeke awethe nhenge ratherre-arle apeke akangkwe-irreketye Arrentyeke nhenge re renhe-atherrenhe utern-erleng akurne mpwartyeke arrpenhenge apeke inte-tyeke. Kele nhenge alakenhe re apeke anerleng ratherre akwete akngakelhemele anetyale arlte arleng-arlentye iparrpe anteye ratherre apurte-irritnetyeke.

⁶ Kenhe the akenhe arrenhantherrenhe uternetyakenhe anewe aketyeke. Arrantherre apeke anewe aketyeke ahentye-anemenge, kele mwerre-arle anewe aketyeke. ⁷ Ayenge ahentye anthurre aneme arrekantherre ingkirreke ayenge-arteke anetyeke anewe aketyakenhe, lterreke anthurre anemele. Kele mwerre alakenhenge Ngkarte arrekantherre akangkemele, arrpenheme anewe-kwenye anetyeke, arrpenheme anewenhenge anetyeke. Ngkartele tyerrtye areye

ulyeyele mpwaretyeke iwenhe apeke ikwere re ahentye-aneme itnenhe mpwaretyeke.

⁸ Arrantherre itelareme, arrantherre-arle ayenge awethe apayuthneke artwe uthene arelhe uthene atyewe Jesus-kenhe-akerte nhenge anewe uyerreke-arle areye-arlke. Ayenge alakenhe angkeme artwe angkentye-arenye yanhe areyeke, warlekwerte areyeke-arlke. Mwerre rarle nhenge arrantherre awethe anewe-akerretyakenhe, anewe-kwenye aneme ayenge-arteke. ⁹ Kenhe unte apeke-arle anyente-arenye anetyakenhele anetyeke, kele mwerre-arle anewe-aketyeke nhenge unte apeke akwetethe itirrerle-aneme-ketye arrpenhenge intetyeke, renhe atnyinkwemele.

Atyewe Jesus-kenhe areye anewarte-arle anemeke anewarte akwete anetyeke

¹⁰ Kenhe, ayenge angketyeke ahentye-aneme atyewe Jesus-kenhe areyeke nhenge Jesus Alartetye-arle angkeke-arteke-anteye, angkentye atyinhe-ante kwenye. Ayenge angkeme yanhe areyeke tyerrtye anewartele anemeke Jesus apentemeke, "Arelhe nhenge anewarte-arle aneme re anewikwe impetyale anetyeke. ¹¹ Kele nhenge renhe imperlengere kwenhe anetyeke iknge-arenye artwe arrpenhe anewe-aketyale, nhenge re apeke-arle ahentye-aneme ikweringe anyente-irritnetyeke. Alakenhe-anteye, artwele anewikwe ipmentyele-iyetyale anetyeke, nhenge renhe akwete atnyenetyeke." Nhenge angkentye nhenhe Alartetye-kenhe ayenge-arle arrekantherre angkeme.

¹² Kenhe lyete ayenge angketyeke ahentye-aneme nhenge ayenge-arle itirremeke tyerrtye arrpenhe yanhe areyeke nhenge Jesus itelaremeke anewe-akerte areyele nhenge Jesus itelaretyakenhele. Kele nhenhe alakenhe

rarle ayenge itirreke. Artwe apeke aneme atyewe Jesus-kenhe anewenhenge-arle anemeke, arelhe anewikwele Jesus itelaretyakenhele apeke, re apeke ikwerenge akwete anthurre anetyeke ahentye aneme. Kenhe artwe yanhele akenhe renhe yernetyale anetyeke-arle ikwerenge akwete anetyeke. ¹³⁻¹⁴ Ayenge nhenhe angkeme nhenge arelhe yanhe rarle akwetethe anewikwele apurte anemenge Ngkartele arelhe renhe arntarnte-aretyenhe anewikwe-arlike. Yanhe apeke arelhe arrpenhe aneme atyewe-arle Jesus-kenhe anemeke, arelhe yanhe ikwerenhe anewele Jesus itelaretyakenhele apeke, kele arelhe yanhele renhe impetyale anetyeke. Ayenge angkeme alakenhe nhenge artwe yanhe apurte anerlenghe anewe ikwerenhenge Ngkartele artwe renhe arntarnte-aretyenhe anewikwe-arlike. The arrekatherre ileme Ngkartele renhe-atherrenhe apurtelhe-ileke re arntarnte-areme renhe-atherrenhe anteye, nhenge anyente apeke aneme atyewikwe Jesus-kenhe alakenhe apeke artwe apeke arelhe apeke. Alakenhe ikwere-artweye anyente, artwe apeke arelhe apeke Ngkarte-kenhe aneme, ampe ikwere-atherrenhe Ngkarte-kenhe anteye aneme.

¹⁵ Kenhe nhenge tyerrtyele-arle apeke itelaretyakenhele anewe ikwerenhe impeme, atyewe Jesus-kenhe-arle, kele mwerre-arle ipmentye impaye renhe alhetyeke. Mwerre-arle ratherre iwerretyeke. Itelaraye, Ngkarte kwenhe ahentye-aneme atyewe Jesus-kenhe areyeke nhenge nterte mwerre anetyeke arrpenhe areyenge. ¹⁶ Arrantherre itelaretyakenhe nthakenhe-arle-irretyenhe. Artwe anewe ngkwinhe, Jesus apentetyakenhe-arle, akngarte-iwelhetyenhe renhe apentetyenhe-anteye ngkwenge-ngentyele ware. Arelhe anewe ngkwinhe, Jesus apentetyakenhe-arle, akngarte-iwelhetyenhe renhe apentetyenhe-anteye ngkwenge-

ngentyele ware.

Akngarte-iwelhetyeke itirretyalaye

¹⁷ Itelaraye, Ngkartele-arle anwernenhe arne arrpenhe areye antheke. Re arrpenheme antheke anewe-akerte anetyeke, arrpenhe areye anyente-arenye anetyeke anewe-kwenye. Re arrpenheme antheke Jew anetyeke, arrpenhe areye Jew anetyakenhele anetyeke. Re arrpenheme antheke warrke alartetyeke mpwaretyeke nhenge ngkweltye-kwenyele, re arrpenhe areye antheke warrke mpwaretyeke itneke-arrpe ngkweltye inemele urrkapentye ikwerenge-ntyeye. Arrantherre akwete anerlte-anetyeke, arrantherre anerrirretyarte-arteke urreke Jesus-eke atyewe-irretyehenge, Ngkartele-arle arrenhantherrenhe-arrpe arne arrpenhe antherlenge. Alakenhe renhe tharle atyewe Jesus-kenhe areye akaltyele-antheme apmere arrpe-anenhele.

¹⁸ The arrekatherre ileme nhenge iwenhele angkeme-akerte: Unte apeke-arle artwe Jew aneme nhenge artwe-irremele ampe akweke-arteke anemele atywerrenge Jew-kenhenge ularre. Kele anteme-arle Ngkartele ngenhe akngakeke atyewe ikwerenhe irretyeke, alakenhe akwete anaye. Unte ingkerne-atheke alhetyeke arrangkwe-arle! Alakenhe-anteye anteme unte apeke Jew anetyakenhe aneme, unte artwe-irretyakenhele ampe akweke-arteke anemele, Ngkartele anteme ngenhe akngakeke atyewe Ikwerenhe akemele, nhenge unte anteme atywerrenge Jew-kenhe apentetyale anetyeke nhenge artwe-irremele Ngkarteke anteme unte akangketyeke mpwareme. Alakenhe akwete anaye, akngarte-iwelhetyale.

¹⁹ Anwerne Ngkarte atnerte uyarne ultheme nhenge artwe-irremele. Anwerne-arle renhe atnerte uyarne anthurre ultheme nhenge artwe-irretyakenhe-irremele.

Anwerne-arle Ngkarte atnerte ultheme nhenge ikwere aywerrke-irremele ware nhenge rarle ileme mpware-tyeke.

²⁰ Nhenge unte Ngkarteke atyewe-irremele, alakenhe mwerre-arle nhenge unte apeke-arle akwete aneme ikwere-arteke-anteye unte-arle nhenge anetyarte-arteke Ngkarte-arle nhenge ngenhe akngakeke atyewe ikwerenhe anetyeke. ²¹ Ithwenge apeke, urreke Ngkarte ngenhe akngaketyenhenge ikwerenhe atyewe-irretyeke, unte urrkapentye aneke ngkweltye-kwenye merneke-ante ware unte mpwaretyeke. Kele unte kwenhe yanhe-arteke akwete mpwarerle-anetyeke. Kenhe pwathe ngkwinhele akenhe ngenhe ipmentye aywepelenge, kele alhaye. ²² Nhenge tyerrtye areyele warrke mpwaremele ngkweltye inetyakenhe Jesus-eke atyewe-irremele, Ngkarte-arle itnenhe kwene akngarte-iweme, itne akangkentye anthurre akwete urrkaperlte-aneme anteme. Kenhe tyerrtye arrpenhe areyele apeke mpwaremele iwenhe apeke-arle itne-arrpe itirreme, itne Jesus-eke atyewe-irreme, Ngkarte anteye itnenhe kwene akngarte-iweme itne mpwaretyakenhe anteme aneme iwenhe apeke-arle itne itirreme itne-arrpe ante urrkaperlte-aneme Ngkarte-ante ware awerlte-anemele. ²³ Ayenge alakenhe angkeme Ngkarte-arle yernekenge Jesus Christ ilwetyeke arrekantherre. Kele tyerrtye arrpenhe areye-ketye irrirnke anaye nhenge arrekantherre ilemaye arrantherre akngarte-iwelhetyeke Ngkarte atnerte ulthetyeke. Tyerrtye areye arrekantherre alartetye anetyakenhe, Ngkarte anyente-arle alartetye arrekantherre aneme. ²⁴ Atyewe atyinhe areyaye, itelaraye nhenge arrekwele arrantherre warrke mpwaremele urrkapentye arrpenheke-arrpenhe. Kele Ngkarte anteme arrenhantherrenhe anyenteke-

anyente akngakeke ikwerenhe atyewe-irretyeke. Kele urrkapentye alakenhe-anteye mpwarerlte-anaye, arrantherre-arle mpwarewarretyarte.

Ayeye anewe akerreme-akerte

²⁵ Kele ayenge anteme angkeme tyerrtye anewe-kwenye areye-akerte. Kenhe nhenhe Jesus Alartetyele ayenge iletakenhe aneke-arle. Ayenge-arle angkeme-akertele nhenhe ayenge-arrpe itirremele angketyeke. Jesus Alartetyele atyenge akangkentye anthurre-arle anetyarte alakenhe ikwerenge anteme arrantherre arratyete itelaretyeke ayenge alakenhe angkerlenge. Nhenhe anteme aneme iwenhele ayenge itirreme-akerte arrantherre mwerre mpwaretyeke: ²⁶ Ayenge-arle itirreme tyerrtye yanheke apelaye anewe anetyakenhe-arle aneme kwenhe alakenhe re akwete anetyeke nhenge rarle Jesus-eke atyewe-irremenge, arne akurne areye-arle irrerlenge atyewe Jesus-kenhe areyete arlte nhenhe ikwerenge. ²⁷ Unte kele-arle anewe-akerte, anaye alakenhe renhe impetyale. Unte akenhe anewe kwenye, aneweke unthetyalaye, alakenhe re anaye unte-arrpe. ²⁸ Artwe anyentele apeke arelhe anewe akeme, kele mwerre-arle, re apele apale mpwaretyakenhele. Alakenhe-anteye aneme, nhenge arelhe awenke arlwekere-arenyele artwe anewe-akerlenge, kele mwerre-arle, rarle apale mpwaretyakenhele. Awerrirraye, unte apeke kele anewe-akerte, arrantherre-arle akwetethe atnerte atyenpe-anetyakenhe-arle anetyenhe. Kele, alakenhe irreketye, ayenge-arle itirreme anewe kwenye anemele mwerre-arle.

²⁹ Atyewe Jesus-kenhe areyaye, arrantherre-ame akethe itelarerrirreme iwenhe-arle ayenge angkeme-akerte? The arrekantherre ileme arlte yanhe

ikwerenge itwe-irrintyeme Jesus apetye-alpetyeke. Kele urreke Jesus Alartetye-arle ahelhe nhenhe-werne apetyalpetyehenge, nhenge arrantherre apeke-arle anewe atnyeneme, ikwere-ante itirretyakenhe-arle, Jesus Alartetye-akerte-arlke itirrewarraye. ³⁰ Arrantherre apeke-arle nhenge artneme iwenhele apeke-arle arrenhantherrenhe alhwarrpe mpwarerlenge, alhwarrpe-ante awelhemele anetyale anaye Jesus-eke-arlke itirremele anaye. Arrantherre apeke-arle akangkentye anemele, akangkentye yanheke-ante itirrewarremele anerrirretyale anaye Jesus-eke-arlke itirremele anaye. Arrantherre apeke-arle arne mwerre atningke inekele arne yanhe areyeke-ante itirrewarretyale anerrirraye, Jesus-eke-arlke itirremele anerrirraye. ³¹ Arrantherre-arle apeke arne iwenhe apeke renhe ahelhe nhenhe-arenye areye mpwarewarremele, arne yanhe areyeke-ante itirrewarretyale anerrirraye Jesus-eke-arlke warrke mpwarewarraye, arne nhenge areye akweke ware aneme-arteke apeke. Tharle nhenhe renhe intelhe-ileme ahelhe nhenhe-arle urreke uyerretyehenge ante iwenhele anwerne-arle lyete aremele uyerretyenhe ware.

³² Ayenge arrekantherre ahentye-anetyakenhele arnterre itirretyeke. The arrekantherre ileme nhenge artwe anewe-kwenye itirremele Jesus Alartetyeke-ante ware nhenge renhe akangketyeke mpwaremele. ³³ Kenhe artwe anewe-akerte rarle arne ahelhe nhenhe-arenye areyeke itirrerle-anemele yanhe ikwerenge anteme re akwetethe ahentye-anemele arelhe anewe ikwerenhe akangketyeke mpwaremele. ³⁴ Kele artwe nhenhe re itirreme iwerre atherre-akerte anteye: Rarle ahentye-aneme Ngkarteke urrkapetyeke, re ahentye-aneme-anteye anewe ikwerenhe-arlke arntarnte-

aretyeke. Kenhe arelhe anewe-kwenye arlwekere-arenye nhenge marle apeke anewe akereyange rarle arne anyenteke warele itirreme Jesus Alartetye akangketyeke mpwareme utnenge ikwerenhele tyerrtye ingkirreke ikwerenhele aneme. Kenhe arelhe yanhe nhenge anewe-akerte rarle arne ahelhe nhenhe-arenye areyeke itirrerle-anemele anewe ikwere ahentye-anerle-aneme akangketyeke mpwaretyeke. ³⁵ Ayenge arne nhenhe areye arrekantherre angkeke ayenge-arle arrekantherre ahentye-aneme alpe-eme-ilettyeke arrantherre nhenge itirretyehenge iwenhele arrekantherre mwerre anerlte-aneme mpwaretyehenge. The arrenhantherrenhe alkngetherre ilettyeke ahentye-anetyakenhe, kele anteye-arle ayenge ahentye-aneme arrantherre iwerre arratyale anetyeke, Jesus Alartetyeke itirrerlte-anetyeke renhe akangketyeke mpwaremele.

³⁶ Kele anteyele artwe arrpenhele marle alhilentye-iperre atnyenetyeke. Artwe nhenge Jesus Alartetyeke ahentye-aneme akangketyeke mpwaretyeke re itirretyakenhe marle yanhe renhe anewe-akerretyeke apeke. Kele anteyele re itirreme re apeke anyente anetyeke re apeke kwenenge itirreme renhe anewe aketyeke. Re apeke-arle ahentye-anemele re kwenhe renhe kele anewe aketyeke. Alakenhe mwerre-arle. ³⁷ Kenhe artwe arrpenhe apeke-arle itirreme re-arrpe anewe-aketyale anetyeke marle alhilentye ikwerenhe, re apeke-arle arraty ahentye-anetyakenhele anewe-aketyeke. Alakenhe mwerre-arle nhenge rarle ahentye-anemeke anyente anetyeke. Re ak-enhe marle areyeke akwetethe itirretye-kwenye, akurne mpwareketyenge. ³⁸ Yewe, kele mwerre-arle artwele anewe-aketyeke marle alhilentye ikwerenhe. Kenhe artwe re itirrerlenghe apeke anewe-aketye marle alhilentye ikwerenhe nhenge angkentye-arenye anetyeke,

alakenhe-arle mwerre anteyele, mwerre anthurre akwele.

³⁹ Nhenge arelhe anewe akwetethe anewenge anetyeke rarle itethe anemenge-arle. Kenhe artwe ikwerenhe ilwewenge nhenge mwerrele re itirretyeke anewe-aketyeke artwe arrpenhe. Re kwenhe atyewe arratyete Jesus-kenhe anemele-arle. ⁴⁰ Kenhe, alakenhe-arle akenhe ayenge itirreme ikwere re mwerre mpwaretyeke: arelhe yanhe re apekele warlekwerte anemele re kwenhe akangkemele anetyeke awethe unthetyale artwe arrpenhe anewe-aketyeke. Ayenge itirreme arrantherre kwenhe awetyeke nhenge iwenhe-arle ayenge angkeme-akerte Utmenge Ngkarte-kenhele-arle ayenge ilemenge.

8

Anwerne-arle-ame merne arlkweme arrpenhele ngkarte-apartetye antheke-arle, arrangkwe apeke

¹ Nhenge arrantherre atyenge pipe intelhe-ileke ayenge alakenhe apayuthneke, “Mwerre-ame atyewe Jesus-kenhe areyeke kere nhenge renhe arlkwetyeke ngkarte urrtyirrentye-arle anthekeke, ngkarte apwerte-ngentyele apeke arne-ngentyele apeke mpwarekenge?”

Tharle itelareme iwenhe ikwere-arle arrantherre angkemeke, “Anwerne akaltye aneme arne yanhe areye apwerte-ngentyele mpwareke-arle aneme ngkarte urrtyirrentye ware. Alakenhe ikwerenge anwerne-arle mwerre kere arlkwetyeke itnenhe-arle antheke-iperrele.” Yewe, arrantherre arratyete angkeme. Nhenge alakenhe itirreke-iperrele, arrantherre tnakelheme arrantherre akwele-arle akaperte altywere anthurre aneme. Kele arrantherre atyewe Jesus-kenhe arrpenhe areyeke akangketyakenhe anemele, nhenge itnenhe lterreke mpwaretyakenhe nhenge itne apeke Jesus akwete apentetyehenge. ² Arrpenhe apeke itirreme-ketye

nhenge re-arrpe apeke akaperte altywere akwele, kenhe re akutne akwete anemele. ³ Kenhe tyerrtye arrpenhe apeke-arle Ngkarteke ahentye-aneme re renhe itelareme akangkentye ikwere aneme.

⁴ Kele ayenge anteme angketyeke ahentye aneme arlkweme-arle-akerte. Arrantherre itelareme atyewe Jesus-kenhe anetyakenhele areye kere antheme ngkarte urrtyirrentye, nhenge areye apwerte-ngentyele mpwareke. Kele anwerne itelareme arne areye apwerte-ngentyele-arle mpwarekeke, ngkarte urrtyirrentye ware. Kenhe Ngkarte-ante ware arratye rarle, ngkarte arpenhe ingkirreke anthurre urrtyirrentye-arle aneme.

⁵ Arrpenheme angkemele ngkarte arunthe akwele anerlenghe alkerere-arlike apmere ahelhe nhenhele-arlike. Itne awethe angkeme alartetye atningke akwele-arle.

⁶ Kenhe, anwerne itelareme Ngkarte anyente-ante ware, re Akngeye anwerne ingkirreke-kenhe. Re kwenhe arne ingkirreke anthurre mpwareke, anwerne ingkirreke anthurre ikwerenhe anemenge. Anwerne itelareme arne ingkirrekeke Alartetye anyente-ante ware, Jesus Christ. Ratherre Ngkarte uthenele arne ingkirreke anthurre mpwarerle-anerreke, ikweringe-ntyete anteye anwerne itethe aneme.

⁷ Anwerne itelareme Ngkarte anyente-ante ware, kenhe tyerrtye arrpenhe areye Jesus-eke atyewe-irreke, akutne akwete. Itne akwetethe tnakewarretyarte arne apwerte-ngentyele mpwaretyartenge-arle, lyete-ulkere Jesus-eke atyewe-arle-irrekele renhe-arle apentemele. Alakenhe ikweringe itne kere arlkwemele, kere nhenge ngkarte urrtyirrentye antheke-arle itne apeke apure-irretyenhe itirremele, "Ayekaye! The-ame akurne mpwareke kere renhe arlkwemele?" ⁸ Kele awerrirraye, kerele-arle anwernenhe Ngkartenge apurtelhe-

iletayakanhe. Rarle itirretyakenhe anwernenhe alkngetherre iletayeke nhenge kere yanhe renhe arlkwetyakenhe anerlenghe. Re anteyele anwerneke itirretyakenhe nhenge anwerne-arle renhe arlkwerlenghe. Re akwenpele aneme, anwerne arlkwerlenghe apeke, arlkwetyakenhe anerlenghe apeke. ⁹⁻¹⁰ Yewe, arrantherre kwenhe arratye itirreme, “Kere renhe mwerre-arle arlkwetyeke.” Kenhe urreke arrantherre kere nhenge arlkwetyenhenge, mwantyeke-amparre itirrewarraye. Itne apeke arrenhantherrenhe arerlenghe tyatye kwene-werne irrperlenghe ngkarte urrtiyirrentye areye-akertenge kere renhe arlkwerlenghe itne apeke alakenhe-anteye mpwaretyeke. Arlkweke-arle iperrele apure-irretyenhenge itirremele, “The kwenhe akurne mpwarerne kere nhenhele arlkwerne-iperrele, ayenge atyewikwe Jesus-kenhe anemenge.” ¹¹ Nhenge arlkweke-arle-iperrele re anteme itirremele apure awelhemele anteme Ngkarte-ketyenge untyeme-irreme rarle ngenhe arrkernekenge kere yanhe renhe arlkwemele. Kenhe itne akenhe akaltye-irretyakenhe akwete-arle. Kele mwantye arelhaye nhenge itneke arrwekele-arle arlkwemele itne apeke Ngkarte-ngentyele untyeme-irremele alheme-ketyenge. Itelarerrirraye, Christ itneke-arlke ilwekenge. ¹² Iwenhe apeke renhe mpwaretyale atyewe Jesus-kenhe lyetenge areye akenhe akurne mpwareketyenge. Arrantherre apeke itnenhe iwenhe apeke renhe akurne mpwaretyeke, kele anteme arrantherre itnenhe akurnelhe-ileme Christ-arlke. ¹³ Kele, alakenhe irreketye, anwerne kwenhe kere yanhe renhe arlkwetyale anetyeke atyewe Jesus-kenhe areyele anwernenhe arrkerneme-ketye, kere arlkwemele apure anteme awelhemele Ngkarte-ngentyele untyeme-irreketyenge.

9

Ayeye ilentye akngerre areyeke anthetyeke

¹ Awerrirraye, ayenge alartetye arrpenheke urrkapetyakenhe-arle. The kwenhe arratyete renhe areme Jesus Alartetye atyenge arraterlenge, re ayenge yerneme angkentye ikwerenhe ilerle-apetyeke tyerrtye ingkirrekeke. Arrantherre ayeye renhe aweke-iperrele iwenhe-arle the arrekatherre ileke, arrantherre arratyete itelarerrirreke tharle arratyete ilettyame, arrantherre Jesus Alartetye apentewarretyehenge. ² Arrpenheme apeke itirrewarreme, Christ-ele-arle ayenge yernetyakenhele aneke angkentye ikwerenhe ilerle-apetyeke. Kenhe arrantherre kwenhe alakenhe itirrewarretyakenhe aweke-arle-iperrele iwenhe-arle the arrekatherre ileke-iperre, arrantherre Jesus-eke atyewe-irreke. Kenhe arrenhantherrenhe atningkele-arle areke-iperrele anteme Jesus-eke atyewe-irrerenge itne itirreke, "Arratyete apelaye, artwe nhenhe ayeye ilentye akngerre Jesus-ele-arle yernekenge."

³ Kenhe tyerrtye arrpenhe areye akenhe apale-arle atyenge angkerlenge, "Renhe-arle akngaketyakenhele Jesus-ele yernetyakenhele." Kenhe ayenge arrkngente-iwelhetyeke-arle. ⁴ Alakenhe ikwerenge anteme the arrekatherre angkentye ilemele arrantherre merne uthene kwatye uthene anthetyeke ayenge-arle urrkapentye akngerre arrpenhe Barnabas-arle. ⁵ The apeke anewe-akerte, the renhe atyengenge akngetyemere untherle-apetyehenge ayeye ilettyamele. Kenhe arrantherre ilernenhe merne anthetyeke. Arrantherre itelareme arrpenhe yanhe areye Jesus-ele akngakeke yernemele, itne arelhe anewe itnekenhe-akerte akngetyeme nhenge Peter-ele-arteke, atyeye

Jesus-kenhe areyele alakenhe-arteke. ⁶ Arrantherre-arle nhenge merne antheme angkentye ilentye akngerre arrpenhe areyeke itne-arle arrekantherre ayeye Jesus-kenhe ilemenge. Kenhe Barnabas ilernenhe arrantherre anthetyakenhe, arrangkwe-arle. Alakenhe ikwerenge ilerne-arle anteme urrkapentye arrpenhe mpwareme nhenge ilerne merne inetyenhenge, ayeye ileme-anteye.

⁷ Nhenge thultye areyele-arle urrkapentye mpwareke alartetye itnekenhenge itne-arle nhenge merne inetyakenhe aneke itneke-arrpe, arrangkwe-arle, itne-arle merne ineke alartetye itnekenhe-ngentyele warele. Alakenhe anteye aneke nhenge artwe merne kripethe areye lyapelhe-ilentye akngerre, rarle kripethe areye aklerle-aneme re-arrpele lyapelhe-ilekele areye warele arlkwemele. Alakenhe anteye aneme nhenge artwele yepe-yepe uthene nanikute uthene areye arntarnte-aremele, itnekenge werlatye inetyenhenge antywetyeke renhe. Alakenhe-anteye aneme ilerne-arle merne inetyeke arrekantherre-ngentyele ilerne-arle arrekantherre ayeye ilekenge.

⁸⁻⁹ Yewe, ayenge kwenhe arraty nhenhe angkeme. Iwenhe-arle ayenge angkeme nhenhe atywerenge Moses-kenhe rarle intelhe-ileke-arteke anteyele, alakenhe anteme nhenhe angkeme; “Arrantherre itelareme nthakenhe-arle pweleke atherrke akertnenge untheme utepe-akemele nhenge anngela kwenenge aneme akertnele arterte-ileme nhenge anngela akweke itne atnyetyenhenge ahelhe-werne. Kele ayernetyale anetyeke arrakerte pweleke-kenhe nhenge re arlkwetyenhenge anteye urrkaperle-anemele.” *Deuteronomy 25:4.*

Arrantherre apeke itirreme Ngkarte-arle alakenhe angkeke rarle akwele alhwarrpe awelhekenge pweleke

itneke? ¹⁰ Arrangkwe, rarle ilerneke itirreke nhenge alakenhe rarle re angkekenge. Arrantherre itelareme nthakenhe-arle artwe atherre urrkaperle-anerremeke, anyentele ahelhe atyete-ilemele tnyetyeke arne ngkernetyenhele. Urreke anteme artwe arrpenhele anteme merne anng itnenhe kutyeme nhenge mpenge-arle-irrerlenge, ratherre merne inerle-anerreme urrkapentye ikwere-atherre-ngentye. Alakenhe anteye anteme aneme arrantherre anthetyeke tyerrtye areye Ngkartele-arle arrenhantherrenhe yerneke arrekantherre angkentye ilettyeke.

¹¹ Nhenge ilerne ayeye Jesus-akerte angkerle-anerreme alakenhe-arteke aneme nhenge ilerne-arle anng arrerneme-arteke urtakwerte arrekantherrenhe kweneke nhenge utnenge itethe irretyehenge. Kele arrantherre ilernenhe merne uthene kere uthene arne arrpenhe areye nhenge anthetyeke apeke atnerte anhelke anetyehenge. ¹² Arrantherre arne mwerre areye arrpenhe areyke anthetyartenge itne-arle angkentye Ngkarte-kenhe ilerlte-aperlenge. Kenhe ilerne akenhe arrwekele anthurre arrekantherre ayeye Jesus-akerte ilettyeke, nhenge arrantherre ilerne-arlike anthetyehenge anteye.

Alakenhenge anteme ilerne-arle arrenhantherrenhe apayuthnetyakenhe aneke arne iwenhe ikwere apeke arrantherre apeke apale itirreme-ketye, "Nhenhe atherrele apeke kwenhe ayeye Jesus-akerte antekelhe-ilemele ilerle-aperremele apwerte ngkweltyeke ware." Alakenhe renhe arrantherre itirreme-ketye nhenge ilerne mwernte-irrekeke arrenhantherrenhe apayuthnetyeke ilerne-arle arrekantherre ahentye-anetyakenhe ayeye Jesus-akerte mwernte-irrettyeke.

¹³ Arrantherre itelareme nhenge yanhe areye tyaty

Jew-kenhe kwenele-arle urrkaperlte-anemeke. Nhenge tyerrtye areyele merne uthene kere uthene akngetyerlte-aneme tyatye-werne Ngkarteke anthetyeke. Kele kwertengerle tyatye-arenye areyele akenhe arrpenheme iteme apworte aharleke-arleke Ngkarteke anthetyehenge arrpenheme itne atnyeneme arlkwetyeke itne-arrpe. ¹⁴ Kele, alakenhe anteye itirrewarraye, Jesus-elarle angkekenge merne uthene kere uthene anthetyeke tyerrtye areyeke nhenge rarle yernekeke angkentye ikw-erenhe ilerle-apetyeke.

¹⁵ Nhenge nhenhe renhe-arle the intelhe-ilemele, tharle arrenhantherrenhe apayuthnetyakenhele ayenge arne iwenhe apeke renhe anthetyeke. Ayenge kwenhe akangkeme anthurrele angkerle-apetyeke ayeyeke apworte ngkweltye-kwenye. Ayenge-arle akangketyakenhele aneme nhenge arrantherre apekele ayenge apworte ngkweltye anthemenge ayenge-arle tnakelhetyeke arrangkwe. Tharle arrenhantherrenhe apayuthnetyakenhele aneme ayenge-tetye angayakwe ilwetyehenge aneme. ¹⁶ Kele iwenhenge-arle ayenge tnakelhetyenhe nhenge angkerle-apemele angkentye Jesus-akerte? Jesus Alartetyele ayenge yerneke angkentye ikwere-akerte ilerle-apetyeke. Nhenge ayenge apeke mwernte-irrerlengen angketyeke ayeye-kenhe rarle itelaretyehenge angkeme anteme nhenge ayenge akurne anemenge ayenge anteme atnerte alhwarrpe anthurre irretyehenge. ¹⁷ Nhenge the apeke angkentye ilerle-apemele ayenge-arle ahentye-anemenge, the apeke ngkweltye apeke merne apeke inetyehenge. Kenhe ayenge apeke-arle ahentye-anetyakenhe anemele, the iwenhe apeke renhe akwete mpwaremele Ngkartele-arle ayenge yernekenge mpwaretyeke. ¹⁸ Kenhe iwenhe-arle the ineme urrkapentye-iperrele? Nhenhele the ineme,

arraty akangkentye anthurre nhenge angkentye mwerre ilerle-apemele ware Jesus-akerte. The apeke kere uthene merne utheneke apayuthneme-ketye nhenge apwerte ngkweltyeke apeke, kenhe ayenge akenhe mwernte-irretyakenhele ayenge-arle ware angkentyele angkerle-apeme.

Paul Ngkarteke ahentye-aneme tyerrtye ingkirreke itetheke mpwaretyeke

¹⁹ The tyerrtye arrpenheke warrke mpwaretyakenhe ayenge-arle itirreme atyenge-arrpe nhenge the mpwareme iwenhe apeke ikwere ayenge ahentye-anemele ware. Kele ayenge tyerrtye ingkirrekeke akangkemele urrkaperle-anetyeke ayenge-arle ahentye-anemenge tyerrtye atningke Ngkarteke atyewe-irretyeke.

²⁰ Nhenge the ayeye Jesus-akerte Jew areyeye ilerle-apeme ayenge Jew areye-arteke-arle-irreme nhenge itne awetyenhenge anteye Ngkarteke atyewe-irretyenhenge. The iwerre Moses-kenhe apentetyakenhe aneke nhenge ayenge-arle Jesus-eke atyewe-irrekele-arle, ayenge Jew-arteke angkeme nhenge ayenge Jew areyenge apurte anerlenghe itne ayenge awetyenhenge angkerlenghe ayeye Jesus-akerte itelaretyenhenge. ²¹ Alakenhe-anteye nhenge ayenge ayeye angkerlenghe Jew anetyakenhe areyeye, nhenge iwerre Ngkarte-kenhe apentetyakenhe areye-arle, ayenge itne-arteke anteye irreke nhenge itne awetyenhenge Ngkarteke atyewe-irretyenhenge. Nhenge itne-arteke anemele tharle impetyakenhele atywerrenge Ngkarte-kenhe iwenhe apeke rarle aneme, tharle arne areye aywerrkele-arle mpwaremenge Christ angkeke areyeye. ²² Nhenge ayenge apurte-irrerlenghe atyewe Jesus-kenhe yanhe areyenge nhenge areyele-arle Jesus riterrke anthurrele apentetyakenhenge, ayenge

itne-arteke irreme itneke angketyeke thentemele Jesus-eke iwerreke apentewarreyeke. Yewe, nhenge ayenge tyerrye arrpe-anenhenge apurte aneme ayenge-arle itne-arteke anteye-arle-irreme nhenge itne apeke akngarte-iwelhetyenhenge Jesus-werne ikwerenhe atyewe-irrereme. ²³ Tharle arne nhenhe ingkirreke mpwaremele ayenge-arle angkerne-akerte nhenge tyerrye areyele ayenge areke-arle-iperrele nhenge awetyenhenge angkentye mwerre anthurre Jesus-akerte itethe atnyenetyenhenge. Kele imerte Ngkarte atyenge akangkentye anetyenhe ayenge-arlke mwerre mpwaremele.

²⁴ Ayeye nhenhe awerrirraye nhenge untemele-akerte, arrantherre itelarerrirreme artwe areye nhenge iwerrele unteme, nhenge anyente ware arrwekele-arle unteme arrpenhe areye impemele, re inemele arne mwerre akngerre. Tyerrye rarle nhenge unteme apurrke-arlke-irretyakenhe, rarle nhenge unteme arrengekere anthurre, arrekwele-irremele. Alakenhe anteye anteme Jesus apentetyeke, apurrke-irretyale anaye ikwerenge untyeme-irretyale. Ngkartele anteme arrenhantherrenhe arne mwerre anthetyenhe. ²⁵ Artwe yanhe ikwere unterle-arle-aneme akwetethe arnterre mpwarelhemele arlte arrpe-anenhele nhenge impetyenhenge, re nhenge impemele alartetyele anteme arrkarlpe arlpelhengentyele mwerre akaperteke-arleke arrerneme. Kenhe arrkarlpe arlpelhengentyele-arle mpwareke aneme akweke ware antyerrke-irremele. Kenhe atyewe Jesus-kenhe areye untentye-arteke nhenge impetyeke arne mwerre anthurre inetyenhenge, arne nhenge antyerrke-irretyakenhe, arne nhenge areye akwete-ante anetyenhe. Kele anteme Jesus itneke akangkemele anthurre anetyenhe.

²⁶ Alakenhe ikwerenge anteme ayenge akwetethe unterle-aneme arratyete anthurre Ngkarte-werne-atheke alkngharelhetye-arlike-kenhele. Arrantherre itelareme nthakenhe-arle artwe atherre iltyele atwerreme-akerte nhenge impetyenhenge, ratherre arratyete akwete atwerreme apale atwerretyakenhe, alakenhe re-arteke anteme the Jesus arratyete apenteme. ²⁷ Nhenge tyertyete atyinhe aneme atyinhe-ante-kwenye-arle Ngkarte-kenhe anteyele aneme. Kele ayenge itirreme Jesus-ante ware akangkentyete mpwaretyeke. The mpwaretyakenhele iwenhe apeke ikwerele ayenge ahentyete-anemeke tharle mpwareme arne Jesus-eke-antele. Alakenhe ikwerenge anteme the ileme tyerryete areye iwerre arratyete anetyeke. Kele ayenge-arlike Ngkarteke arratyete aneme, re ayenge ilteme-ketyete ayenge ikwerenge arrareme-ketyete.

10

Akwetethe anthurre Ngkarte apenterlte-anetyeke

¹ Atyewe Jesus-kenhe areye-aye, ayenge ahentyete-aneme arrantherre itelaretyeke arlte nhenge anwerne-kenhe arrwekelenyele nhenge tyerryete arrpenhe Israel-arenye areyele-arlenge Moses apenteke Egypt-ngentyete arratemele. Arrantherre itelareme Ngkarte-arle itnenhene arntarnte-aretyame angkulyete arrwekele-irremele. Nhenge itelaraye itne-arle kwatyete alaye mwerre arrtyanenheke. ² Arrantherre itelareme nhenge nthakenhe-arle anwerne Jesus itelareke-iperrele nhenge anwerne kwatyete akwernemele arrpenhele anwernenhe aremele alakenhe itirreke, "Itne kwenhe Jesus apenteme." Arrekwenye anwerne-kenhe-artekele-arle angkulyete apentewarrekenge, kwatyete alayele arrtyanenhelemele, nhenge kwatyete irrpemele itnenhe-arle urlkerneke-arteke, arrpenhele itnenhe aremele

alakenhe itirreke, “Itne kwenhe Moses apentewarreme.”
³ Itne ingkirrekele anteye merne arlkweke Ngkartele-
 arle alkere-ngentyele yerneke. ⁴ Itne ingkirrekele
 kwatye antyweke anteye nhenge Ngkartele-arle apwerte-
 ngentyele thelhelhe-iletayeke mpwareke. Kenhe apwerte
 yanhe re akenhe aneke Christ-arteke arratyete, nhenge
 rarle itnenhe kwatye antheke itnekele-arlenge untherle-
 apemele arntarnte-aremele. ⁵ Kele anteyele atningkele
 renhe irlpe-artepele-ante aweke ikwere aywerrke-
 irretyakenhe aneke, kele Ngkarte anteme itneke ahele
 awalheke. Alakenhe anteme re itnenhe atningke anteye
 mpwepenge irrerlkngge atweke, ngkwerne irrerlkngge
 itnekenhe irrarnpelhe-ileke ahelhe ahurratyete-arleke.

⁶ Nhenge anwerne anteme itneke itirretyete nhenge
 nthakenhe-arle itneke irrekenge anwernenhe alngarre-
 ileme-arteke nhenge anwerne ahentye-aneme-ketyenge
 itnenhe interte-akemele anetyete arne akurne mp-
 waretete anteye. ⁷ Itnenhe interte-aketyalaye! Ite-
 laraye, nhenge itne-arle arne akurne apwerte gold-
 engentyete mpwareke arne renhe kwene-irremele uty-
 ernemele tnakewarretyete. Atywerrenge Moses-ele ar-
 rule anthurre intelhe-ileke alakenhe angkeme, “Nhenge
 tyerrtye areye arrernelheke merne uthene kere uthene
 arunthe arlkwetyete antywetyete-arle nhenge ingkir-
 rekele arlkweke-iperrele itne akeme-irreke untetyame
 anteme marle arrpe-anenhenge itnenhe atneke-atneke-
 ilemele.”

Exodus

32:6.

⁸ Alakenhenge anteme itne-arle mpwarewarrekenge,
 arrkene-irremele interlte-apemele marle arrpe-
 anenhenge atningke anteye anteme ilwerrirreke,
 ingkirreke anteye 23,000-pele ilwerrirreke arlte ikwerele
 anteye. Nhenge anwerne-arle anteme mpwaretete

anetyeke arne akurne apurenge yanhe-arteke. ⁹ Awethe-ngare, arrpenhemele akurne mpwareke, nhenhe-arteke itirremele, “Kele mwerre-arle, Ngkartele-arle tyerrtye irrerlknge atwetyakenhele.” Alakenhe renhe itirremele itne Ngkarte uternetyame itne-arle itirretyakenhenge re mpwaretyenhenge. Kele itelaraye, Re apmwe atningke yerneke itnenhe uthnetyeke irrerlknge atwemele. Kele nhenge anwerne anteme Ngkarte uternetyale anetyeke nhenge itne-arle mpwareke-arle-arteke. ¹⁰ Kenhe arrpenheme akenhe nhenge Ngkarteke tyele angkerrirretyarte. Re anteme alkere-arenye irrerlknge atwentye akngerre yerneke itnenhe irrerlknge atwetyeke. Kele Ngkarteke-arlke tyele angketyale anaye itne-arle mpwareke-arteke.

¹¹ Yewe, Ngkartele itnenhe irrerlknge atweke nhenge rarle arekenge itnenhe arne akurne areye mpwarerlunge alakenhe renhe, kele anwerne anteme nhenhe ikwere-akerte itirremele akalbye-irretyeke. Nhenge Ngkarte kwenhe arne nhenhe areye-akerte angkeke nhenge tyerrtye areyele pipe-ke arrulele intelhe-iletyenhenge anwerne alknarre-iletyeke, anwerne akwetethe itelaretyenhenge akwetethe arlte ingkerne-arle itwe apetyemenge. Alakenhe ikwerenge anwerne anteme iwerre arratyale anetyeke.

¹² Arrpenheme apeke itirreme, “Ayenge-arle mwerrele, the kwenhe Jesus arratyte apenteme.” Arrangkwe-arle akenhe, tyerrtye yanhe kwenhe tnakelhetyale anetyeke nhenge mwantyeke-amparre itirretyeke re nhenge akenge-irreketyenge. ¹³ Kenhe arrpenhe apeke-arle itirreme, “Ayenge-ante kwenhe arrentyele akwetethe uternerle-aneme akurne-irretyeke. Kenhe arrangkwe-arle, arrentyele-arle akwetethe anthurrele anwernenhe ingkirreke uternerle-aneme arne akurne areye anthurre

mpwaretyeke.” Kenhe Ngkartele arratyale anwernenhe rlterrke mpwareme renhe akwetethe apentetyeke, arrentye awetyale anetyeke. Nhenge arrentyele anwernenhe uternerlenge Ngkartele-arle akenhe anwerneke imernemele nthakenhe arrentye ikwere-ketye alwirrentyeke. Alakenhe anteme anwerne-arle akwetethe renhe apenterlte-anemele akenge-irrentye-arle-kwenyele.

Utyernemele tnakewarrentyale ngkarte-apartetye areye

¹⁴ Atyewe Jesus-kenhe areyaye, alakenhe ikwerenge anteme kwenhe the arrekantherre ileme, akaperte kwene-irrentyale utyernemele tnakewarrentyalaye arne apworte-ngentyele uthene arne-ngentyele uthene areye-arlke. Apurte-irrentyale anaye yanhe areyenge utyernemele tnakewarremele nhenge apworte uthene arne uthene, itnekenge akngakelhemele anerle. ¹⁵ Ayenge nhenhe arrekantherre angkeme tharle itelaremenge arrantherre akaperte altywere anemenge awetyenhenge iwenhe-arle ayenge arrekantherre angkeme-akerte. Arrantherre-arrpe anteme itirrentyenhenge nhenge iwenhe rarle ayenge angkeme arratyape apeke urrtirrentye apeke. ¹⁶ Awerrirraye, arrantherre itelareme, nhenge irlpangketyenhenge Christele-arle alhwe ikwerenhele thelhelheke anwerneke ilwemele. Anwerne-arle ngkwarle tyampite-nge antyweme nhenge Ngkarteke-arle mwerre angkeke-iperrele. Alakenhe anteye anteme anwerne-arle merne tampe nhenge akweke ware ultakerle-iweme arlkwetyenhenge irlpangketyeke tyerrtye Christ-kenhe anwerneke ultakelheke. Nhenge anwerne nhenhe renhe mpwaremele kele anwerne itelareme, nhenge anwerne-arle Jesus-eke-artweye aneme ikwerenge anyente-irremele. ¹⁷ Nhenge anwerne apurte-irremele merne

tampe nhenge akweke warele anyente ultakeke-arle-iperrele renhe arlkweme. Nhenhe-ngentyele anteme anwerne itelareme, anwerne-arle tyerrtye atningke aneme, kenhe anyente-irremele anteme Jesus Christ-nge tyerrtye anyente-arteke anteme anwerne aneme.

¹⁸ Israel-arenye areyeke itirretyeke, arrantherre itelareme, nhenge Ngkarte utyernemele tnaketyeke itne-arle akngetyetyarte kere itere-ulkereke apwerte lyernteke-arleke, imerte itemele Ngkarteke anthetyarte, arrpenheme anteme itne arlkwetyarte. Nhenge itne arlkwemele renhe itne-arle alakenhe itirretyarte, “Anwerne kwenhe anyente-irreme Ngkartenge.”

¹⁹ Arrantherre-ame ayenge akapertele apeke itelareme iwenhe-arle ayenge angkeme-akerte? The-ame arrenhantherrenhe arratyete ileme nhenge arne areye awerrirretyeke arne nhenge areye apwertengentyele arne-ngentyele-arlke mpwarekenge apeke? Arrangkwe anthurre, apwerte uthene arne uthene akngernelhetyakenhele, itne aheye angketyakenhele, itethe anetyakenhe. Itne apeke-ame arrekantherre arne mwerre akngerre mpwareme arrantherre-arle nhenge kere antherle-anemenge? Arrangkwe! ²⁰ Kenhe nhenhe akenhe ayenge angkeme, nhenge tyerrtye angwenhele apeke kere antherlenge arne apwerte-ngentyele apeke arne-ngentyelele apeke mpwarekenge rarle arratyete arrentye antheme itnenhe utyernemele Ngkarte kwenye! Kele the anteme ileme arrenhantherrenhe arrentye areyenge anyente-irretyale anetyeke.

²¹ Nhenge tyampite-ngentyele antyweke-arle iperrenge Jesus Alartetye-kenhe arrantherre kwenhe alhetyale anetyeke tyampite arrentye-kenhele-arlke anteme antywetyeke. Nhenge merne Jesus Alartetye-kenhe arlkweke-arle-iperrele arrantherre kwenhe al-

hetyale anetyeke arrentye-kenhe merne-arlike arlkwetyeke. ²² Nhenge anwerne apeke alakenhe renhe mpwarerlenge Jesus Alartetye-arle ahe-akngerre irretyehenge. Kele akurne alakenhe-arteke anteme mpwaretyale Jesus Alartetye kwenhe aneme anwernenge akngerre anthurre-ulkere.

Itirrewarraye Ngkarte-ante ware atnerte akangkentye mpwaretyeke

²³ Atyewe Jesus-kenhe arrpenheme kwenhe alakenhe angkeme, “Anwerne mpwaretyeke nhenge iwenhe apeke ingkirreke ikwere-arle ahentye-anemeke.” Kenhe yanhe mwerre anetyakenhe anwerne apeke akurne mpwareketye. Kenhe arrpenhe Jesus-kenhe areyele anwernenhe areketye arne arrpe-anenhe mpwarerlenge iwerre anwerne-kenhe-arrpe apenterlenge akurne anteme-irreme-ketye. ²⁴ Anwerne kwenhe itirretyale anetyeke iwenhe ikwere-arle anwerne mpwaretyeke ahentye-anemeke, arrpenhe Jesus-kenhe areyele anwernenhe areme-ketyenge, iwerre anwerne-kenhe apeke interte-akemele akurne anteme-irretyehenge.

²⁵⁻²⁶ Itelarerrirraye iwenhe arrpenhele arrule anthurre pipe-nge alakenhe intelhe-ileke, “Ahelhe-arlike arne ingkirreke ahelhe nhenhe-arenyele-arlike aneme kwenhe Ngkarte-kenhe.” *Psalm 24:1.*

Alakenhe ikwerenge nhenge arrantherre apeke kere pay-eme-ileme arlkwetyeke alakenhe apayuthnetyale, “Kere nhenhe-ame ngkarte urrtirrentyeye-arle antheke?” Kele pay-eme-ilemele inaye ikwere-akerte itirretyale, apayuthnetyale kere nhenhe nthenhe-ngentye, kele inaye arlkwetyeke alakenhe kwenhe Ngkartele-arle kere yanhe renhe mpwarekenge.

²⁷ Angwenhele apeke nhenge atyewe Jesus-kenhe anetyakenhele arrenhantherrenhe ikngweme merne arkwetyeke apmere ikwerenhe-werne, arrantherre ikw-erenge apurtele arkwetyeke ahentye-aneme. Kele arrantherre kwenhe merne uthene kere uthene alhemele arkwetyeke rarle arrenhantherrenhe antheme alakenhe anteme apayuthnetyale, “Kere iwenhe rarle-ame nhenhe, nthenhe-ngentyeale rarle?” ²⁸ Kenhe artwe arpenhe akenhe alakenhe apeke arrekantherre angkeme, “Nhenhe kwenhe kere arrpenheme, kere nhenge ngkarte urrtyrrentyeke-arle antheke-iperrele.” Arkwetyale anteme anaye, nhenge arrantherre apeke renhe arkw-erlenghe artwe yanhe rarle apeke arrenhantherrenhe interte-akeme-ketye arkwemele anteye. Re anteme apeke itirreme-ketye, “Apure kwenhe ayenge awelheme, akurne kwenhe ayenge awelheme tharle arlkwekenge.” Apure-irremele anteme re apeke Ngkarte-ngentyeale untyeme irreme-ketye. Alakenhe irreketyenge, arrantherre kere yanhe arkwetyale anaye.

²⁹⁻³⁰ Nhenge arrpenhe apeke itirreme, “Arrangkwe, kele mwerre-arle the kere yanhe renhe arkwetyeke nhenge ayenge Ngkarte-akerte akwetele itirremele nhenge tharle kere nhenhe renhe arlkwemenge. Kenhe iwenhenge-arle tyerrtye atyenge ahele-irretyenhe ayenge iletynhe arkwetyale anetyeke.” Re kwenhe ikwere-arrpe itirretyakenhe anetyeke, re arrpenhe areyeke-arlke itirretyeke. Nhenge re aremele arrpenhe apure-irrerlenghe kere ikwere-ketye ayene-ilelherlenghe arkwetyale anetyeke, re-arlke ayene-ilelhetyeke.

³¹ Yewe, arrantherre apeke arkwetyeke, nhenge arrantherre apeke impeme-ketye, arrantherre apeke antywemele nhenge arrantherre apeke impeme-ketye, arrantherre apeke arne arrpe-anenhe

mpwareme, nhenge arrantherre apeke nhenge impemeketye. Arrantherre kwenhe arrekanttherre-arrpe itirrewarretyale anetyeke Ngkarteke-arlike itirrewarrraye nhenge renhe atnerte akangketyeke mpwaremele.³² Arraty anerrirraye nhenge arrpenhe areye apeke akurne-irreme-ketye arrantherre-arle iwenhe apeke renhe mpwarewarremenge, Jew areye, Jew anetyakenhe areye, atyewe Jesus-kenhe areye-arlike.³³ Ayenge-arteke anerrirraye ayenge kwenhe mpwarelhemenge tyerrtye areye akangketyeke nhenge atyenge-arrpe itirretyakenhele. Ingkerrekeke itirremele kwenhe the arne mwerre areye mpwarerle-aneme, nhenge Jesus-ele itnenhe itetheke mpwaretyenhenge.

11

¹ Kele, arrantherre ayenge angwarerrirraye nhenge ayenge-arteke anetyeke, tharle angwaremunge iwenhe apeke Christ mpwarerlunge.

Paul-ele itnenhe ileme nthakenhe mpwaretyeke nhenge itne apurte-irrerlunge Ngkarte utyernemele tnakewarreyeke

² Yewe, the kwenhe arrenhantherrenhe utyerneme arrantherre-arle nhenge akwete itelarerlunge arne areye tharle arrenhantherrenhe akaltyele-antheke. Ayenge akangkemele arrantherre-arle akwete anthurre apentemenge angkentye Jesus-kenhe.

³ Ayenge kwenhe ahentye-aneme arrantherre nhenhe itelaretyeke. Christ kwenhe artwe areyke alartetye aneme, artwe akenhe anewe ikwerenheke alartetye aneme, Ngkarte-arle Christ-eke alartetye aneme.

⁴ Alakenhenge anteme arrantherre apurte-irremele utyernemele tnakewarreyeke, artwe kwenhe Ngkarteke angketyeke akaperte artelhetyale, alakenhe anteyele re akaltyele-anthetyeke angkentye Ngkarte-kenhe

akaperte artelhetyale. Nhenge artwe apeke akaperte artelhemele Ngkarteke angkemele, nhenge akaperte artelhemele angkentye Ngkarte-kenhe ilemele, rarle nhenge Christ apurele-antheme nhenge alartetye-arle anemeke. ⁵ Nhenge arelhe kwenhe akaperte ikwerenhe artelhetyeke Ngkarteke angketyeke, re kwenhe akaperte ikwerenhe artelhemele nhenge ilettyeke ayeye Ngkarte-kenhe. Nhenge arelhe apeke Ngkarteke angkemele akaperte artelhetyakenhe, re apeke angkentye Ngkarte-kenhe ilemele akaperte ikwerenhe artelhetyakenhele, nhenge ikwere anewele renhe arerlenge re apure anthurre awelheme.

⁶ Arelhe kwenhe akaperte ikwerenhe artelhetyeke. Kenhe arelhe nhenge irlpe-artepele awentye akngerre mwernte-irrerlenge nhenge akaperte ikwerenhe artelhetyakenhe akaperte alte ikwerenhe kwenhe ingkirreke aketyeke. Re anteme akaperte ikwerenhe artelheme alakenhenge apure kwenhe arelhe re alte ikwerenhe akelhetyeke.

⁷ Mwerre kwenhe artweke anetyeke akaperte artelhetyakenhele, Ngkartele-arle kwenhe artwe areye Renhe-arteke mpwareke. Nhenge tyerrtye areyele renhe aremele itne Ngkarte utyernetyenhenge. Kenhe Ngkartele akenhe arelhe mpwareke artwe utyernetyeke, renhe-arle mpwarekenge artwe-ngentyele. ⁸ Ngkartele kwenhe artwe arrekwenye arelhe-ngentyele mpwaryakenhe, re kwenhe arelhe mpwareke artwe-ngentyele.

⁹ Ngkartele kwenhe artwe mpwaryakenhe arelheke rarle mpwareke arelhe artweke-arle. ¹⁰ Alakenhe ikwerenge anteme arelhe aneme Ngkarte utyernemele tnakeme rarle nhenge akaperte ikwerenhe artelhetyeke, alakenhe-arteke anemele re imerneme nhenge rarle

artwenge ingkernele apetyeme. Kele alkere-arenye areyele arelhe renhe aremele yanhe ikwerele alakenhe anerlenghe itne-arle akangkemele.

¹¹ Nhenge anwerne atyewe Jesus-kenhe areye aneme anyente-irreke Jesus Alartetyenge arelhe uthene artwe uthene akalke-akalke anetyakenhele arelhe-arle artwe-kenhele anemenge, kenhe artwe areye akenhe anteme aneme arelhe-kenhe. Alakenhe rarle Ngkartele mpwareke artwe uthene arelhe uthene anetyeke. ¹² Nhenge kwenhe arratyte aneme Ngkartele-arle arrwekelenye arelhe artwe-ngentyele mpwareke, kele yanhe ikwerenge-ntyete lyete-werne atheke artwe ingkirreke aneme arelhe-ngentyele arrateke. Ngkartele kwenhe arratyte arne ingkirreke anthurre mpwareke artwe-arlike arelhe-arlike.

¹³ Arrekantherre-arrpe itirrewarraye. Nhenge arelhe apurte-irrerlenghe arrpenhe areyenge Ngkarteke utyernemele tnakewarreyeke, ikwere angketyeke, kele mwerre-ame arelheke angketyeke nhenge akaperte ikwerenhe artelhetyakenhele? Arrangkwe! Alakenhe kwenhe apurenghe mpwaretyeke. ¹⁴ Nhenge atywerrenge anwerne-kenhele aneme anwerne-arle nhenge alakenhe anetyeke; artwe nhenge akaperte akelheme nhenge alte ikwerenhe urteke atnyenetyehenge. Arrantherre itelareme nhenge tyerrtyele aremele artwe alte arlpentye-akerte itnarle angkeme, "Rarle aneme marle-arteke." ¹⁵ Kenhe tyerrtye areyele aremele arelhe alte arlpentye-akerte itnarle angkeme, "Ayekaye, re kwenhe alte mwerre akngerre anthurre-akerte." Ngkartele kwenhe arelhe mpwareke alte arlpentye akngerre atnyenetyeke, arrantherre itelareme nthakenhe-arle altele akaperte ikwerenhe artelemele atnyeneme.

¹⁶ Arrpenheme apeke atyengenge akwetethe ahele

angkerle-anetyeke ahentye-aneme. Kele arrangkwe, ayenge kwenhe alakenhe ware angketyeke ahentye-aneme. Anwerne akwetethe alakenhe-arteke mpwareme, atyewe Jesus-kenhe areyele apmere arrpe-anenhenge alakenhe arteke-anteye mpwarewarreme.

Atyewe Jesus-kenhe areye Corinth-arenyele merne Ngkarte anwerneke-artweye-kenhe apale arlkweme

¹⁷ Lyete ayenge arrekatherre angketyeke arne arrpenhe-akerte. Tharle arrekatherre akertne utyernetyakenhe nhenge arrantherre akwele-arle apurte-irrerlengge akertne utyernetyeke arrantherre imerte apale mpwaremele.

¹⁸ The kwenhe arrwekele aweke nhenhe arrpenhe areye-ngentyele. Nhenge arrantherre apetyerlengge utyernemele tnakewarreyeke arrantherre anteme akangkemele anthurre apurte-irretyakenhe. Kenhe arrantherre akenhe anemele arlengge-ante-arlenggele-arle arrpenhe-ketye. Ayenge itirreke, “Nhenhe apeke-arle arraty aneme.” ¹⁹ Ayenge itirreme alakenhe mwerre apeke arrantherre arlengge-ante-arlenggele-arle arrpenhe-ketye aneme. Kenhe arraty apelaye, Ngkartele arrenhantherrenhe arerlte-aneme anerlengge akngakelhemele arrpenhe-ketye. Re akenhe arraty areme tyerrtye nthakentyele renhe arraty apenteme.

²⁰ Nhenge arrantherre apurte-irreremele merne Ngkarte anwerneke-artweye-kenhe arlkwetyeke ikwere itirretyeke, arrantherre akurne-ilemele nhenge arrekatherrenhe-arrpe mpwaremele. ²¹ Tyerrtye areyele kwenhe atyenge ileke nhenge arrantherre arrpenhe areyeke akarelhetyakenhe apurtele arlkwerrirretyeke, imerte iparrpe

antywetyenhenge arlkwetyenhenge arrpenhe areyeke-arlke akarelhetyakenhele apetyerleke itnenhe anthetyenhenge. Kenhe akunye apenhe areye akenhe angayakwe apatemele aneme. Kenhe arrpenheme akenhe angayakwe akwete aneme, kenhe arrpenhe areyele ngkwarle akngerre anthurre antywerlengere arerte-irremele. ²² Nhenhe-ame arratyeh anthurre? Arrantherre-ame apmere atnyenyetyakenhe nhenge arrantherre apeke arlkwetyenhenge, antywetyenhenge? Alakenhe apeke arrantherre mpwarewarreme arrantherre-arle apmere-kwenye anemenge anhelke mpwarelhetyeke nhenge pipe-le! Arrantherre kwenhe untyeme-irretyale anetyeke tyatyeh Ngkarte-kenhenge nhenge apurele-anthetyale akunye yanhe areye nhenge arne-arlke atnyenyetyakenhele! Iwenhe-ame ayenge arrekhantherre angketyenhe? The-ame arrenhantherrenhe akertne utyerneye alakenhe renhe-arle mpwaremenge? Arrangkwe, tharle arrenhantherrenhe utyernetyakenhe arne akurne alakenhe-arle mpwaremenge.

*Merne Ngkarte anwerneke-artweye-kenhe
(Matthew 26:26-29; Mark 14:22-25; Luke 22:14-20)*

²³ The kwenhe arrekhantherre kele ileke iwenhe ayenge Jesus Alartetyele akaltyele-antheke. Ingwe ikwerele nhenge arrwekele Judas-elarle iltie anthetyeke aneke Jesus Jew-arenye alartetyeh areyeke, Jesus Alartetyele merne tampe ineke. ²⁴ Ngkarte utyerneke-arle iperre re merne ngkweltyeh-ngkweltyeh ultakemele angkeke, “Nhenhe kwenhe tyerrtyeh ayenge arrekhantherre the antheme-arle. Nhenhe renhe arlkwayeh nhenge ayenge itelaretyenhenge.” ²⁵ Nhenge merne arlkweke-arle iperrele Jesus-ele anteme tyampite ngkwarle-akerte

ineke Ngkarte ikwere utyerneke imerte angkemele, “Nhenhe kwenhe alhwe atyinhe, alhwe nhenhele Ngkartele iwerre arrpenhe mpwaremele alhileke, nhenge ayenge-arle ilwemenge alhwe atyinhele altyiwemenge. Nhenhe renhe antywaye nhenge ayenge itelaretyenhenge.”²⁶ Nhenge arrantherre merne nhenhe arlkwemele ngkwarle nhenhe-arlke tyampite-ngentyele antywemele arrantherre tyerrtye areye ilemele Jesus Alartetyele anwerneke piwelhemele ilweke-arle. Kele alakenhe renhe akwete mpwarerlte-anaye. Nhenge urreke anteme arrantherre arerrirreme Jesus Alartetye apetyalperlenge.

²⁷ Alakenhe ikwerenge anteme arrantherre merne Ngkarte anwerneke-artweye-kenhe arratyentye arlkwe-tyeke nhenge arratyene renhe itelaretyenhenge. Kenhe nhenge tyerrtyele apeke arlkwerlenge antywerlenge tyampite-ngentyele itirretyakenhele ware akwenpele, Jesus-ele anteme areme angkemele itirremele anteme, “Arrangkwe, tyerrtye nhenhele kwenhe akurne mpwareme tyerrtye-arlike alhwe-arlike atyinheke.”

²⁸ Alakenhe ikwerenge anteme urreke arrantherre merne arlkwetyenhenge ngkwarle-arlike antywetyenhenge arrantherre kwenhe mwantye arelhetyeke nhenge arrantherre apeke-arle akurne mpwareke arratyeke-amparre mpwarelhaye nhenge Ngkartenge. Nhenge arratyele mpwarelheke-arle-iperrele Ngkartenge, kele merne arlkwaye ngkwarle-arlike tyampite-ngentyele antywaye.²⁹ Itelarerrirraye arrantherre kwenhe tyerrtye Jesus Alartetye-kenhe-arteke. Nhenge arrantherre apeke merne ware arlkwemele ngkwarle tyampite-ngentyele ware antywemele nhenge Jesus Alartetye-kenhe tyerrtye-akerte itirretyakenhe rarle nhenge arrekantherre piwelhemele ilweke, kele arrantherre-arrpe arlkarentye-

irreretyeke. ³⁰ Alakenhenge anteme arrpenheme lyete-ulkere rlkerte anteme, arrpenhe areye utyewe anthurre irrereke, arrpenhe areye ilwerrirreke.

³¹ Kele urreke antywetyenhenge arlkwetyenhenge, anwerne mwantye itirretyeke. Anwerne apeke akurne mpwareke-arle, Ngkarte anteme anwernenhe ilpernetyekwenye. ³² Jesus anwerneke ahentye-aneme anwerne ikwere arratyemwerrentye anerlte-anetyeke. Re anwernenhe tyerrtye akurne areyenge apurte-irretyeke ahentye-anetyakenhe, anwernenhe anteme akngemele ure atetherreke akwernetyeke.

³³ Alakenhe ikweringe anteme atyewe atyinhe areyaye, nhenge arrantherre apurte-irremele merne Ngkarte anwerneke-artweye-kenhe arlkwetyeke iparrpe-
iparrpele arlkwetyalaye, tyerrtye arrpenhe areyekenakarelhaye, kele arrantherre anteme ingkirrekele apurtele arkweme. ³⁴ Nhenge arrantherre apeke angayakwe anerlte-anemele, urreke arrantherre apurte-irretyenhenge merne Ngkarte anwerneke-artweye-kenheke apmerele merne arlkwetyeke. Arrantherre apurte-irreke-iperre arlkwetyeke Ngkarte arrenhantherrenhe ilpernetyakenhe aneme, arrantherre-arle arratyearlkwerleng.

Yewe, arrantherre kwenhe angkentye arrpenhe areyearlke ayenge apayuthnetyame pipe arrekantherrenge kele urreke ayenge arrekantherre-werne apetyeme, ayenge arrekantherrenge arne yanhe areye-akerte angketyenhe nhenge the arrenhantherrenhe arratyeyetyenhenge.

¹ Atyewe Jesus-kenhe areyaye, arrantherre nhenge pipe atyenge intelhe-ileke apayuthnemele arrekatherre iletayeke Utnenge Mwerre-akerte, arrantherre itelareme Utnenge Mwerrele kwenhe imerneme anwernenhe ngangkere anthemele arne arrpe-anenhe mpwaretyeke nhenge urrkapentye Ngkarteke. The kwenhe lyete iletienhe renhe arrekatherre nhenge arrantherre arratyete alhengke-awetyenhenge ayeye nhenhe. ² Itelarerrirraye, nhenge arrantherre Jesus-eke atyewe irretienhenge renhe apentemele, arrentye areyele arrenhantherrenhe iwerre akurnele akngetyarte nhenge artepe-anemele kwene-irretyeke utyernemele tnakewarretyeke ngkarte urrtiyirrentye areye arne apwerte-ngentyele mpwarekenge nhenge angketye-arlke-akenhe. ³ Nhenge arrantherre Jesus-eke atyewe-irreke, ayenge kwenhe ahentye-aneme arrantherre arratyete itirretyeke nhenhe-akerte. Nhenge arrantherre apeke Utnenge Mwerrele atnyenemele, arrantherre uyarne anhelheme, ikwere-akerte apale angkemele. Kele tyerrtyele Utnenge Mwerrele kwenele atnyenemele re Jesus arratyentye Alartetye akeme.

⁴ Utnenge Mwerrele kwenhe atyewe Jesus-kenhe anwernenhe arne atyeperre anthurre areye antheke nhenge anwerne urrkapetyenhenge Ngkarteke nhenge ngangkere-akerte-arlke mpwaretyeke arne yanhe areye. Utnenge Mwerre anyentele-anteye anwernenhe ingkirreke antheke urrkapentye arrpenhe, ngangkere yanhe renhe mpwaretyeke. ⁵ Yanhe kwenhe aneme urrkapentye atningke anwerneke mpwaretyeke Ngkarteke, kenhe Alartetye anyenteke-ante nhenge anwerne urrkapentye aywerrre-irreke mpwaretyeke, Jesus Alartetyeke-ante ware. ⁶ Kele anteyele anwerne urrkapentye arpenheme mpwaretyeke, kele Ngkarte anyentele ware

kwenhe nhenge anwerneke imerneme nthakenhe-arle mpwaretyeke urrkapentye arrpenhe ikwere ngangkere ikwernenhe-akertele.

⁷ Utmenge Mwerrele anwerneke imerneme nthakenhe-arle anwerne urrkapentye arrpenhe mpwaretyeke Ngkarteke, re anwernenhe lterrke mpwareme nhenge anwerne tyerrtye arrpenhe areyeke mwerre mpwaretyenhenge. ⁸ Utmenge Mwerrele kwenhe nhenge tyerrtye anyenteke imerneme nthakenhe itirretyeke akaperte altywere anthurrele angketyeke, awethe re tyerrtye arrpenheke imernetyeke nthakenhe akaperte altywere anthurre anetyenhenge. ⁹ Utmengele anteye awethe artwe arrpenhe atnerre-ileme nhenge lterrkele itelaretyenhenge, awethe re artwe arrpenhe ngangkere antheme tyerrtye rlkerte areye angkwerre-iwetyeke. ¹⁰ Utmenge re anteyele awethe tyerrtye arrpenhe ngangkere antheme arne iwenhe apeke renhe lterrkele mpwaretyeke nhenge tyerrtye areyele aretyenhenge apatetyenhenge anthurre. Re awethe tyerrtye arrpenheke imernetyenhenge nthakenhe-arle akaltyele-anthetyeke angkentye Ngkarte-kenhe. Tyerrtye arrpenheke re imerneme nthakenhe akaperte altywerele alhengke-aretyeke nhenge angwenhe-arle angkeme Utmenge Mwerrele atnyeneme angwenhe-arle angkeme arrentye-akerte. Awethe anteye re tyerrtye arrpenheke imerneme nthakenhe-arle angkentye arrpenhe angketyeke, arrpenheke nhenge re imerneme rarle awetyenhenge tyerrtye arrpenhe angkerlengge angkentye arrpenhele re ilemele akngarte-iwetyeke akethe awetyenhenge. ¹¹ Kenhe arne ingkirreke nhenhe areye apetyeke-arle Utmenge Mwerre anyente-ngentyele re iknge-arenyele ware kwenhe re nhenge imernemele nthakenhe mpwaretyeke itnenhe ngangkere anthemele

tyerrtye anyenteke-anyente.

Anwerne tyerrtye anyente-arteke urrakapeme ampenye arunthe-akertele

¹² Ayenge kwenhe ahentye-aneme arrantherre nhenhe mwantyele awerrirretyeke, arrantherre itelareme tyerrtyele nhenge atnyeneme tyerrtye anyente-ante ampenye atningke-akerte, iltie, alkngge, irlpe, ingke, arrpenhe areye-arlike-anteye. Anwerne atyewe Jesus-kenhe areye, kenhe anyente-irremele apurte anwerne kwenhe tyerrtye anyente-arteke aneme, nhenge tyerrtye Christ-kenhe-arteke. ¹³ Kenhe Utmenge Mwerre akenhe re anyente ware kwenhe anwernekenge apurte-irreme, anwerne anteme ingkirreke tyerrtye anyente-arteke aneme. Jew areye-arlike, Jew anetyakenhe areye-arlike, tyerrtye nhenge areye urrakapemele alartetyeke ngkweltye-kwenyeke, arrpenhe areye nhenge urrakapemele itneke-arrpe. Anwerne kwenhe ingkirrekele Utmenge anyente ware atnyeneme Ngkartele-arle anwernenhe Utmenge anyente ware antheke. Apurte anteme anwerne tyerrtye anyente-arteke aneme.

¹⁴ Tyerrtye areye awerre-anteme-irre, arrantherre itelareme tyerrtye anwerne-kenhe ampenye anyente anetyakenhe aneme, re kwenhe ampenye atningke-akerte, anwerne kwenhe atnyeneme iltie, ingke, alkngge, alhe, arrpenhe awethe-arlike. ¹⁵ Kenhe ingke akenhe anteme apeke angkeme-ketye, "Ayenge kwenhe ahentye-aneme iltie-arteke anetyeke. Akunye-apenhe kwenhe ayenge, ayenge kwenhe ingke-ante. Alakenhenge ayenge kwenhe iltie anetyakenhe ayenge kwenhe aname-irretyakenhele ante apurte anetyakenhele tyerrtye nhenheke-arlenge." Kenhe arrangwe-arle, re alakenhe

apelkele angkeme rarle tyerrtyenge uyarne imperle-alheme. ¹⁶ Kenhe irlpe akenhe apeke angkeme-ketye, “Ayenge kwenhe ahentye-aneme alkngge-arteke anetyeke. Akunye ayenge-apenhe ayenge-arle irlpe warele ayenge kwenhe aname-irretyeke ante mwernelhetyakenhe tyerrtye nhenheke-arleke.” Kenhe arrangkwe-arle, re alakenhe apelkele angkeme rarle tyerrtyenge uyarne imperle-alheme. ¹⁷ Awerrirraye, nhenge tyerrtye alkngge anyente ware-akerte aneke nhenge ampenye arrpenheke arrangkwe, nthakenhe-arle-ame re awetyenhe irlpe-kwenyele? Nhenge anwerne apeke irlpe-ante ware aneke, nthakenhe-arle-ame anwerne ntyernetyenhe alhe-arlike atnyenetyakenhele. ¹⁸ Arrangkwe-arle akenhe, Ngkartele kwenhe anwernenhe alakenhe anetyeke mpwaretyakenhe. Rarle anwernenhe akaperte altywerele mpwareke nhenge tyerrtye aneme ampenye atningke-akertele rarle nhenge ahentye-aneke-arteke. ¹⁹ Tyerrtye apeke-arle anemele alkngge-ante-akertele kenhe yanhe aneme tyerrtye arratyte anetyakenhele. ²⁰ Yewe, tyerrtyele kwenhe atnyeneme ampenye arrpenenhe tyerrtyenge iltye, ingke, alkngge, irlpe, nhenge itne apurte anerlengge tyerrtye anyente rarle aneme.

²¹ Alakenhe ikwerenge alkngge anteme nhenge iltyeke angketyakenhe, “Iwengenge-arle-ame unte atyengenge mwernelheke? Alhaye, atyengenge mwernelhemele anetyale.” Awethe anteye akaperte ingkeke angketyakenhe, “Iwengenge-arle-ame unte atyengenge mwernelhentye aneme? Alhaye, atyengenge mwernelhentye anetyale.” Nhenge tyerrtye kwenhe anyente, nhenge ampenye arrpenheme-arlike-akerte. ²² Anwerne kwenhe itelareme ampenye arrpenheme akenge ware-arle aneme akwele, kenhe itne akenhe ingkirrekele urrkapentye mwerre mpwareme nhenge tyerrtye ingkirreke mw-

erre anetyenhenge. ²³ Atnakerte-arlke, ulyepere-arlke anwerne itirremeke-athene akenge-arle ware anwerne-arle anteme manterele artelhentye atnyeneme. Anwerne mwantye akayake-ilemele, arrpenhe areyeke imernetyakenhe. ²⁴ Ameke anwerne-kenhe iltye, ingke, inngerre, ampenye arrpenhe areye-arlke anwerne-arle impemele artelhetyakenhele nhenge arrpenhe areyele aretyenhenge. Ngkartele anwerne-kenhe ampenye atningke anyentelhe-ilemele tyerrtye anyenteke, ampenye arrpenheme anwerne akethe impemele, kenhe ampenye arrpenheme artelhemele. ²⁵ Yewe, re kwenhe anwernenhe tyerrtye mwerre mpwareke ampenye arrpenhe areyeakerte-arlke ingkirreke artangentye-irreme. Kele nhenge alakenhe anteye anteme atyewe Jesus-kenhe areye anwerne kwenhe arrernelhemele anetyeke apurte angkerremele awetyeke, mwantye arntarnte-arellhewarreyeke. ²⁶ Nhenge tyerrtye apeke akaperte kwarneme, kele imerte tyerrtye antyapere ikwerenhe arntemele. Kenhe anwerne apeke ampenye anyente tnakeme, kele imerte tyerrtye antyapere ikwerenhe mwerre anteme awelhetyenhenge.

²⁷ Alakenhe anteye anteme nhenge arrantherre anyente-irrerirremele arrantherre tyerrtye Christ-kenhe-arteke-arle. Nhenge tyerrtye anyente iltye-arteke, arrpenhe ingke-arteke, arrpenhe aneme alkngge-arteke. Anwerne kwenhe ingkirreke tyerrtye arrpenhe-arlke aneme kenhe anyente-irrerirremele anwerne tyerrtye Christ-kenhe-arteke. ²⁸ Ngkartele tyerrtye Ikwerenhe areye akngakeke ngkernemele arne arrpe-anenhe mpwaretyeke Ikwere warrke-irrerlthe-anetyeke. Nhenge rarle arrekwele akngakeke tyerrtye arrpenheme areye yerneke-arle areye anetyeke. Re anteme akngakeke tyerrtye arrpenhe areye angkentye Ikwerenhe awemele

ilerle-apetyeke. Re akngakeke arrpenhe areye akaltyele-anthenhe-anthenhe areye anetyeke, arrpenhe areye lterrke-ilettyeke iwenhe apeke renhe ngangkere Ngkarte-kenhele mpwaretyeke, arrpenhe areyele rlkerte areye angkwerre-iwetyeke, arrpenhe areyele atyewe Jesus-kenhe areye help-eme-ilettyeke, kenhe arrpenhe areyele arne areye arratyeketyeke. Re akngakeke arrpenhe areye angkentye arrpenhe angketyeke.

²⁹ Anwerne ingkirreke yerneke-arle areye anetyakenhe, arrpenheme ware kwenhe yerneke-arle areye aneme. Anwerne ingkirreke angkentye Ngkarte-kenhe awemele ilerle-apentye akngerre anetyakenhe, arrpenheme ware-antele kwenhe angkentye Ngkarte-kenhe awemele ilerle-apentye akngerre-arle. Anwerne ingkirreke kwenhe akaltyele-anthenhe-anthenhe areye-kwenye, arrpenheme ware kwenhe akaltyele-anthenhe-anthenhe aneme. Anwerne ingkirrekele arne mwerre ulyeyele mpwaretyakenhele arrpenhemele-ante ware mpwareme. ³⁰ Anwerne ingkirrekele kwenhe tyerrtye rlkerte areye angkwerre-iwetyakenhe arrpenhemele-ante ware kwenhe angkwerre-iweme. Anwerne ingkirreke angkentye arrpenhe angketyakenhele arrpenheme-ante ware angkeme. Anwerne kwenhe awemele tyerrtye angkentye arrpenhe angkerlenge anwerne ingkirrekele renhe akngarte-iwetyakenhe, arrpenhemele-ante ware angkentye renhe akngarte-iwemele. Kenhe Ngkartele-arle anwernenhe akngakeke anyenteke-anyente apurte-irremele mpwaretyeke urrkapentye arrpenhe-arlke.

³¹ Arrantherre ingkirreke atheke-irreme Utmenge Mwerreke arrekatherre ngangkere anthemele arrantherre-arle warrke akngerre Ngkarte-kenhe mpwarewarretyehenge.

Nthakenhe ilkelhemele anetyeke

Lyete akenhe the arrekatherre iwerre atyeperre anthurre ulkere-akerte ileme nhenge arrantherre awetyeke aywerrkele mpwaretyeke iwenhe apeke ikwere Ngkarte ahentye-anerlenge.

13

¹ Anwerne kwenhe arrpenhe areyeke ilkelhemele anetyeke. Ayenge apeke-arle angkentye arrpenhe angkeme, alkere-arenye areye angkeme-arteke. Kenhe ayenge apeke itneke ahentye-anetyakenhe, itne-arle itirretyenhenge, ayenge-arle ltingke-ltingke-arteke akwenpele ltingke-ltingke-irrelenge, angkentye atyinhe arraty anetyakenhele. ² Kele the apeke angkentye Ngkarte-kenhe ilerle-anemele nhenge Utmenge Mwerrele-arle ayenge akaltyele-anthemenge. Ayenge apeke akaperte altywere anthurre anemele, arne areye itelaremele Ngkartele-arle alengkiwentye atnyenekenge. The apeke Ngkarte arraty itelaremele irrpelthele the ileme apwerte akngerre aname-irretyeke, re arraty anthurre anamirretyenhenge. Nhenge the apeke urrkapentye nhenhe areye mpwaremele tyerrye itneke areye ahentye-anetyakenhe, kele the urrkapentye akwenpele ware mpwareme. ³ The apeke arne ingkirreke tharle atnyeneme apwerte ngkweltyeke ware inetyeke, apwerte ngkweltye renhe inemele imerte anthemele tyerrye akunye areye nhenge itne angayakwe-irretyakenhe anetyenhenge. Kenhe the apeke nhenge antherlenge tyerrye areyeke ahentye-anetyakenhele tharle akwenpele ware antheme. Nhenge arrpenhe areyele apeke ayenge atweme tharle Jesus apentemenge, ayenge ikwere untyeme irretyakenhe. Kenhe the apeke Jesus akwete apentemele, tyerrye

areyeke ahentye-anetyakenhele, the akwenpele ware renhe apentemele.

⁴ Nhenge angwenhe arrpenhe areyeke ilkelhemele apele alakenhe-arteke aneme: Re mwantyele awerle-aneme ahele-arlike-irretyakenhele, re tyerrtye areye arntarnte-aremele. Rarle tyerrtye arrpenhe areyeke ingkerte-irretyakenhele. Rarle ikwere-arrpe tnakelhetyakenhele. ⁵ Tyerrtye nhenge arrpenhe areyeke ilkelhemele apele re ahele angketyakenhele rarle mwantyele angkeme, re-arrpe arntarnte-arelhetyakenhele rarle arrpenhe areye-arlike arntarnte-areme, re iparrpe akiwarre-irretyakenhele. Nhenge tyerrtye akangkentyele aneme re arrpenhe areyeke akwetethe itirretyakenhele nhenge tyerrtye atnerte atyenpe-anetyakenhe-akertele iwenhe apeke renhe mpwaretyeke. ⁶ Tyerrtye nhenge akangkentyele anemaye areme arrpenhele akurne mpwarerlengere alhwarrpe anthurre awelheme akangketyakenhele. Re nhenge aremele mwerre-ante ware mpwarerlengere rarle akangkemele-arle aneme. ⁷ Tyerrtye nhenge akangkentyele aneme re akwetethe ilkelhemele tyerrtye arrpenheke utepe-irretyakenhele. Re apeke nhenge renhe areme arne akurne mpwarerlengere rarle ikwere akwetele akarelheme re mwerre irrirtnetyeke-atwetye, renhe impetyakenhele ikwere re akngerre itirreme, “Ayenge kwenhe mwantye akarelheme rarle lyete mwerre-irretyehenge.”

⁸ Tyerrtye nhenge akangkentyele aneme akwetethe tyerrtye arrpenheke ilkelhemele utepe-irretyakenhele. Kele anteye-arle arlte lyete Utnenge Mwerrele akaltyele-anthetyeke tyerrtye arrpenhemele nthakenhe ilerle-apetyeke angkentye Ngkarte-kenhe renhe tyerrtye areyeke, urreke akenhe re akaltyele-anthetyakenhele

anetyenhe alakenhe renhe awethe. Arlte lyete re akaltyele-antheme tyerrtye arrpenheme angkentye arrpenhe angketyeke, urreke akenhe re akaltyele-anthetyakenhele awethe anetyenhe. Re arrpenheme akaltyele-antheme akaperte altywere anthurre anetyeke, urreke akenhe re akaltyele-anthetyakenhele awethe anetyenhe. Re akenhe itnenhe akwetethe anthurre akaltyele-antherlte-anetyenhe itnenhe nthakenhe akwetethe ilkelhemele arrpenhe areyеке anerlte-anetyeke.

⁹ Arlte lyete aneme Utnenge Mwerrele anwerneke akweke ware anteme imerneme nhenge anwerne-arle akngerre itelaretyenhenge. Re anwerneke ayeye akweke ware imerneme nhenge anwerne arrpenhe areyеке akethelhe-ilyeке. ¹⁰ Nhenge urreke Christ arraterlenge, nhenge arne areye anwerne-arle arratyе itelaretyakenhe lyete, anwerne ingkernele imperle-alhetyenhenge, anwerne anteme arne ingkirreке itelaretyenhe.

¹¹ Nhenge ayenge arrwekele ampe aneke, ayenge ampe-arteке angketyarte itelaretyarte ayenge ahentye anetyarte ampe-arteке. Nhenge ayenge amangkeке-arle artwe anteme-irreке the ampele nhenge mpwaretyarte areye renhe impeke.

¹² Lyete-ulkere anwerne akethe aretyakenhele nhenge irrkaye-irrkaye kelathenge-arteке. Kenhe urreке, alkere akertneке-irremele, anwerne renhe aretyenhe ularreке-ularre anthurre anteme. Arlte lyete anwerne aneme akutne akwetele Ngkarteке, kenhe urreке, anwerne renhe ularreке-ularre aretyenhe, anwerne renhe arratyе anthurre itelaretyenhe. Nhenge Ngkartele anwernenhe arratyе anthurre itelarerlenge, alakenhe-arteке anwerne renhe arratyе anthurre itelaretyenhenge.

¹³ Yewe, angkentye nhenhe urrpetye anerlte-anetyenhe, anwerne Ngkarte arratyte itelaretyeke, anwerne ikwere akwetethe akangkentye akarelhetyeke, anwerne arrpenhe areyeke akwetethe ilkelhetyeke. Nhenge angkentye ingkernenye renhe akngerre anthurre aneme, angkentye nhenhe renhe arrpenhe atherrenge akngerre-ulkere, angkentye alakenhe: arrpenhe areyeke akwetethe ilkelhetyeke.

14

Angkentye arrpenhele angkeme-akerte, angkentye Ngkarte-kenhele ileme-arlke

¹ Akwetethe itelaraye, akwete anthurre arrpenhe areyeke ilkelhetyeke. Akwetethele ahentye-anerlte-anaye Utnenge Mwerrele arrenhantherrenhe arne arrpenhe areye-arlke akaltyele-anthetyeke, ikwere iperrele anteme arrantherre lterrke anthurrele mpwaretyenhele. Arrantherre kwenhe ahentye anthurre aneme angkentye Ngkarte-kenhe ilerlte-apetyeke.

² Nhenge angwenhe apeke-arle angkentye arrpenhe angkemele nhenge tyerrtye arrpenhe areyele awetyakenhe, Ngkartele-arle awemele tyerrtye yanhe re angkerlengge. Tyerrtye areyele kwenhe awetyakenhe rarle nhenge angkentye alengke-iwentye akngerre angkerlengge nhenge Utnenge Mwerrele-arle renhe-ante akaltyele-anthekenge. ³ Kenhe tyerrtye nhenge angkentye ilentye akngerre angkentye Ngkarte-kenhe akethele angkeme tyerrtye areyele nhenge awetyenhenge, nhenge rarle itneke angkeme atnerrele utnenge lterrke-akerte itne akwete anthurre Jesus apentetyenhenge. Angwenhe-akweye apeke nhenge alyepe-alyepe-irrelengge rarle itnenhe lterrkele mpwareme, nhenge angwenhe-akweye alhwarrpele

aneme areye re itnenhe akangkentye mpwaremele.
⁴ Nhenge angwenhe apeke angkentye angkemele arrpenhe areyele awetyakenhenge rarle utnenge ikwerenhe-arrpe atnerrele mpwarelheme nhenge re iwerre Jesus-kenhe akwete apentetyenhenge. Nhenge angkentye ilentye akngerre ayeye Ngkarte-kenhe atyewe Jesus-kenhe areyeke rarle utnenge itnekenhe atnerre-ileme nhenge itne akwetethe iwerre Jesus-eke apenterlte-anetyenhenge.

⁵ Arraty kwenhe, ayenge ahentye-aneme arrantherre ingkirrekeke angkentye arrpenhe-arlke angketyeke Ngkarte-ante warele itelareme. Ayenge kwenhe ahentye anthurre aneme arrantherre angkentye Ngkarte-kenhe ilerlte-apetyeke. Angkentye arrpenhele angkemele Ngkarte-antele itelaremenge mwerre-arle, kenhe angkentye Ngkarte-kenhe ilerle-apemele angkentye arrpenhenge angkemele intwarre-ulkere. Kele awerrirraye, tyerrtye arrpenhe yanhe ikwerele apeke-arle aneme angkentye yanhe akngarte-iwerle-aneme arrantherre apeke angkentye arrpenhe angkemele. Ngkartele anteme tyerrtye yanhe renhe ileme iwenhele yanhe arraty aneme. Re anteme kele ileme iwenhe-arle angkentye arrpenhenge angkeke nhenge atyewe Jesus-kenhe ingkirrekele awetyenhenge atnerre awelhemele renhe akwetethe apentetyenhenge.

⁶ Atyewe Jesus-kenhe areye, ayenge apeke nhenge arrekantherre-werne alheme angkentye arrpenhe angkemele, angkentye arrantherre-arle awetyakenhe, the-ame arrenhantherrenhe utnenge atnerre-ilettyeke? Arrangkwe, arrantherre ayenge awetyakenhele aneme nhenge ayenge alakenhe re angkerlenge. Nhenge ayenge ayeye Ngkarte-kenhe angkemele angkentyele arrantherre-arle awetyeke utnenge akangkentye

anetyenhenge. The apeke arrenhantherrenhe ayeye Ngkarte-kenhe iletienhenge angkentye rarle atyenge akethelhe-ileme. The apeke arrenhantherre ayeye akaltyele-antheme angkentye Ngkarte-kenhengentyele. Kenhe arrantherre nhenge angkentye akethe awemele arrantherre atnerre anthurre impene-impene awelhemele renhe apentetyeke.

⁷ Alakenhe anteyele, angwenhele apeke re keta-ekke akutnele arrkene-irreme. Kenhe arrpenhe areyele anteme alyelhentye renhe awetyakenhe nhenge arratyapeke alyelhetyakenhele. ⁸ Alakenhe anteyele anteme nhenge thultye areye atwerretyeke aneme, thultye anyentele-arle trumpet pewelhe-ilemele arnterre, thultye arrpenhe areyele awetyenhenge nhenge itne apurte-irreretyeke, nhenge itne awerrirremele renhe apetyewarremele apurte-irreme. Kenhe re apeke angkentye nterte ware mpwarerlenghe itne awetyakenhe aneme itne anteme apurte-irretyakenhe aneme.

⁹ Alakenhe re anteme aneme nhenge ayenge angkerlenghe angkentye arrpenhe, tyerrtye arrpenhe areyele-arle awetyakenhenge itne anteme angkeme, “Angkentye iwenhe-ame re angkeme?” Ayenge kwenhe rlkeke-ante angkeme-arteke.

¹⁰ Ingkerreke anthurre ahelhe nhenhele-arle aneme angkentye arrpenhe arrpe-anenhe angkeme, tyerrtye areyele kwenhe akethe aweme angkentye itnekenhe-arrpe tyerrtye arrpenhe itneke angkerlenghe. Angkentye arrpe-anenhe angkerremele tyerrtye areye kele arrpenhemele awemele anteye-arle. ¹¹ Nhenge tyerrtye ulerenye angkerlenghe angkentye arrpenhe tharle awetyakenhele aneme, ayenge anteme angkeme, “Iwenhe-ame re angkeme?” Kenhe re-arlke anteme ayenge awetyakenhe aneme nhenge ayenge angkentye

atyinhe-arrpele angkerlenghe, ilerne-arle ipenye-ante atherrenge, ilerne angkentye arrpenhe angkeme.

¹² Lyete anteme arrantherre ingkirreke ahentye-anemele Utmenge Mwerrele arrenhantherrenhe akaltyele-anthetyeke nhenge arrantherre anteme lterrkele mpwareme arne arrpe-anenhe anthurre mpwaretyeke. Atheke-irremele apayuthnaye Utmenge Mwerrele arrenhantherrenhe anthetyeke iwenheke-arle arrantherre ahentye-anemeke nhenge arrantherre atyewe Jesus-kenhe areye lterrke mpwaretyeke itne-arle renhe akwetethe arratyete apentetyehenge.

¹³ Unte apeke angkentye arrpenhe angkeme. Unte kwenhe Utmenge Mwerre apayuthnetyeke ngkwenge imernetyeke akethe mpwaremele, unte anteme tyerrtye arrpenhe areyeke ileme. ¹⁴ Ayenge nhenge angkerlenghe utnenge-akerte angkentye arrpenhele Ngkarteke, rarle ayenge awemele. Kenhe iwenhe apeke ikwere ayenge itirreme angkemele, arrpenhe areye thentetyakenhe, itnenhe help-eme-iletyakenhele Jesus apentetyeke. ¹⁵ Awethe-ngare ayenge utnengele Ngkarteke angkeme angkentyele re-ante awemenge. Awethe-ngare ayenge Ngkarteke angkeme angkentyele ingkirrekele awemenge. Awethe-ngare ayenge utnengele alyelheme angkentyele Ngkarteke-ante awemenge. Awethe-ngare ayenge alyelheme angkentyele ingkirrekele awemenge.

¹⁶ Unte apeke-arle angkerreme apurte nhenge akertne utyernemele Ngkarte utnenge ngkwinge-akertele-ante ware angkentye arrpenhe angkemele. Nhenge ipenyele apeke ngkwenge itwele, re ngkwenge awemenge re-ame utyernemele Ngkarte alakenhe anteye? Arrangkwe, rarle uyarne-arle aweme, unte-arle angkentye arrpenhele utyernerlenghe, Ngkarteke-ante ware kwenhe ngenhe aweme.

¹⁷ Unte apeke mwerre anthurre Ngkarte akertne uty-

erneme angkentye arrpenhele, kenhe tyerrtye arrpenhele uyarne aweme unte renhe atnerre-iletakenhe Jesus apentetyeke.

¹⁸ Ayenge kwenhe akangkentye anthurre awelheme tharle Ngkarte akertne utyernemele angkentye arrpenhele angkemele, rarle ayenge arratyete akaltyele-antherlenge ayenge angkentye arrpenhe areye-arlike angketyeke arrekantherenge awethe-ulkere. ¹⁹ Nhenge ayenge apurte-irremele atyewe arrpenhe Jesus-kenhe areyenge nhenge akertne utyernetyeke ayenge-arle angketyakenhele tyerrtye areyete angkentye arrpenhele. Ayenge angkeme angkentye itne-arle ayenge awetyenhele. Ayenge nhenge angkemele akweke warele angkentye ahawethele ilemele ayenge iparrpe anthurrele aweme, kenhe ayenge apeke nhenge angkerlenge itneke angkentye arrpenhele arlenge-arlentye itne-arle ayenge awetyakenhele aneme. Alakenhe ikwerenge anteme ayenge angkeme angkentye atyinhele-arrpe itnenhe nhenge akaltyele-anthetyenhenge, itne nhenge akethe itelaretyenhenge.

²⁰ Atyewe Jesus-kenhe areyaye, arrantherre kwenhe ampe akweke areye-arteke anetyeke, arrantherre itelareme nthakenhe-arle ampe akweke anemeke arne akurneke akutne, alakenhe-arlike anerlte-anaye. Ampeke-arlike itirrewarraye, itne arne ingkirrekeke itelaretyakenhe, kele arrantherre itne-arteke anetyalaye, tyerrtye akngerre-arteke itirrewarraye. ²¹ Nhenge ayeye ilentye akngerre Ngkarte-kenhele-arle intelhe-ileke arrule anthurre pipe kwene nhenheke alakenhe aneme: Ngkarte angkeke

“The kwenhe yernetyenhe tyerrtye ipenye areye angkentye arrpenhele nhenge angkeme nhenge angkentye atyinhe iletetyeke tyerrtye atyinhe areyete.

Itneke iletye-alhemele.

Kenhe itne kenhe awetyakenhele aneme renhe irlpe-artepele-ante aweme.” *Isaiah 28:11-12.*

²² Yewe, arrantherre kwenhe apale tnakelhemele akngerre nhenge-arle angkentye arrpenhele angkeme-akerte Ngkartele-ante ware awemenge. Kenhe atyewe Jesus-kenhe-arle angkentye arrpenhe angkemele, Utmenge Mwerrele renhe anthekenge, tyerrtye arrpenhe apeke apetyerlengge awemele, rarle renhe uyarne awemele re-anteme apeke Ngkarte itelaretyakenhe aneme. Kenhe atyewe Jesus-kenhe angkentye angkemele, ingkirrekele-arle awemenge, kele imerte atyewe Jesus-kenhe ingkirrekele awetyeke Ngkarte utyernemele tnaketyeke anteme.

²³ Arrantherre itelareme atyewe Jesus-kenhe areye apeke apurte-irreme alyelhetyeke Ngkarte utyernetyeke angkentye arrpenheme anteme angkeme Ngkartele-ante ware aweme. Kenhe nhenge tyerrtye arrpenhe areye irrpemele itne-arle awemele angkeme anteme, “Iwenhe-ame itne mpwareme? Itne-ame arerte-irrereme?”²⁴⁻²⁵ Kenhe arrantherre apurte-irremele, arrantherre akethe iletyeke ayeye Ngkarte-kenhe ingkirrekele-arle awetyeke. Kele nhenge tyerrtye arrpenhe Ngkarteke akutne-arle kwene-werne irrpemele arrrnelhemele ayeye Ngkarte-kenhe aketheke ilerlengge, re anteme itelaretyenhe Ngkartele-arle itelareme arne akurne ingkirreke rarle anyelkngge-anyelknggele mpwarekenge. Re apure-irretyenhe arne akurne nhenge areye rarle mpwareke-arle. Kele imerte re Ngkarte utyernemele angkemele, “Arraty anthurre kwenhe Ngkarte tyerrtye nhenhe areyenge aneme.”

Nhenge apurte-irremele alyelhetyeke Ngkarte utyernemele arratyentye mpwarewarraye

²⁶ Atyewe atyinhe areyaye, nhenge arrantherre apurte-irremele Ngkarte utyernemele tnaketyeke arrantherre kwenhe alakenhe mpwarewarretyeke: Anyente kwenhe alyelhetyeke. Arrpenhele akenhe angkentye Ngkarte-kenhe renhe akethelhe-ilemele akaltyele-anthetyeke. Arrpenhele akenhe ayeye Ngkarte-kenhe ilettyeke rarle renhe akaltyele-anthekenge. Arrpenhele akenhe angkentye arrpenhele angketyeke. Kenhe arrpenhele akenhe angkentye yanhe awetyeke imerte akngarte-iwemele ilettyehenge tyerrtye areyeye. Alakenhe mpwarewarraye arrpenheke-amparre arrpenhele anteme nhenge atyewe Jesus-kenhe areyele-arle yanhe aweke-iperrele atnerre awelhetyehenge nhenge renhe akwete iwerre arratyele apenttyehenge.

²⁷ Tyerrtye arrpenheme apeke ahentye-anemenge angkentye arrpenhele angketyeke. Ikwerengele atningke angketyakenhele, urrpetye warele angkeme nhenge arrpenheke-amparre. Kenhe arrpenhele apeke aweke-arle-iperrele iwenhele itne angkekenge, akethe-ilemele kwenhe angkentye akngarte-iwetyeke tyerrtye areyeye nhenge Utnenge Mwerrele-arle ikwere kwenhe imernemeke. ²⁸ Nhenge awekele-arle re aweme angkentye renhe akethe-ilemele akngarte-iweme yanhe ikwerele anetyakenhe nhenge angkentye arrpenhele angkentye akngerre re kwenhe nterte anetyeke pipe anerlengge akeme-irretyale angketyale, re kwenhe arretyetyeke ware ikwere-arrpe nhenge Ngkartele-ante ware renhe awetyehenge.

²⁹ Ngkarte-kenhe urrpetyele angkentye ayeye ilentye akngerrele kwenhe, aweke-arle-iperrele Ngkarte angkerlengge, angkentye ilaye, arrpenhe areyele kenhe

mwantyele-arle awetyeke iwenhe-arle itne angkemeke nhenge itne anteme alakenhe itirreme: re apeke kwenhe arraty angkeme, re apeke urrtyrremele angkeme. ³⁰ Kele, alakenhe apeke, angkentye ilentye akngerre Ngkarte-kenhe anyente tnemele angketyeke angkentye Ngkarte-kenhe, rarle nhenge angkemele-arle Ut-nenge Mwerrele akenhe imernetyeke angkentye arpenhe nhenge tyerrtye arrpenheke. Kele tyerrtye arrwekele-arle arrernelhetyeke awetyeke, kenhe tyerrtye arrpenhe nhenge anteme akeme-irretyeke ilettyeke ayeye Ngkarte-kenhe ikwerele ilekenge-arle.

³¹ Alakenhe ikwerenge anteme angkentye ilentye akngerre areyele kwenhe nhenge arrpenheke-amparre ayeye Ngkarte-kenhe ilettyeke nhenge ingkirreke akeme-irretyale apurte angketyeke. Kele tyerrtye ingkirrekele anteme akethe aweme atnerre awelhemele anteme akangkentye utnenge kwene. ³² Utnenge Mwerrele kwenhe angkentye Ngkarte-kenhe akethe-ileme ilentye akngerre areyeke nhenge itne ilettyehenge anteme ante itne-arrpe anteme itirrewarreme nhenge angkemele, lyete apeke nhenge urreke. ³³ Ngkarte-ame nhenge ahentye-aneme nhenge arrantherre ingkirreke apurte angkerleng? Arrangkwe, Ngkarte ahentye-aneme arrantherre mwantye angketyeke arrpenheke-amparre nhenge mwerre anthurre anetyehenge nhenge arrantherre apurte-irrerleng alyelhetyeke Ngkarte tnakewarremele utyernetyeke. Atyewe Jesus-kenhe areyele alakenhe-arle mpwaremele apmere arrpenhele.

³⁴ Nhenge arrantherre apurte-irrekele-arle alyelhetyeke utyernetyeke, arelhe angketyale anetyeke, itne kwenhe nterte anetyeke awemele nhenge angkentye Moses-kenhele alakenhe-arle akaltyele-antherleng.

³⁵ Itne arne iwenhe apeke renhe itelaretyakenhe, itne kwenhe akarelhetyeke nhenge itne apetyalpetyeke apmere itnekenhe-werne artwe anewe itnekenhe apayuthneme, itne anteme itneke ileme. Apurenge kwenhe alakenhe mpwaretyeke arelhe angketyeke pipele anerlenge.

³⁶ Arrpenheme apeke apale-arle alakenhe itirreme, “Angkentye Ngkarte-kenheke-amparre kwenhe anwerneke-werne apetyeke.” Arrantherre apeke alakenhe itirreme-ketye, “Angkentye Ngkarte-kenhe kwenhe anwerneke-werne ware apetyeme arrpenhe areye-werne-kwenye.” ³⁷ Kenhe arrpenheme apeke itirreme alakenhe, “Anwerne kwenhe ayeye ilentye akngerre Ngkarte-kenhe areye, anwerne-arle kwenhe ileme aweke-arle-iperrele renhe angkerlenge.” Alakenhe apeke itne itirreme-ketye, “Utnenge Mwerrele kwenhe anwernenhe akaltyele-antheke arne arrpenheme-arle mpwaretyeke.” Kenhe itne akenhe apale itirreme. Itne itelaretyeke tharle nhenhe arrekantherre intelhe-ileme Ngkartele-arle renhe atyenge imernekenge atyenge ileke-arle. ³⁸ Nhenge itne apeke mwernte-irrerlenge awetyeke angkentye nhenhe areye arrantherre anteme kwenhe awetyale itnenhe.

³⁹ Atyewe Jesus-kenhe areyaye, aweke-arle-iperrele iwenhe-arle Ngkarte angkeke kwenhe ahentye anthurre aneme ingkirrekeke ilettyeke. Kenhe angwenhe apeke angkentye arrpenhele angkerlenge nhenge arrantherre awerrirretyakenhe, itnenhe alkngetherre ilettyalaye. ⁴⁰ Yewe, nhenge pipe mwerre anthurre atnyenyenyehenge, arne ingkirreke mpwaraye arrpenheleke-amparre, arrantherre itelareme iwenhe-arle the arrekantherre ileke-akerte.

15

Ayeye Mwerre Jesus itethe-irirtneke akerte

¹ Atyewe Jesus-kenhe areyaye, ayenge kwenhe ahentye-aneme arrekantherre itelarerrirretyeke Angkentye Mwerre nhenge Jesus-akerte ilweke-arle itethe-irirtneke awethe nhenge arrwekele-ulkerele the arrekantherre ileke, arrantherre akangkemele itelarerrirreke renhe akwete apentewarremele.

² Ngkartele arrenhantherrenhe itetheke mpwareke arrantherre-arle angkentye yanhe itelarerrirrerlenghe. Arrantherre kwenhe renhe akwete apentetyeke utepe-irretyale atnyenerlthe-anemele anetyeke angkentye yanhe renhe, re akwetethe anteme arntarnte-aretyenhenge. Arrantherre apeke nhenge untyeme-irrerlenghe angkentye yanhe renhe impemele angkentye akenge awemele, kele ayeye Jesus-akerte akurne ware.

³ Kenhe angkentye nhenhe akenhe urrtyrremele anetyakenhele, arraty-arle aneme. The kwenhe arrekantherre arrwekele ileke iwenhe-ante-arle atyenge Jesus Alartetyele ileke. Iwenhe-arle the arrekantherre ileke aneme ayeye atyeperre anthurre, alakenhe: Jesus-arle anwerneke ilweke anwerne-arle akurne mpwarekenghe. Alakenhe, arrule anthurrele arrpenhele renhe-arle intelhe-ileke pipe-nge. ⁴ Nhenge re ilwerlenghe itne renhe atheneke inteye kweneke, Ngkartele renhe itethe-ilirtneke arlthe atherre-ipenhele. Alakenhe renhe-arle arrpenhele pipe-nge intelhe-ileke. ⁵ Nhenge Jesus akeme-irreke ilweke-arle-iperre, re Peter-eke imernelheke, atyewe 12-pele ikwerenhe areyeke-arlke. ⁶ Re awethe itneke arrateke, arunthe arrpenhe areyeke renhe-arle itelarekeke, 500-peleke. Ingkerreke anthurrele renhe arerrirreke. Tyerrtye yanhe areye lyete

itethe akwete aneme, urrpetye warele ilwerrirreke.
⁷ James-ele-arlke renhe areke ikwere arraterlunge, ikwere-iperrele anteme angkentye ilerle-apentye akngerre areyele renhe areke.

⁸ Ikwere-iperrele anteme re atyenge ingkernele arrateke. Renhe iwerrele areke-arle iperre ayenge itirrentye akngarte-iwelheke anteme Jesus-eke atyewe-irremele.

⁹ Ayenge-arle ayeye ilentye akngerre Jesus-kenhe, kenhe Peter uthene apententye akngerre arrpenhe areye uthene atyengenge ayeye ilentye akngerre atyeperre-ulkere-arle. Ayenge ayeye ilentye akngerre arrpenhe ingkirrekenge akweke-ulkere-arle. Tyerrtye arrpenhe areyele kwenhe ayenge iletakenhe ayeye ilentye akngerre Ngkarte-kenhe ayenge-arle ahele-irretyartenge alwernetyarte tyerrtye Ngkarte-kenhe areye nhenge itnenhe atwetyeke. ¹⁰ Kenhe Ngkarte akenhe atyenge akangkentye anthurre anetyarte ayenge akngarte-iweke, lyete anteme the renhe apenteme. Re ayenge akngarte-iweke-arle iperre, ayenge ikwere arnterre urrkaperle-aneme angkentye ilentye akngerre arrpenhe areyenge arntwarre ulkere-arle. The akenhe urrkapentye nhenhe mpwaretyakenhe itirrentye atyinhenge ularre. Ngkarte atyenge akangkemele ayenge akngarte-iweke ayenge anteme ikwere arnterre urrkapeme. ¹¹ Arrantherre apeke aweke-arle ayeye nhenge ayenge-arle angkeke, nhenge arrpenhe areyele-arle arrekantherre ileke apeke. Kele mwerre-arle, anwerne ingkirrekele angkentye rantearante ileme. Aweke-arle-iperrele angkentye yanhe renhe arrantherre akngerre itelareke.

Ilweke-arle areye itethe-irirtnetyenhe

¹² Anwerne kwenhe ileme nthakenhe-arle Ngkartele Christ akemelhe-ileke nhenge ilweke-arle-iperre. Kenhe iwenhenge-arle arrpenheme angkeme tyerrtye uyerreke-arle areye nhenge itethe akeme-irirtnerlenge. ¹³ Nhenge tyerrtye uyerreke-arle aneme akeme-irretyakenhele, kenhe Christ-arlke uyerreke-arle iperre-anteye re akeme-irretyakenhele anteyele aneme. Christ kwenhe arraty, ilweke-arle iperre, akeme-irirtneke uyerreke-arle, tyerrtye areye-arlke anteme ilweke-arle akeme-irirtnetyenhe. ¹⁴ Nhenge Christ apeke ilweke-iperrele akeme-irretyakenhe aneke, kele anwerne arrenhantherre ayeye ileke iperre ayeye arraty anetyakenhe anemenge, arrantherre kele ware itelaretyeke aneke. ¹⁵ Arrantherre apeke apale itirreme-ketye anwerne akwele Ngkartele akerte urrtirremeke-athene, nhenge anwerne arrenhantherre angkentye ilemunge anwerne kwenhe angkeme Ngkartele-arle akemelhe-ileke Christ ilweke-arle-iperre. Nhenge Ngkartele-arle tyerrtye ilweke-arle areye apeke akemelhe-iletyakenhe re anemele nhenge Christ-arlke akemelhe-iletyakenhe.

¹⁶ Nhenge tyerrtye apeke ilweke-arle akeme-irretyakenhe anemele, kele Christ-ele akeme-irretyakenhe anteyele aneme. ¹⁷ Kele nhenge, Christ apeke-arle akeme-irretyakenhe aneke re tyerrtye irrerlknge ware anemele arrantherre apeke renhe-arle itelareme arrenhantherrenhe re itetheke mpwaretyeke nhenge kele warele aneme. Kele Ngkartele anteme arrenhantherrenhe atwetyenhe akwete arrantherre-arle akurne mpwareke-arlenge. ¹⁸ Christ-arlke akeme-irretyakenhe aneke tyerrtye irrerlknge ware aneme atyewe ikwerenhe areye nhenge arrekwele-arle ilweke aneme irrerlknge akwete-ante-arle akeme-irretyakenhe.

¹⁹ Arrantherre apeke apale itirreme-ketye alakenhe,

“Christ kwenhe anwernenhe ware itethe atnyeneme arntarnte-aremele nhenge anwerne apmere ahelhe nhenhele anemenge, kenhe anwerne ilwemele rarle anwernenhe itetheke mpwaretyakenhele anwernenhe akemelhe-ileme.” Kenhe arrangkwe-arle, nhenge anwerne apeke apale itirremele nhenhe-arteke anwerne tyerrtye arrpenhe areyenge akurne-ulkere, tyerrtye areye kwenhe anwerneke alhwarrpe anetyeke.

²⁰ Arratye apelaye, Christ ilweke-arle iperrenge itethe-irritneke. Ngkartele renheke-amparre akemelhe-ileke, kele yanhe ikweringe-ntyeye anteme anwerne itelareme rarle anwernenhe anteme akemelhe-iletienhe tyerrtye Jesus-kenhe areye nhenge ilweke-arle anteye.

²¹ Anwerne kwenhe ingkirreke ilweme artwe anyente Adam-nge ware-arle, alakenhe-anteye anteme anwerne ilweke-arle-iperre akeme-irretienhe artwe arrpenhe-arle Christ-enge. ²² Artwe nhenge Adam aywerrke-irretyakenhe aneke Ngkarteke akurne mpwaremele ilweke anteme. Anwerne anteme ingkirreke ilwetyeke, anwerne-arle Ngkarteke akangkwe-irretyakenhenge akurne mpwaremele Adam-elarle mpwarekenge. Kenhe arrantherre itelareme, Christ Ngkarteke aywerrke-irreke nhenge re ilwemele itethe-irritneke akeme-irreke, anwerne anteme ilweke-arle iperre itethe-irritnetyenhe anteye akeme-irretienhe Christ-ele-arle mpwarekenge.

²³ Arrekwele Christ, ilwekeke-amparre, itethe-irritneke. Urreke anteme anwerne atyewe ikwerenhe areye itethe-anteye-irritnetyenhe nhenge Jesus apetyalperlenghe. ²⁴ Ikwere-iperrele anteme ahelhe nhenhe uyerretienhe kele Christ-ele anteme uyerrelhe-iletienhe alartetye akurne ingkirreke ahelhe nhenhe-arenye areye, alartetye akurne arrpenhe areye-arlike nhenge alkerele untherle-aneme-arle, alkere-arenye

akurne areye-arlike rarle ingkirreke anthurre uyerrelhe-iletynhe. Ingkirreke uyerrelhe-ileke-iperrele re atyewe ikwerenhe areye Ngkarte Akngeyeke anthetyenhe re nhenge Alartetye-arle anemele itnenhe arntarnte-aretyenhe. ²⁵ Alakenhe ikwerenge anteme Christ alartetye anwerne-kenhe akwetethe anetyenhe, akarelhemele Ngkarteke-ante nhenge uyerrelhe-ilekeke ingkirreke yanhe areye nhenge ikwere akangkwe-irretyakenhe, renhe mwernte-irrerlte-anemenge arlte ingkerneke-atwetye. ²⁶ Yanhe ikwerele Ngkartele anwernenhe itethe atnyenetyenhe ilweme-ketye, ingkirreke itethe akwete-ante anetyenhe. ²⁷ Nhenge arrpenhele nhenhe re intelhe-ileke pipe-ke arrule anthurre alakenhe:

“Ngkartele arne ingkirreke anthurre arrerneke rarle arntarnte-aretyeke alartetye-arteke aneme.”
Psalm 8:6.

Yewe, arratyete apelaye Ngkartele-arle arne ingkirreke anthurre arrerneke Christ-ele arntarnte-aretyeke alartetyele-arteke. Re tyerrtye ingkirreke Christ-eke kwenelhe-iletynhe. Ngkarte-ante ware renhe ikwere kwene-irretyakenhe anetyenhe. ²⁸ Nhenge alartetye irreke-arle re arne ingkirreke arntarnte-aremele, alere akwele, artepe-anetyenhe Ngkarte-werne-atheke renhe utyernemele tnaketyenhe. Ngkarte arratyete anthurre anetyenhe tyerrtye ingkirrekeke arne ingkirrekeke-arlike alartetye akwete-ante.

²⁹ Arrpenhele ayenge ayeye ileke ikwere-arle atyewe Jesus-kenhe arrpenhemele ilweme kwatyete irrpetyakenhele, arrantherre akwele tyerrtye arrpenhe areye kwatyete akwerneke arrpenhe areyeke ilwenge-arle iperrenghe. Iwengenge-ame arrantherre alakenhe mpwareme? Kenhe tyerrtye yanhe areye apeke ilweke-

arle itethe-irritnetyakenhe akeme-irremele nhenge ar-rantherre anteme itnenhe kwatyeke warele akwerneme.

³⁰ Kenhe tyerrtye yanhe areye mwernte-irrerlte-aneme Ngkarte-ketyenge anwernenhe akwetethele ir-rerlkngge atwetyeke angkeme, anwerne-arle angkentye Jesus-kenhe akaltyele-antherlte-anemenge. Kele anteyearle itne alakenhe mpwareme, iwenhenge-arle alakenhe anwerne akwetethe ayeye nhenge akaltyele-antherle-aneme? Tyerrtye arrpenheme angkeme nhenge anwerne ilwemele akeme-irretyakenhele aneme. ³¹ Kenhe atyewe Jesus-kenhe atyinhe areyaye, ayenge kwenhe arraty nhenhe angkeme, arlte arrpe-anenhele itne-arle ayenge irrerlkngge atwetyeke irretyarte tharle akwetethe ilemunge angkentye Christ-akerte. Ayenge kwenhe akangkeme anthurre arrantherre ingkirreke-arle atyewe Jesus Christ Alartetye-kenhe anemenge. Arrantherre nhenhe mpwarewarreke tharle arrekatherre angkentye nhenhe ilekunge. Alakenhe ikweringe anteme the ayeye akwetethe atnerrele ilerle-aneme atere anetyakenhele ilweketye. ³² Kenhe apmere yanhenge Ephesus arritnyenge itne-arle atyenge ahe akngerre anthurre irreme nhenge akngwelye ahe akngerre-arteke. Kenhe ayenge akwetethele angkerle-aneme angkentye Jesus-akerte ayenge-arle akwetele itirremenge yanheke nhenge intwarre anemenge, ilweke-arle iperre akeme-irretyenhe. Kenhe nhenge tyerrtye ilweke-arle itethe-irritnetyakenhe anetyenhele, kele ayenge anteme ware urrkaperle-aneme, the apeke ayeye iletyle anetyeke. Nhenge tyerrtye areye kwenhe alakenhe angkeme:

“Anwerne kwenhe itirretyeke anwerne-arrpe mpwarelhomele anetyeke ngkwarle antywemele, arlkwemele-arlke, alakenhenge apeke ingwenthele-arle anwerne ilwemenge.”

Nhenge tyerrtye areye-arle ilweke-arle itethe-irriertyakenhe anetyenhe, kele imerte the mpwaretyeke nthakenhe-arle yanhe areye angkemenge.

³³ Nhenhe kwenhe ayeye arratye anetyakenhe. Nhenge tyerrtye angkeme alakenhe:

“Tyerrtye nhenge akurne yanhe areyenge apurte-irreme aneme itne-arteke anetyenhe.”

Kele akangkwe-irretyale anaye yanhe areyeke nhenge urtyirremele ilerlte-aneme-ketye itne-arle urrtyirrerlte-aneme arrenhantherrenhe akurne-iletienhe.

³⁴ Kele alakenhe irreketyenge, arrantherre ingkirrekele mwantye awerrirretyeke akurne mpwarewarretyale anetyeke. Arrantherre kwenhe apure-irretyeke apale itirrentye arrekantherrenhenge, yanhe kwenhe aneme tyerrtye arrpenheme arrekantherreng Ngkarte-ketye-arle untyeme akwete anemeke, ikwere akutne akwete.

Tyerrtye iwenhe-arteke-ame anwerne re inetyenhe nhenge akeme-irremele ilweke-arle-iperre?

³⁵ Arrpenhele apeke apayuthneme, “Nthakenhe-ame Ngkartele tyerrtye ilweke-arle akemelhe-iletienhe? Iwenhe-arteke-arle-ame tyerrtye itnekenhe anetyenhe?”

³⁶ Kele arerte-irretyale anaye. Annge akwekeke itirrewarraye, arrantherre itelareme nhenge tyerrtyele annge ahelhe kweneke arrerneme, nhenge annge yanhe re-ame alakenhe akwete-ante aneme? Arrangkwe, annge rarle ilwemeke-amparrale urreke anteme akintyengkeme, nhenge annge yanhe-ngentyele arne arrpenhe arrateke arlpelhe-akerte. ³⁷ Nhenge angwenhele apeke annge ngkernemele ahelhe kweneke wheat apeke, annge arrpenhe apeke, rarle arlpelhe arrernetyakenhele ahelhe kweneke annge-ante ware. Ureke anteme arne nhenge lyapemele arlpelhe anteme ineme, arne rarle arrpenhe

anthurre aneme annge ikwerenge ngkernekenge.
³⁸ Alakenhe kwenhe aneme Ngkartele-arle annge atningke anthurre mpwarekenge nhenge yanhe areyengentyele anteme arrateme arne itnekenhe-arrpe.

³⁹ Alakenhe anteyele arne arrpenhe areye tyelke-akerte-anteye aneme. Nhenge Ngkartele kwenhe mpwareke tyerrtye areye tyelke-akerte re kere areye mpwareke, akngakelhemele anetyeke nhenge tyelke arpenhe anthurre-akerte, re thiipe akalke-akalke mpwareke tyelke itnekenhe-arrpe-akerte, irrpennge-arlke.

⁴⁰ Alkere-arenye areye alkerele-arle aneme kwenhe tyerrtye itnekenhe-arrpe-akerte itne alkere-arenye aneme, anwerne akenhe aneme ahelhele-arle tyerrtye nhenge aneme apmere ahelhe nhenhe-arenye. Ngkartele-arle alkere-arenye areye arrerneke alkereke nhenge tyerrtye mwerre akngerre areye-akerte anetyeke alkerele, re anwernenhe arrerneke tyerrtye mwerre akngerre-akerte ahelhe nhenhele anetyeke-arle, alkerele anetyakenhele. ⁴¹ Uterne, atnyentye, kwerralye ingkirreke mwerre akngerre anthurrele pwarntyeme, itne akenhe pwarntyeme itne-arrpele. Uterne kwenhe atnyentye-arteke-kwenye, atnyentye aneme kwerralye-arteke-kwenye. Kenhe kwerralye aneme akweke anthurre itne arrpenhe-ante-arrpenhe aneme.

⁴² Arrantherre itelareme nthakenhe-arle angwenhele annge ngkerneke-arle-iperre ahelhe kweneke arne arrpenhe-arteke anteme akintye-ngkeme. Alakenhe anteyele tyerrtye areye ilweke-arle iperre anteme akngarte-iwelheme akeme-irremele alkarle anthurre. Arrantherre itelareme nhenge tyerrtye ilwerleng rarle ahelhe kweneke-arle arrerneme yanhe ikwerele re intemele ahelhe-irreme. Ngkartele akenhe renhe akemelhe-ileme tyerrtye arrpenhe anthurre-akertele

anteme mwerre anthurre aneme-arle nhenge re-anteme akwete-ante itethe aneme. ⁴³ Nhenge anwerne alyepe-alyepe-irremele ilweme anteme angwenhele apeke re-anteme anwernenhe ahelhe iperteke arrerneme tyerrtye anwerne-kenhe-arle kwenhe arntirte-irreke. Kenhe urreke nhenge Ngkartele anwernenhe akemelhe-ilerlenghe anwerne akeme-irreme tyerrtye mwerre anthurre-akerte anwerne ltterrke akngerre anthurre anetyenhe. ⁴⁴ Nhenhe ikweringe anwerne anemele tyerrtye-akerte ahelhe-ngentyele mpwareke, kenhe urreke nhenge anwerne ilwemele Ngkartele anwernenhe itethe mpwaretyenhe akemelhe-iletienhe nhenge anwerne anetyenhenge tyerrtye alkere-arenye-akerte anyente-irreke ikweringe.

Lyete anteme anwerne tyerrtye nhenhe atnyeneme ahelhe-arenye, urreke akenhe anwerne anetyenhe tyerrtye alkere-arenye-akertele anteme. ⁴⁵ Arrule anthurre aneke arrpenhele alakenhe intelhe-ileke pipe-ke, “Ngkartele kwenhe arrwekele Adam aknganeke re tyerrtye anetyeke, itethe anetyeke, apmere ahelhe nhenhe.” *Genesis 2:7.*

Ngkartele artwe arrpenhe anteme mpwareke, nhenge anyente urreke-arle apetyetyenhe, Christ arritnye. Nhenge re ilwemele Ngkartele renhe itethe-ileke akemelhe-ilemele nhenge re yanhe arrpenhe anteme anwerne-arlike itethe-iletienhenge akemelhe-ilemele ngangkere Utmenge Mwerre-kenhele anetyeke anyente-irremele ikweringe akwete-ante anthurre. ⁴⁶ Lyete anteme apmere ahelhe nhenhele anwerne tyerrtye ahelhe-arenye-akerte aneme, kenhe urreke anwerne-arle anetyenhe alkerele tyerrtye alkere-arenye-akertele. ⁴⁷ Artwe arrwekele-arenye re yanhe Adam ahelhe-ngentyele-arle mpwarekele. Kenhe Christ re akenhe

intertele-arle apetyeke, Adam arrpenhe-arteke. Christ ahelhe nhenhe-arenyele anetyakenhele rarle apetyeke alkere-ngentyele.

⁴⁸ Yewe, tyerrtye ingkirreke kwenhe aneme ahelhe nhenhe-arenye Adam-arteke anteye, ingkirrekele atnyeneme tyerrtye ahelhe-ngentyele mpwareke-arle. Kenhe Christ akenhe apetyeke alkere-ngentyele-arle, nhenge anwerne renhe itelaremele tyerrtye anwerne-kenhele ikwerenhe-arteke anteme-arle-irretyenhenge.

⁴⁹ Arlte nhenhe ikwerele anwerne kwenhe artwe yanhe Adam ahelhe-arenye-arteke aneme, tyerrtye ahelhe-ngentyele mpwareke-arle. Kenhe urreke anwerne anetyenhe artwe yanhe Christ-arteke anteme-arle nhenge alkere-ngentyele-arle apetyeke anwerne atnyenetyenhe tyerrtye alkere-arenye anteme.

⁵⁰ Atyewe Jesus-kenhe areyaye, ayenge kwenhe ahentye-aneme arrantherre itelaretyeke tyerrtye anwerne-kenhe-arle tyelke-arlke alhwe-arlke-ngentyelele mpwareke-arle arlte anyentele ilwetyenhe arntirte-irretyenhe, apmere ahelhe nhenhe-arenye anemenge. Alakenhe ikwerenge anteme anwerne apmere Ngkarte-kenhe-werne alhetyakenhe tyerrtye ahelhe nhenhe-arenye-akertele-arle apmere Ikwerenhele-arle anwerne akwete-ante itethe anetyenhenge.

⁵¹⁻⁵² Kenhe awerrirraye, the kwenhe lyete arrantherre akethe anteme ilemele ayeye alengke-iwentye nhenhe. Urreke anwerne ingkirreke akngarte-iwelhetyenhe. Kenhe arrpenheme kele ilweke-arle akeme-irretyenhe akngarte-iwetyenhenge. Kenhe arrpenheme ilwetyakenhe-arle akeme-irretyenhe akngarte-iwetyenhenge nhenge itne itethe akwete anerlengge. Urreke anteme arlte ingkernenge, nhenge alkere-arenyele trumpet pewe-ilerlengge aywerre

arnterre anthurre, anwerne ingkirreke anthurre iparrpe akngarte-iwelhetyenhe. Arrantherre itelareme nthakenhe-arle tyerrtye iparrpe-iparrpe anthurre alkngge ikwerenhe alkngge-ampeme, alakenhe rarle anwerne akngarte-iwelhetyenhe nhenge trumpet akngerre anthurre arlkerlengge Ngkartele itethe-iletienhe akemelhe-ilemele tyerrtye ilweke-arle areye itethe akwete-ante anetyenhe. Nhenge yanhe areye itethe akwete-arle aneme re akngarte-iwetyenhe anteye.

⁵³ Re tyerrtye ahelhe-arenye anwerne-kenhe akngarte-iwetyenhe nhenge tyerrtye anwerne-kenhe arrpenhe-irretienhenge anwerne nhenge apurte anetyenhenge ikwerenge alethe re. ⁵⁴ Kele Ngkartele anteme tyerrtye ahelhe-arenye anwerne-kenhe akngarte-iwemele tyerrtye-werne nhenge itethe akwete-ante atnyenetyenhenge. Arlte ikwerenge anteme angkentye arrule anthurre-arle pipe-ke intelhe-ilekeke akethe anthurre antemele anetyenhenge. Angkentye yanhe re kwenhe alakenhe,

“Ngkartele kwenhe tyerrtye areye mpwareke itethe alethe anetyeke awethe ilwetyale anetyeke. Nhenge anwerne anteme nhenge atere awelhetyale nhenge ilweme-ketyenge.” *Isaiah 25:8.*

⁵⁵ “Iwenhenge-arle-ame anwerne atere awelhetyenhe, anwerne-arle awethe ilwetyakenhenge anetyenhe, uyerretyakenhe.

Anwerne anetyenhe akwetethe akangkemele anthurre ilwetyakenhe-arle.” *Hosea 13:14.*

⁵⁶ Arrwekele-arle anwerne anetyarte aterelheke-amparre nhenge anwerne-arle ilwetyeke itirretyarte anwerne-arle irlpe-artepele awetyartenge aywerrke-irretyakenhele angkentye atywerrengeke Ngkartele

Moses-eke antheke, anwerne akurne-arlke mpwarekenge. Alakenhe ikwerenge anteme anwerne atere awelheme nhenge irrerlknge atwerleng. ⁵⁷ Lyete akenhe anwerne awethe atere awelhetyakenhele anteme Jesus Christ-ele-arle anwernenhe itetheke mpwarekenge anwernenhe itethe akwete atnyenetyeke, urreke anteme nhenge anwerne ilwemele, anwerne itethe-irritnemele akeme-irretyenhe. Alakenhe ikwerenge anteme anwerne kwenhe Ngkarte tnakewarremele utyernetyeke.

⁵⁸ Atyewe Jesus-kenhe areyaye, Jesus Alartetye akwete apenterlte-anaye iwerre arratyele kele-anteye-arle arrantherre apeke ikwerenge untyeme-irreme-ketye. Akwetethe urrkaperlte-anaye Jesus Alartetyele-arle arrenhantherrenhe anthekekenge, renhe impetyale anaye arrantherre-arle nhenge arne ingkirreke mpwaremenge, arrantherre ikwere warele mpwareme. Kele akwete urrkaperlte-anaye utepe-akelhetyale arrantherre-arle ware urrkapetyakenhele.

16

Atyewe Jesus-kenhe areyele apwerte ngkweltye antheme Jerusalem-elarle aneme areyeke

¹ Lyete anteme ayenge arrekantherre angketyeke pipe nhenhe arrantherre-arle nhenge intelhe-ileke-akerte alakenhe ayenge apayuthnemele, “Nthakenhe-ame anwerne apwerte ngkweltye arrernetyenhe nhenge atyewe Jesus-kenhe areyeke apmere Judea-le-arle anemeke?” Ayenge kwenhe ahentye-aneme arrantherre mpwaretyeke alakenhe-anteye tharle atyewe Jesus-kenhe areyeke ileke apmere Galatia-arenye areyele mpwaretyeke. The kwenhe itnenhe ileke arrwekele akwete apwerte ngkweltye arrernerlte-anetyeke atyewe

arrpenhe Jesus-kenhe areyeke. ² Tyerrtye anyente-ame-anyentele Sunday-eke Sunday-eke apwerte ngkweltye ikwerenhe-arrpe inepinetyeke urrekeke arrernetyeke. Nhenge yanhe areye akngerrele atnyenemele kwenhe akngerre-ulkere arrernetyeke ante akweke-arle atnyeneme yanhe areyele akenhe akweke-ulkere warele arrernetyeke. Alakenhe re-arteke anteme akwetethe apwerte ngkweltye arrwekele-anteye arrernerlte-anetyeke, nhenge urreke ayenge apetyemele the arrenhantherrenhe iletakenhe anetyenhe arrantherre apwerte ngkweltye anyentelhe-iletynhenge the anteme aretyenhe arrangkwe anteme. ³ Artwe Jesus-kenhe urrpetye akngakaye apwerte ngkweltye nhenge akngetyeke apmere Jerusalem-werne. Urreke anteme nhenge ayenge arrekantherre-werne apetyerlenghe tharle artwe yanhe areye yernetyenhe apwerte ngkweltye-akerte ante pipe arrpenheme-akerte yanhe areyeke Jerusalem-elarle anemeke nhenge tyerrtye yanhe areyele itnenhe alhengke-aretyenhenge. ⁴ Arrantherre apeke nhenge itirremele ayenge-arlike alhetyeke-anteye kele itnarle atyengenge alhetyeke-anteyele.

Paul itirreme nthenhe-werne re alhetyeke

⁵ Nhenge ayenge-arle anperele alheke-iperrele apmere Macedonia-nge, arrenhantherrenhe aretyeke apetyetyenhe. Urreke ayenge arrekantherre-werne apetyetyenhenge ayenge-arle akweke warele anerle-apetyenhe apmere arrpe-anenhenge. ⁶ Urreke anteme nhenge ayenge Corinth-eke irrerlenghe ayenge yanhe ikwerele arrekantherrenge arrule-arle anetyenhe, alakenhe apeke arlte alhwerrpenge. Urinpe-arle-irrekenghe iperrele the arrenhantherrenhe impemele alhetyenhe atherrkenyele. Arrantherre anteme nhenge

ayenge arne iwenhe apeke renhe anthetyenhenge apeke alethe alhemeke nhenge ayenge anteme apeke alhetyenhenge apmere arrpenhe areye-werne.

⁷ Ayenge nhenhe angkeme ayenge-arle kwenhe ahentye-anetyakenhenge arrekantherrenge anetyeke ingwe anyente ware alhetyenhenge anteme. Kele anteyele ayenge apeke anetyeke arrekantherrenge urreke-ulkere ware alakenhe-arteke Jesus Alartetye ahentye-anemeke apeke. ⁸ Lyete akenhe ayenge apmere Ephesus-elarle aneme arlte Pentecost arrawe-irrentyekte-atwetye. ⁹ The nhenhe renhe mpwaretyeke ahentye-aneme tyerrtye areyele-arle angkentye awetyeke ahentye anthurre anerlenghe, kele urrkapentye atyinhe aneme itneke ayeye ilettyeke atyeperre anthurre anemenge. Kenhe tyerrtye arrpenheme akenhe aneme untyemele atyenge-ketye aneme nhenge the itneke ayeye Jesus-akerte ilerlenghe. Kenhe arrpenhe areye akenhe ahentye anthurre aneme ayeye Jesus-akerte awetyekele, itne akangkemele aweme the nhenge akaltyele-antherlenghe.

¹⁰ Kenhe artwe Timothy apeke arrekantherre-werne apetyerlenghe, arrantherre kwenhe ikwere ikngwetyeke akangkemele renhe arntarnte-aretyeke rarle ayenge-arteke urrkapentye Jesus Alartetyeke anteye mpwaremenge. ¹¹ Renhe ipmentye impetyakenhele, renhe arntarnte-araye arne iwenhe apeke renhe aletheke anthemele, nhenge rarle aneke-iperrele arrekantherrenge akweke-ulkere warele rarle akangkentyele atyenge-werne apetyalptyenhe. Ayenge-arle ikwere akarelherle-aneme arerle-anemele ikwere apurte-irretyenhenge Jesus-kenhe arrpenhe yanhe areyenge.

¹² The anteme arrekantherre ilettyeke ahentye-aneme artwe Apollos-akerte, rarle atyewe Jesus-kenhe anteye

anemenge. Ayenge-arle ikwere uyarne-arle arrpernkeke alhetyeke yanhe-werne arrekantherre-werne apurte anetyeke atyewe arrpenhe Jesus-kenhe areyenge. Re akenhe iparrpe alhetyeke ahentye-anetyakenhe. Ikwerele arlte arratyete anetyakenhele re lyete alhetyeke. Kenhe urreke apeke-arle nhenge arratyete ikwere aneme re arrekantherre-werne alhetyeke.

Angkentye ingkerne-akerte

¹³ Akwetethe arelherlte-anaye alakenhenge apeke arrantherre akerryelheme-ketye iwerre arrpenhe-werne, akwete itirrewarraye Jesus-akerte renhe arratyete itelarerrirremele. Arrantherre ikwere-akerte itirrewarremele atnerre-arlike ltterrke-arlike tnerlte-anaye. ¹⁴ Urrkapentye ingkirreke akangkentyele mpwaraye, tyerryete areyeke akayake anthurre anaye.

¹⁵ Arrantherre apekele aweke-arle artwe Stephanas arritnye ikwere-artweye areye-akerte, itnarle arrekwele-arle Jesus-eke atyewe-irreke apmere yanhe Achaia arritnye ikwenge. Itne akwetethele arntarnte-arerlte-aneme arrpenhe Ngkarte-kenhe areye apurrke-arlike irretyakenhele. ¹⁶ Nhenge tyerryete areye Stephanas-arteke arrekantherre angkerlenghe, arrantherre kwenhe aywerrkele awetyeke iwenhe apeke ikwere itne angkemeke mpwarewarraye. Arrpenhe areye-arlike apurte-irreke itnekenghe warrke Ngkarte-kenhe mpwaremele, kele arrantherre kwenhe itnenhe awetyeke-anteye.

¹⁷⁻¹⁸ Ayenge kwenhe akwetethe itirrerle-aneme, "Ilgare-ame the arrenhantherrenhe aretyenhe?" Kele ayenge akangkeme anthurrele lyete aremele-iperrele artwe urrpetye yanhe apetyewarrlenghe arrekantherre-ngentyele, Stephanas, Fortunatus, Achaicus uthene. Nhenge itne-arle apetyewarreke-arle

itne ayenge akangkentye anthurre mpwarewarreke itne-arle arrekantherreke-amparre akangketyeke mpwarekenge arrenhantherrenhe nhenge imperlthe-ahetyenhenge. Itnenhe nhenhele atnyenemele kwenhe arrenhantherrenhe the atnyeneke-arteke nhenhele. Arrantherre kwenhe aywerrkele awetyeke artwe nhenhe areyele-arteke-anteye, iwenhe-arle itne angkeme mpwarewarraye.

¹⁹ Atyewe atningke anthurre Jesus-kenhe apmere nhenhe arrpe-anenhele Asia ikwerele aneme, itne arrekantherre itirreme akangkemele. Artwe Aquila uthene anewe ikwerenhe Priscilla uthene-arle arrekantherre akangkemele anteye arrekantherre itirremele. Atyewe Jesus-kenhe areye-arle arrekantherre itirrewarreme, nhenhe areye apurte-irremele apmere kwene ikwere-atherrenhenge alyelhetyeke Ngkarte utyernetyeke. ²⁰ Alakenhe atyewe Jesus-kenhe nhenhele aneme itne-arle arrekantherre itirremele akangkentye anemele.

Nhenge arrantherre arerremele akangkentye anerlthe-anaye kwaketye-akerremele arreyenngenge arrwantye irremele arrantherre ingkirreke atyewe-arle Jesus-kenhe anemele.

²¹ Pipe nhenhe kwenhe atyewe atyinhele intelhe-ilekenge, rarle ayenge aweke-arle angkerlengere intelhe-ileke arne ingkirreke. Kenhe lyete akenhe the-arrpe antemele intelhe-ileme.

“Ayenge Paul kwenhe arrantherre ingkirrekeke itirreme, arrekantherre akangkeme anthurre.”

²² Arrpenhe apeke-arle anemele Jesus Alartetyeke ahentye-anetyakenhe, Ngkarte ahele anthurrele awelhetyenhe ikwere-werne-atheke renhe imaremele.

Kele akarehaye, ayenge Jesus-eke angketyeke alak-
enhe, "Jesus apetyaye."

²³ Yewe, the kwenhe apayuthneme Jesus Alartetye
arrekantherre akangkentye anthurre anetyeke arrenhan-
therrenhe mwantyele atnyenetyeke.

²⁴ Yewe, ayenge kwenhe arrekantherre ahentye an-
thurre aneme Christ Jesus-kenhe areyeke-arle, anwerne
akenhe anyente-irreke ikwerenge ware. Kele alakenhe-
ante ware.

Angkentye Mwerre
Portions of the Holy Bible in the Central and Eastern Arrente
language of Australia

copyright © 2002-2014 Wycliffe Bible Translators

Language: Eastern Arrente (Arrente, Eastern)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Jun 2019 from source files dated 5 Mar 2019

26bd077a-984c-5596-a099-f37f2651f363